

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT574010051004670211 Luminor Bank AS, banko kodas 40100.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų
ministerijai

2019-10- Nr.
Į 2019-10-28 Nr. 14.2-06-3-3928

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NUTARIMO PROJEKTO DERINIMO

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, pagal kompetenciją įvertinusi derinimui pateiktą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-3787, Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-3788, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 9, 9¹ straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XIIIP-3789“ projektą (toliau – Nutarimo projektas), teikia šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Mūsų nuomone, Nutarimo projekto 1 p. nuostatos teiginys, kad Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymas (toliau – Komunalinių pirkimų įstatymas) *nereguliuoja* vietos savivaldos institucijų pirkimų, vertintinas kaip klaidingas, atsižvelgiant į tai, kad pagal Direktyvos 2014/25/ES¹ 3 str. 1 d. (kurią į nacionalinę teisę perkelia Komunalinių pirkimų įstatymo 4 str. 1 d. 1 p. ir Viešųjų pirkimų įstatymo 2 str. 25 d.), vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srityje pirkimus gali vykdyti ir vietos valdžios institucijos. Pažymime, kad pagal Vietos savivaldos įstatymo 6 str. 30, 31, 33 p., savivaldybės organizuoja šilumos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymą, komunalinių atliekų tvarkymo sistemų diegimą, antrinių žaliavų surinkimą ir perdirbimą, sąvartynų įrengimą ir eksploatavimą, keleivių vežimą vietiniais maršrutais. Šios veiklos sritys patenka į Direktyvos 2014/25/ES reguliavimo sritį. Todėl savivaldos institucijos organizuodamos paslaugų, patenkančių į Direktyvos 2014/25/ES taikymo sritį, teikimą turėtų vadovautis šios direktyvos taisyklėmis sprendžiamos dėl tokių paslaugų teikimo organizavimo būdo, t. y. vykdyti viešuosius pirkimus arba sudaryti vidaus sandorius. Tuo pačiu pastebėtina, kad Viešųjų pirkimų įstatymo 8 str. 1 d. 1 p. įtvirtina išimtis pirkimams ir projekto konkursams, kurie reikalingi Komunalinių pirkimų įstatymo 5-11 straipsniuose nurodytai veiklai ar kelioms veikloms vykdyti, ir jiems Viešųjų pirkimų įstatymas netaikomas.

2. Formuluoju pasiūlymus tobulinti įstatymo projektą Nr. XIIIP-3789 turėtų būti įvertinama, kad Vietos savivaldos įstatymo 9 str. jau turi 3 d. Be to, papildžius Vietos savivaldos įstatymą siūlomomis 9 str. 3 d. nuostatomis, taps nebeaiškus šių nuostatų ir Vietos savivaldos

¹ 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/25/ES dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/17/EB.

įstatymo 9¹ str. 3 d. santykis. Tokiu atveju turėtų būti peržiūrėtas 9¹ str. 3 d. nuostatų poreikis bei jų atsisakymo galimybė, kadangi 9¹ str. 3 d. nurodomos paslaugos identiškos paslaugoms, nurodomoms 9 str. 2 d. 1 p.

3. Nutarimo projektu siūlomose Vietos savivaldos 9 str. 2 d. 3 p. nuostatose minima viešosios paslaugos teikimo ekonominė ir socialinė naudos už pinigus analizė, tačiau nedetalizuojama, kaip ar kokių teisės aktų pagrindu ji atliekama ar kas tai reglamentuoja. Šiuo aspektu siūlytina tikslinti Nutarimo projekte formuluojamą pasiūlymą, sprendžiant ir nurodomas analizės tvarkos reglamentavimo klausimą.

4. Tuo pačiu pastebėtina, kad, nors Nutarimo projekto 2 p. atkreipiamas dėmesys į 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES preambulės 31 p. nuostatas, pabrėžiančias konkurencijos neiškreipimo poreikį, Nutarimo projektu siūlomos Viešųjų pirkimų įstatymo 10 str. 2 d. ir Vietos savivaldos įstatymo 9 str. 3 d. nuostatos (ta apimtimi, kiek būtų eliminuotas Vietos savivaldos įstatymo 9¹ str. 1 d. 3 p. taikymas), eliminuotų poveikio konkurencijai (taip pat ir Nutarimo projekte nurodomų natūralių monopolijų susidarymo galimybių ir grėsmių) vertinimą, lyginant su šiuo metu esančiu reguliavimu.

5. Nutarimo projekto 2 p. duodant nuorodą į Europos Sąjungos teisės aktą turėtų būti nurodomas ir jo oficialaus paskelbimo šaltinis.

Teisingumo ministras

Elvinas Jankevičius

VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ TARNYBA

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir
inovacijų ministerijai

2019-10-   Nr. 4S-   (1.5)
į 2019-10-28   Nr. 14.2-06-3-
3928

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS IŠVADOS

Viešųjų pirkimų tarnyba (toliau – Tarnyba) išnagrinėjo pateiktą suderinimui Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektą (toliau – Nutarimo projektas) ir teikia dėl jo pastabas.

(1) Tarnyba nuosekliai laikosi pozicijos, jog vidaus sandorių sudarymas turi likti išimtimi, o ne išėjimu siekiant išvengti specialiųjų teisės aktų nustatomų sudėtingesnių procedūrų vykdymo, siekiant įsigyti prekių, paslaugų ar darbų.

(2) Pažymėtina, kad vidaus sandoris nėra vienintelė alternatyva viešajam pirkimui – priklausomai nuo objekto specifikos, galimas atvejis, jog jis pateks į Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymo reguliavimo sritį.

(3) Atitinkamai, klausimas dėl atvejų, kada gali būti sudaromi vidaus sandoriai, sprendtinai sistemiškai vertinant visų teisės aktų, į kurių reglamentavimo sritį gali patekti sritys, priskirtinos savivaldos subjektų atsakomybei, nuostatas.

(4) Grindžiant poreikį išplėsti sąrašą atvejų, kuomet galėtų būti sudaromas vidaus sandoris, dažnai pateikiamas argumentas, jog vidaus sandoriai sudaro prielaidas racionaliai viešųjų paslaugų kainai ir geresnei paslaugos kokybei. Taip pat, motyvuojant poreikį tam tikras sritis palikti vidaus sandoriams, pateikiami pavieniai neigiamų patirčių pavyzdžiai, kas savaime neįrodo nuolatinio įvardinamų problemų pobūdžio.

(5) Pabrėžtina, jog teiginiai dėl vidaus sandorių ekonomiškumo ir kokybės, lyginant juos su viešųjų pirkimų sutartimis, nėra pagrįsti atitinkama studija Lietuvos Respublikos savivaldybėse ar kitais išsamiais faktiniais duomenimis, rodančiais vidaus sandorių pranašumą privataus sektoriaus atžvilgiu konkrečiose srityse.

(6) Atitinkamai, siūlymai dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekte pateiktų Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (VPI) ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (SĮ) formuluočių yra kritikuotini.

(7) Siūlomame SĮ 9 straipsnio 2 dalies pakeitime nustatoma, kad:
„2. Savivaldybė gali steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus ir (ar) pavesti viešosios paslaugos teikimą savivaldybės jau įsteigtam viešųjų paslaugų teikėjui, kai:

1) teikiamos vandens tiekimo, nuotekų valymo, šilumos tiekimo, atliekų tvarkymo, keleivių vežimo, teritorijų ir gatvių priežiūros ir tvarkymo, maitinimo ugdymo, globos arba sveikatos priežiūros įstaigose paslaugos arba

2) teikiant viešąsias paslaugas turi būti valdomas ir naudojamas savivaldybių ar savivaldybių juridinių asmenų nekilnojamasis turtas, arba

3) atlikus viešosios paslaugos teikimo ekonominę ir (ar) socialinę naudos už pinigus analizę, nustatoma, kad tik toks viešosios paslaugos teikimo būdas užtikrins viešosios paslaugos teikimo nepertraukiamumą, gerą kokybę ir prieinamumą.“

(8) Dėl SĮ 9 straipsnio 2 dalies 1 punkto pakeitimo – kaip minėta šio rašto 2 punkte, dalis šioje nuostatoje siūlomų sričių yra koncesijos objektas, tad apskritai kyla klausimas dėl galimybės sudaryti vidaus sandorį nustatymo, kai Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymas tokios galimybės nenumato;

(9) Dėl SĮ 9 straipsnio 2 dalies 2 punkto pakeitimo – Tarnybos nuomone, bendra sąlyga dėl savivaldybių ar savivaldybių juridinių asmenų nekilnojamojo turto valdymo ir naudojimo teikiant viešąsias paslaugas stokoja konkretumo. Pagal dabartinę jos formuluotę, kone bet kokia savivaldos subjektų atsakomybei priskirta paslauga gali tapti vidaus sandorio objektu, jei tik jai vykdyti bus perduotas turtas. Manome, kad galimybė sudaryti vidaus sandorį, siejant tai su tam tikro turto valdymu ir naudojimu, svarstytiina tais atvejais, kai tam tikros srities perdavimas privačiam verslui yra itin sudėtingas ar net neįmanomas dėl egzistuojančios infrastruktūros ypatumų (pvz., paslaugai teikti naudojami egzistuojantys inžineriniai tinklai);

(10) Dėl SĮ 9 straipsnio 2 dalies 3 punkto pakeitimo – Tarnybos nuomone, ši nuostata perteklinė. Vertinimas dėl galimybės užtikrinti paslaugos teikimo nepertraukiamumą, gerą kokybę ir prieinamumą jau yra nustatytas VPĮ 10 straipsnio 2 dalies 1 punkte kaip viena iš alternatyvų vidaus sandorio sudarymui. Atitinkamai, neaiškus SĮ 9 straipsnio 2 dalies 3 punkte numatyto vertinimo tikslas – manytina, kad toks vertinimas turi būti atliekamas anksčiau, nei nusprendžiama pasinaudoti VPĮ 10 straipsnio 2 dalies 2 punkte nustatyta sąlyga („paslaugų teikimas administruojamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 9 straipsnio 2 dalimi“). Siūlytina šios nuostatos apskritai atsisakyti.

Direktoriaus pavaduotoja,
laikintai atliekanti direktoriaus funkcijas

Jovita Petkuvienė

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir
inovacijų ministerijai

Nr.
Į 2019-10-28 Nr. 3-3928

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS IŠVADOS

Išnagrinėję pateiktą derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-3787, Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-3788, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 9, 9¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-3789“ projektą (toliau – projektas), teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projekto 2.2 papunktyje siūlomo keisti Vietos savivaldos įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 3 punkte minima viešosios paslaugos teikimo ekonominė ir (ar) socialinė naudos už pinigus analizė. Pažymime, kad iš 3 punkto formuluotės neaišku, ar minėtos analizės atlikimas ir jos rezultatų vertinimas būtų privalomas, ar tai būtų paliekama savivaldybės institucijų diskrecijai, jeigu privalomas – kokiais atvejais. Be to, atsižvelgiant į tai, kad tokių analizių rezultatus vertintų ir jais vadovautųsi skirtingos savivaldybės, neaišku, kokie turinio reikalavimai būtų keliami tokiai analizei ir kas juos nustatytų. Siūlome papildyti projektą minėtais aspektais.

2. Atsižvelgiant į tai, kad savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba yra subjektas, prižiūrintis ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas savivaldybės turtas bei patikėjimo teise valdomas valstybės turtas, kaip vykdomas savivaldybės biudžetas ir naudojami kiti piniginiai ištekliai (Vietos savivaldos įstatymo 3 straipsnio 4 dalis), siūlytina projekto 2.2 papunktyje siūlomo keisti Vietos savivaldos įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 3 punkte nustatyti, kad būtų pateikta bei vertinama ir savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos išvada dėl atitinkamos viešosios paslaugos teikimo ir jo būdo (kartu pasiūlant keisti šiuo aspektu ir galiojančios redakcijos Vietos savivaldos įstatymo 27 straipsnio 1 dalį).

Vidaus reikalų viceministrė

Beata Maliušickaja

Kristijonas Gudalevičius, tel. 271 8980, el. p. kristijonas.gudalevicius@vrm.lt
Dalia Masaitienė, tel. 271 7187, el. p. dalia.masaitiene@vrm.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Ekonomikos ir inovacijų ministerijai

I 2019-10-28 Nr. 14.2-06-3-3928

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Finansų ministerija, išnagrinėjusi pateiktą derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-3787, Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-3788, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 9, 9¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-3789“ projektą, teikia šias pastabas.

1. Nutarimo projekto 2 punkte, be kita ko, yra nurodyta, kad *viešųjų paslaugų*, kurias savivaldybė gali pavesti teikti savo įsteigtiems juridiniams asmenims, *sąrašas turėtų būti išdėstytas Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme*. Finansų ministerijos nuomone, vietos savivaldos įstatymas turi aiškiai apibrėžtą savo paskirtį – jis nustato savivaldybių institucijų sudarymo ir veiklos tvarką įgyvendinant Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija) ir Europos vietos savivaldos chartijos nuostatas, apibrėžia vietos savivaldos principus, savivaldybių institucijas ir jų kompetenciją, funkcijas, savivaldybės tarybos nario statusą, savivaldybių ūkinės ir finansinės veiklos pagrindus. Vietos savivaldos įstatymas nustato savivaldybių funkcijas – įstatymų nustatyta tvarka užtikrinti (organizuoti) viešųjų paslaugų teikimą, tačiau nenustato, kaip tas viešųjų paslaugų organizavimo (užtikrinimo) funkcijas jos įgyvendina.

Norėtume atkreipti dėmesį, kad pagal Viešojo administravimo įstatymo 2 straipsnio 18 punkte nustatytą viešosios paslaugos sąvoką, *viešoji paslauga yra – valstybės ar savivaldybių kontroliuojamų juridinių asmenų veikla teikiant asmenims socialines, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir kitas įstatymų numatytas paslaugas. Įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka viešąsias paslaugas gali teikti ir kiti asmenys*.

Taigi, kokie subjektai (kontroliuojami arba kiti asmenys) gali teikti viešąsias paslaugas ir kokiose srityse, nustato Viešojo administravimo įstatymas, tačiau ir šis įstatymas nenustato, koku būdu realizuojama valstybės ar savivaldybės institucijų pasirinkimo teisė, kaip organizuoti viešųjų paslaugų teikimą – ar steigti kontroliuojamą juridinį asmenį, ar perduoti paslaugų teikimą kitiems asmenims. Kita vertus, galimybę rinktis nustato ne tik Viešojo administravimo įstatymas, nes kiti įstatymai (pvz. Šilumos ūkio, Transporto veiklos pagrindų, Koncesijų įstatymai, Kelių transporto kodeksas) irgi gali nustatyti viešųjų paslaugų teikimo ypatumus.

FM.docx

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBA

Lietuvos Respublikos ekonomikos
ir inovacijų ministerijai,
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
kanceliarijai,
Lietuvos Respublikos Seimo
Antikorupcijos komisijai

2019-10-   Nr. 4-01-

E. pristatymo informacinė sistema

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – STT) išanalizavo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-3787, Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-3788, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 9, 9¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-3789“ projektą Nr. 19-12642 (toliau – Nutarimo projektas) ir teikia savo nuomonę dėl siūlymų keisti teisinį reguliavimą, susijusį su vietos savivalda ir vidaus sandoriais.

STT atliko Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-3787 (toliau – Projektas Nr. XIIIP-3787), Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-3788 ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 9, 9(1) straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-3789 (toliau – Projektas Nr. XIIIP-3789) antikorupcinį vertinimą ir 2019 m. rugsėjo 10 d. išvadoje¹ atkreipė dėmesį į nustatytus korupcijos rizikos veiksnius. Pažymėtina, kad kai kurios Nutarimo projektu siūlomos nuostatos yra panašios anksčiau STT vertintiems projektams.

Nutarimo projektu siūloma Projekte Nr. XIIIP-3787 palikti ir šiuo metu galiojančią nuostatą, kad *vidaus sandoris gali būti sudaromas tik išimtiniais atvejais, kai tenkinamos šio straipsnio 1 dalyje išdėstytos sąlygos ir kai perkant viešojo pirkimo būdu būtų neįmanoma užtikrinti paslaugos teikimo*

¹ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/04873800d39111e9978e9d8965748b45?jfwid=-wwk4oj1j4>.

nepertraukiamumo, geros kokybės ir prieinamumo. Antra vertus, nustatoma ir alternatyva, kad vidaus sandoris gali būti sudaromas tik išimtinu atveju, kai tenkinamos šio straipsnio 1 dalyje išdėstytos sąlygos ir kai paslaugų teikimas administruojamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 9 straipsnio 2 dalimi. Pastarosios nuostatos diskutuotinos keliais aspektais:

Pirma, Nutarimo projektu siūloma Projekte XIIIIP-3789 atsisakyti Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 9¹ straipsnyje nustatytų sąlygų: *savivaldybė gali priimti sprendimą dėl naujos ūkinės veiklos vykdymo kai, (1) nauja ūkinė veikla yra būtina, siekiant patenkinti savivaldybės bendruomenės bendruosius interesus, (2) atsižvelgdami į savo komercinius interesus, kiti ūkio subjektai tokios veiklos nevykdytų arba vykdytų ne visa apimtimi, kuri yra būtina savivaldybės bendruomenės bendriesiems interesams patenkinti, ir tik (3) jeigu tokiu sprendimu nebus teikiama privilegijų arba diskriminuojami atskiri ūkio subjektai ar jų grupės.* Nutarimo projektu siūloma paminėtų nuostatų nebetaikyti, kai pvz., savivaldybė steigs naujus viešųjų paslaugų teikėjus ir (ar) paves viešosios paslaugos teikimą savivaldybės jau įsteigtam viešųjų paslaugų teikėjui, kai teikiamos vandens tiekimo, nuotekų valymo, šilumos tiekimo, atliekų tvarkymo, keleivių vežimo, teritorijų ir gatvių priežiūros ir tvarkymo, maitinimo ugdymo, globos arba sveikatos priežiūros įstaigose paslaugos. Mūsų nuomone, tokiomis siūlomomis Nutarimo projekto nuostatomis gali būti: sudaromos sąlygos nukrypti nuo suformuotos konstitucinės doktrinos², nesilaikoma sąžiningos konkurencijos principų, sudaromos prielaidos korupcijai.

Antra, Projekte Nr. XIIIIP-3787 vidaus sandorių sudarymui nustačius minėtą alternatyvą (*kai paslaugų teikimas administruojamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 9 straipsnio 2 dalimi*), mūsų nuomone, paliktos nuostatos, kad *vidaus sandoris gali būti sudaromas tik išimtinu atveju*, taps teisinio krūvio neturinčiomis, nes vidaus sandoriai taps taisykle, o ne išimtimi. Toks teisinis reguliavimas sudarys ypač palankias sąlygas sudaryti vidaus sandorius tarp savo kontroliuojamų subjektų, tačiau gali neužtikrinti lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų įgyvendinimo, racionalaus ir efektyvaus savivaldybių lėšų naudojimo.

Trečia, Nutarimo projekte ir jo lydraštyje teigiama, kad *siekiant užtikrinti, jog savivaldybės infrastruktūra būtų naudojama tinkamai, manome, kad Įstatymų projektai turėtų būti papildyti nuostatomis, leidžiančiomis pavesti viešosios paslaugos teikimą savivaldybės jau įsteigtam viešųjų paslaugų teikėjui, kai teikiant viešąsias paslaugas turi būti valdomas ir naudojamas savivaldybių ar savivaldybių juridinių asmenų nekilnojamasis turtas.* Tačiau Projekte XIIIIP-3789 sąlyga, kad savivaldybė gali steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus ir (ar) pavesti viešosios paslaugos teikimą savivaldybės jau įsteigtam viešųjų paslaugų teikėjui, kai *teikiant viešąsias paslaugas turi būti valdomas ir naudojamas savivaldybių ar savivaldybių juridinių asmenų nekilnojamasis turtas, yra*

² Pvz., Konstitucinio Teismo 2015 m. sausio 15 d., 2015 m. kovo 5 d. nutarimai.

nustatyta kaip savarankiškas pagrindas, leidžiantis steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus ir (ar) pavesti viešosios paslaugos teikimą savivaldybės jau įsteigtam viešųjų paslaugų teikėjui, t. y. nesiejant jos su konkrečiomis veiklomis: vandens tiekimu, nuotekų valymu, šilumos tiekimu ir kt. bei nekeliant jokių kitų reikalavimų. Be to, formuluotė „*teikiant viešąsias paslaugas turi būti valdomas ir naudojamas savivaldybių ar savivaldybių juridinių asmenų nekilnojamasis turtas*“ be jokių papildomų sąlygų yra neaiški, nes greičiausiai ne bet kokio turto, ne bet kokios apimties ar pan., turėjimas turėtų būti besąlyginis pagrindas savivaldybei ar jos valdomam subjektui, leidžiantis automatiškai pretenduoti į paslaugos, tiesiogiai susijusios su tokio turto naudojimu, teikimą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siekiant išvengti korupcijos rizikų, užtikrinti konstitucinį sąžiningos konkurencijos laisvės principą, sudaryti sąlygas viešąsias lėšas panaudoti efektyviausiu, racionaliausiu ir ekonomiškiausiu būdu, siūlytina atsisakyti privilegijuojančių savivaldybių subjektus nuostatų.

L. e. direktoriaus pareigas

Jovitas Raškevičius

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, Jogailos g. 14, LT-01116 Vilnius, tel. (8 5) 262 7797, faks. (8 5) 212 6492, el. p. taryba@kt.gov.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188668192

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų
ministerijai
El. p. kanc@eimin.lt

2019-11- Nr. (2.30-35) 6V-
Į 2019-10-28 Nr. 14.2-06-3-3928

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS IŠVADOS

(1) Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, pagal kompetenciją įvertinusi 2019 m. spalio 28 d. gautą Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos (toliau – Ministerija) parengtą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-3787, Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-3788, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 9, 9¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-3789“ projektą (toliau – Nutarimo projektas), teikia savo nuomonę.

(2) Nutarimo projektu siūloma pritarti Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIIIP-3787, Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIIIP-3788 ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 9, 9¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIIIP-3789 (toliau – Įstatymų projektai), taip pat pateikiant siūlymus dėl Įstatymų projektų formuluočių tobulinimo.

(3) Pažymime, jog Konkurencijos taryba savo nuomonę dėl Įstatymų projektų jau yra pateikusi Lietuvos Respublikos Seimui 2019 m. rugsėjo 5 d. raštu Nr. (2.11-35) 6V-1774¹, kuriame nurodė, jog nepritaria Įstatymų projektams ir vertina juos kaip galinčius pažeisti konstitucinį sąžiningos konkurencijos laisvės principą. Konkurencijos taryba toliau nuosekliai laikosi savo pozicijos ir nemano, jog Nutarimo projektu teikiami Įstatymų projektų patobulinimai yra tinkamos priemonės siekiamoms problemoms spręsti.

(4) Nutarimo projekto lydinčiame dokumente pažymima, jog Viešųjų pirkimų įstatyme yra nustatytos bendros sąlygos, kurioms esant perkančiosios organizacijos gali sudaryti vidaus sandorį, o viešųjų paslaugų, kurias savivaldybė gali pavesti teikti savo įsteigtiems juridiniams asmenims, sąrašą, siūloma išdėstyti Vietos savivaldos įstatyme. Atitinkamai, siūlomos Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos formuluojamos taip, jog vidaus sandoris gali būti sudaromas tada, kai perkant viešojo pirkimo būdu būtų neįmanoma užtikrinti paslaugos teikimo nepertraukiamumo, geros kokybės ir prieinamumo² arba paslaugų teikimas administruojamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 9 straipsnio 2 dalimi, kurioje numatomos papildomos išimtys³.

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/40888e80cfcc11e9a4c8c3d3af57ad27?ifwid=-qxrwl9wt8>

² Šiuo metu Viešųjų pirkimų įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje galiojanti sąlyga.

³ Siūloma įtvirtinti nauja sąlyga.

(5) Konkurencijos tarybos nuomone, naujos sąlygos įtvirtinimas vidaus sandoriui sudaryti gali būti nesuderinamas su Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencija dėl vidaus sandorių⁴. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose yra nurodęs, jog vidaus sandorį galima sudaryti tik išimtinu atveju, kai kitu (paslaugų teikėjų konkurso) būdu būtų neįmanoma užtikrinti viešųjų paslaugų teikimo nepertraukiamumo, geros kokybės ir prieinamumo. Atsižvelgiant į tokį išaiškinimą, minėti kriterijai negali būti tik viena iš prielaidų, leidžiančių sudaryti vidaus sandorį, o turi būti vertinami kaip būtina sąlyga. Atitinkamai, numčius alternatyvias vidaus sandorių sudarymo sąlygas, būtų nukrypstama nuo teismo doktrinos.

(6) Siekiant užtikrinti nuoseklų konstitucinės doktrinos įgyvendinimą, siūlome įvertinti galimybę aiškiau Viešųjų pirkimų įstatyme apibrėžti, kas laikoma paslaugos teikimo nepertraukiamumu, gera kokybe bei prieinamumu. Tokiu būdu savivaldybėms būtų lengviau įvertinti, ar jų ketinamos teikti paslaugos atitinka minėtus kriterijus, ar ne bei imtis tolesnių įgyvendinimo veiksmų.

(7) Nutarimo projektu naująją vidaus sandorio sudarymo sąlygą siūloma detalizuoti Vietos savivaldos įstatyme, atitinkamai įstatymą papildant nuostatomis, leidžiančiomis pavesti viešosios paslaugos teikimą savivaldybės jau įsteigtam viešųjų paslaugų teikėjui, esant trims aplinkybėms, kai:

1) teikiamos vandens tiekimo, nuotekų valymo, šilumos tiekimo, atliekų tvarkymo, keleivių vežimo, teritorijų ir gatvių priežiūros ir tvarkymo, maitinimo ugdymo, globos arba sveikatos priežiūros įstaigose paslaugos arba

2) teikiant viešąsias paslaugas turi būti valdomas ir naudojamas savivaldybių ar savivaldybių juridinių asmenų nekilnojamasis turtas, arba

3) atlikus viešosios paslaugos teikimo ekonominę ir (ar) socialinę naudos už pinigus analizę, nustatoma, kad tik toks viešosios paslaugos teikimo būdas užtikrins viešosios paslaugos teikimo nepertraukiamumą, gerą kokybę ir prieinamumą.

(8) Siūlymas dėl antrosios sąlygos grindžiamas tuo, jog perdavus infrastruktūrą privačiam sektoriui, vietos savivaldos institucijos tampa priklausomos nuo vieno konkretaus subjekto, susidaro natūrali monopolija, nėra užtikrinama tinkama infrastruktūros priežiūra. Ir priešingai, naudojantis vidaus sandorių institutu yra sudaromos palankesnės sąlygos investicijoms į viešųjų paslaugų teikimo infrastruktūrą, užtikrinama didesnė sudarytų sutarčių vykdymo kontrolė ir sklandesnis viešųjų poreikių tenkinimas. Taigi, esant tokiai aplinkybei, būtų sudaromos prielaidos sudaryti vidaus sandorius visais atvejais, kuomet atitinkamos paslaugos teikimui reikalingas savivaldybės netiesiogiai ar netiesiogiai valdomas nekilnojamasis turtas.

(9) Pastebėtina, jog viešųjų paslaugų ratas naudojant savivaldybės nekilnojamąjį turtą gali būti labai didelis, todėl tokiu būdu vidaus sandoriai nebebūtų sudaromi tik išimtinu atveju, kaip to reikalauja Viešųjų pirkimų įstatymas. Nekilnojamojo turto sąvoka, įtvirtinta įvairiuose įstatymuose⁵, apima žemę, inžinerinius ir kitus statinius, patalpas ar jų dalis, įrenginius, sodinius ir kitus daiktus, kurių negalima perkelti iš vienos vietos į kitą nepakeitus jų paskirties bei iš esmės nesumažinus jų vertės. Atitinkamai, gali susidaryti situacijos, kai savivaldybės, siekdamos sudaryti vidaus sandorius ir išvengti konkurencingos procedūros paskelbimo, sprendimus gali motyvuoti tuo, jog tam tikri smulkūs nekilnojamojo turto objektai, pavyzdžiui, patalpa, kurioje laikomi įrankiai, naudojami teikiant viešąją paslaugą, yra būtini ir neatskiriami nuo viešųjų paslaugų teikimo, todėl, remiantis siūlomomis nuostatomis, šios paslaugos neleistų teikti rinkai bei taip nepagrįstai ribotų privačių ūkio subjektų galimybes vykdyti ūkinę veiklą.

(10) Nutarimo projekte taip pat kaip viena iš priežasčių, kodėl siūloma įtvirtinti antrąją sąlygą yra nurodoma sudėtinga infrastruktūros, perduotos privačiam sektoriui ūkinei veiklai

⁴ Konstitucinio Teismo 2015 m. kovo 5 d. nutarimas „Dėl konkurencijos atliekų tvarkymo paslaugų srityje“, <http://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta917/content>

⁵ Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.98 straipsnio 2 dalis, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 1 punktas, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto mokesčio įstatymo 2 straipsnio 6 dalis.

vykdyti, kontrolė. Konkurencijos tarybos nuomone, vien tai, kad savivaldybė nesugeba tinkamai prižiūrėti, kaip vykdomos su privačiais ūkio subjektais sudaromos sutartys, savaime negali būti tinkama priežastis riboti galimybes privatiems ūkio subjektams teikti rinkai paslaugas naudojant savivaldybės infrastruktūrą. Įstatymo projektus ir Nutarimo projektą lydinčioje medžiagoje nėra pateikta ekonominė analizė, pagrindžianti, jog savivaldybei valdyti savo infrastruktūrą, skirtą ūkinei veiklai vykdyti, yra naudingiau ir efektyviau, nei konkurencingos procedūros būdu paskiriant tokios infrastruktūros operatorių, ir kad tik tokiu būdu galima užtikrinti gerą viešosios paslaugos teikimo kokybę, jos prieinamumą bei nepertraukiamumą.

(11) Atitinkamai, nors Nutarimo projekte teigiama, kad savivaldybių galimybė sudaryti vidaus sandorius sukurs palankesnes sąlygas investicijoms į viešųjų paslaugų teikimo infrastruktūrą bei sklandesnį viešųjų poreikių tenkinimą, tokie teiginiai nėra niekuo pagrįsti. Tinkamai organizuojant konkurencingą procedūrą, parengiant savivaldybės interesus atitinkančias sutartis bei bendradarbiaujant su privačiu sektoriumi galima sukurti itin palankias sąlygas viešųjų poreikių tenkinimui bei pritraukti nemažas investicijas į viešųjų paslaugų teikimo infrastruktūrą, lyginant su tuo, kai tokios investicijos daromos iš savivaldybių biudžetų ir gyventojų sąskaita.

(12) Galiausiai, Nutarimo projekte toliau išlieka Įstatymų projektuose numatyti siūlymai dėl konkrečių paslaugų, kurioms teikti galima sudaryti vidaus sandorius bei galimybė sudaryti vidaus sandorius tais atvejais, kai atlikus viešosios paslaugos teikimo ekonominę ir (ar) socialinę naudos už pinigus analizę nustatoma, jog tik toks viešosios paslaugos teikimo būdas užtikrins viešosios paslaugos teikimo nepertraukiamumą, gerą kokybę ir prieinamumą (trečioji aplinkybė). Kaip minėta, Konkurencijos taryba jau yra pateikusi vertinimą dėl šių siūlymų bei nurodžiusi jog didžioji dalis Įstatymų projektuose nurodytų paslaugų yra konkurencingos ir teikiamos privačių ūkio subjektų, o siūlymas atlikti ekonominę ir (ar) socialinę naudos už pinigus analizę savivaldybėms sukels dar daugiau painiavos, kadangi tokio pobūdžio analizė reikalauja dar aukštesnės specialistų kvalifikacijos bei didesnio žinių lygio.

(13) Konkurencijos taryba laikosi nuomonės, jog esamas reglamentavimas yra pakankamai aiškus ir užtikrina sąžiningos konkurencijos laisvę, nes tiek pagal Viešųjų pirkimų įstatymą, tiek pagal Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų įstatymą, tiek pagal Vietos savivaldos įstatymą savivaldybėms yra numatyta pareiga organizuoti veiklą laikantis sąžiningos konkurencijos laisvės principo ir vykdant konkurencingas procedūras.

(14) Jeigu Jums kiltų su šiuo raštu susijusių klausimų, prašome kreiptis žemiau nurodytais kontaktais.

Pirmininkas

Šarūnas Keserauskas

Elena Žigaitė, tel. (8 5) 262 9578, el. p. Elena.Zigaite@kt.gov.lt

CENTRINĖ PROJEKTŲ VALDYMO AGENTŪRA

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų
ministerijai

I 2019-10-28 Nr. 14.2-06-3-3928

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Centrinė projektų valdymo agentūra (toliau – CPVA) išnagrinėjo pateiktą suderinimui Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-3787, Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-3788, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 9, 9¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-3789“ projektą Nr. 19-12642 (toliau – Nutarimo projektas) ir teikiame šias pastabas bei pasiūlymus:

(1) Nutarimo projekte įvardintais įstatymų pakeitimais siekiama panaikinti vidaus sandorių išimtinumą, sudarant savivaldybėms palankesnes sąlygas sudaryti sutartis neatliekant konkurencingų procedūrų. Aiškinamajame rašte tokie siūlymai yra grindžiami neva ydingu ir neaiškiu teisiniu reguliavimu, kuris savivaldybėms institucijoms ne tik nepadedą priimti teisingų sprendimų, bet neva dėl savo neaiškumo ir neapibrėžtumo dar ir trukdo.

(2) Nutarimo projektu siūloma Viešųjų pirkimų įstatyme (toliau – VPI) atsisakyti privalomos nuostatos, jog sudaryti vidaus sandorį galima, jei viešojo pirkimo būdu būtų neįmanoma užtikrinti paslaugos teikimo nepertraukiamumo, geros kokybės ir prieinamumo. Pakeitimo projekte ši nuostata lieka kaip viena iš sąlygų, kuriai esant galima sudaryti vidaus sandorį, tačiau nebelieka šios sąlygos privalomumo. Aiškinamajame rašte ši sąlyga nurodoma kaip lemianti vietos savivaldos institucijų veiksmų ir priimamų sprendimų neužtikrintumą, kai net, jų įsitikinimu, pagrindus šias savybes, jos vėliau gali būti pripažintos nepakankamomis, būtent dėl jų turinio neaiškumo. Taip pat aiškinamajame rašte nurodoma, jog nėra jokio aiškumo, ką būtent reiškia tokios neapibrėžtos savybės kaip „gera kokybė“, „nepertraukiamumas“, „mažesnė kaina“, „būtinumas“ ir pan. Pirmiausia reikia pastebėti, kad aiškinamajame rašte ši nuostata yra kritikuojama kaip neaiški, o vėliau siūloma ją palikti VPI.

Pabrėžtina, kad nuo 2015 metų vidurio, *inter alia*, atsižvelgdamas į du Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimus, LVAT pradėjo vidaus sandorių teisėtumą sieti ne tik su *Teckal* kriterijais, bet ir su papildomais vertybiniais pagrindais, *inter alia*, išplaukiančiais iš Konkurencijos įstatymo nuostatų, pavyzdžiui, paslaugų teikimo nepertraukiamumu, jų gera kokybe ir prieinamumu, taip pat poveikiu kitų ūkio subjektų lygiateisiškumui ir jų galimybėmis konkuruoti dėl atitinkamų paslaugų¹. Todėl šios nuostatos atsisakymas kaip privalomos sąlygos siekiant įvertinti vidaus sandorio galimumą pažeistų konstitucinę doktriną.

¹ LAT 2018 m. balandžio 12 d. nutartis Nr. e3K-3-120-469/2018.

(3) Pažymėtina, jog Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ESTT) priėmė sprendimą, jog Lietuvos įstatymuose įtvirtinti vidaus sandorių ribojimai neprieštaruja Europos Sąjungos teisės normoms. ESTT nurodė, jog nedraudžiama nacionalinės teisės nuostata, kurioje valstybė narė vidaus sandorio sudarymą, be kita ko, sieja su sąlyga, kad viešojo pirkimo sutarties sudarymas neleistų užtikrinti teikiamų paslaugų kokybės, jų prieinamumo ar nepertraukiamumo, jeigu etape iki viešojo pirkimo sutarties sudarymo pasirenkant konkretų paslaugų teikimo būdą paisoma vienodo požiūrio, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų². ESTT taip pat nurodė, jog vis dėlto valstybių narių laisvė pasirinkti, jų nuomone, tinkamiausią darbų atlikimo ar paslaugų teikimo organizavimo būdą nėra neribota. Priešingai, ji turi būti įgyvendinama laikantis pagrindinių SESV nuostatų, visų pirma laisvo prekių judėjimo, įsisteigimo laisvės ir laisvo paslaugų teikimo, taip pat iš jų išplaukiančių principų, kaip antai vienodo požiūrio, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo.

(4) Siūlomame Vietos savivaldos įstatymo (toliau – VSI) 9 straipsnio 2 dalies pakeitimo projekte nustatoma, kad:

„2. Savivaldybė gali steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus ir (ar) pavesti viešosios paslaugos teikimą savivaldybės jau įsteigtam viešųjų paslaugų teikėjui, kai:

1) teikiamos vandens tiekimo, nuotekų valymo, šilumos tiekimo, atliekų tvarkymo, keleivių vežimo, teritorijų ir gatvių priežiūros ir tvarkymo, maitinimo ugdymo, globos arba sveikatos priežiūros įstaigose paslaugos arba

2) teikiant viešąsias paslaugas turi būti valdomas ir naudojamas savivaldybių ar savivaldybių juridinių asmenų nekilnojamasis turtas, arba

3) atlikus viešosios paslaugos teikimo ekonominę ir (ar) socialinę naudos už pinigus analizę, nustatoma, kad tik toks viešosios paslaugos teikimo būdas užtikrins viešosios paslaugos teikimo nepertraukiamumą, gerą kokybę ir prieinamumą.“

(5) Aiškinamajame rašte kritikuojamas dabartinis reguliavimas ir įvardinimas kaip ydingas bei neaiškus. Tačiau VSI 9 straipsnio 2 dalies 1 punkte išvardinant išimties sritis įvedamas dar didesnis teisinis netikrumas, kadangi daliai įvardintų paslaugų suteikti gali reikėti atlikti koncesijos suteikimo procedūrą (šilumos tiekimo, atliekų tvarkymo, keleivių vežimo). Atkreipiame dėmesį, jog Koncesijų įstatyme vidaus sandorių sudarymo galimybė nenumatyta.

(6) Pažymėtina, kad VSI 9 straipsnio 2 dalies 2 punkto nuostatos leistų besąlygiškai sudaryti vidaus sandorį vien dėl tos priežasties, jog teikiant viešąją paslaugą reikalinga naudoti savivaldybės turtą. Tokia nuostata yra pernelyg abstrakti, kadangi joje nėra numatyta jokių papildomų sąlygų, be kita ko, savivaldybės turtas gali būti naudojamas ne tik viešosioms paslaugoms, bet ir ekonominei veiklai vykdyti. Pavyzdžiui, savivaldybė iš ES fondo lėšų stato naują daugiafunkcinį centrą, kurį tik iš dalies planuoja naudoti viešųjų paslaugų teikimui. CPVA surinko duomenis (pagal CPVA vertinimui teiktus projektus) apie savivaldybių poreikiams reikalingas daugiafunkcinių centrų valandas ir šią informaciją prideda prie rašto.

(7) Pažymėtina, jog VSI 9 straipsnio 2 dalies 3 punkto pakeitimo projekte nurodyta socialinė ekonominė analizė atliekama kai savivaldybė turi priimti sprendimą, ar reikia naujos paslaugos, ar reikia didinti paslaugos apimtį, arba iš esmės keisti paslaugos kokybę ir vertina, ar toks pokytis sukurs socialinę ekonominę naudą. Paslaugos teikėjo pasirinkimas nėra socialinės ekonominės analizės objektas. Kuomet priimtas sprendimas, kad reikalingi pokyčiai viešos paslaugos teikime (socialinės ekonominės analizės rezultatas yra teigiamas), kitame etape sprendžiama, kas galėtų būti geresniu tokios paslaugos teikėju, ar savivaldybės juridinis asmuo, ar rinkos operatorius.

(8) Grindžiant poreikį pakeisti teisės aktus, nurodoma, jog perdavus infrastuktūrą privačiam subjektui, susidaro natūrali monopolija, nėra užtikrinama infrastuktūros priežiūra, o sudarant vidaus sandorius būtų sudaromos palankesnės investicijos į infrastuktūrą, užtikrinama didesnė sudarytų sutarčių vykdymo kontrolė ir sklandesnis viešųjų poreikių tenkinimas.

(9) Pažymėtina, kad nepateikiama argumentų ir skaičiavimų pagrindžiančių tokią nuostatą, o aiškinamajame rašte orientuojamasi daugiausia į užsienio valstybių pavyzdžius. Praktikoje žinomos

² ESTT sprendimas 2019 m. spalio 3 d. byloje Nr. C-285/18

ties gerosios, tiek blogosios patirtys kuomet privatūs subjektai teikė viešąsias paslaugas, taip pat žinoma gerųjų ir blogųjų pavyzdžių, kai tokias viešąsias paslaugas teikė ir savivaldybių įmonės, todėl remiantis pavieniais pavyzdžiais nurodytais aiškinamajame rašte negalima daryti išvados, jog vidaus sandoriais užtikrinimas sklandesnis viešųjų poreikių tenkinimas bei geresnė infrastruktūros priežiūra.

(10) Taip pat Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė 2019 m. balandžio 9 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VA-1 *Ar savivaldybių vykdomų funkcijų sistema sudaro sąlygas joms veikti efektyviai?* nurodyta, jog nesant savivaldybėms nustatytų tikslų ir jų pasiekimą vertinančių rodiklių, o veiklos ataskaitose teikiant tik kiekybinio pobūdžio informaciją apie atliktas veiklas, nėra galimybės objektyviai įvertinti kokybinių veiklos rezultatų. Todėl neaišku kokiais kokybiniais kriterijais remiantis nustatyta, jog vidaus sandoriais pasiekiamas sklandesnis viešųjų poreikių tenkinimas, bei geresnė infrastruktūros priežiūra, nei sudarius sutartis su privačiais subjektais.

(11) CPVA atliko savivaldybės įmonių bei privačių subjektų, atrinktų vykdančių konkurencinę procedūrą, baseinų paslaugų kainų palyginimą, kuris yra pridedamas prie šio rašto, ir nustatė, jog tiek savivaldybių įmonių, tiek privačių subjektų teikiamų paslaugų kainos yra labai panašios.

(12) Be to teiginys, jog sudarius sutartį su privačiu subjektu susidaro monopolija tinka privatizavimo atveju, o ne sutarčių sudarytu su privačiu subjektu įvykdžius viešąjį pirkimą arba koncesijos konkursą. Net ir sudarius sutartį su privačiu subjektu, savivaldybė, o ne privatus subjektas, lieka paslaugos monopolistė, nes ji kaip ir anksčiau organizuoja ir kontroliuoja paslaugos teikimą, o infrastruktūra ir turtas nėra privatizuojami, jie perduodami laikinai pagal sutarties sąlygas privačiam subjektui, bei sutartyje turi būti apibrėžti visi reikalavimai privačiam operatoriui, kaip ir sankcijos už nekokybiškas paslaugas. Pažymėtina, kad rinkos monopolizavimas padaromas būtent tada, kai savivaldybė be konkurencingos procedūros suteikia teisę (paveda) viešųjų paslaugų teikimą jos pasirinktam ūkio subjektui ir jam suteikiama privilegija kitų ūkio subjektų atžvilgiu.

(13) Pažymėtina, kad aiškinamajame rašte nurodoma, jog savivaldybės prižiūradamos sutartis patirs didelius administracinius kaštus nors jokie konkretūs pavyzdžiai ir skaičiavimai pagrindžiantys šį argumentą nepateikiami. Taip pat nurodoma, jog savivaldybėms trūksta žinių atlikti pirkimo procedūras ir tinkamai apibrėžti pirkimo objektą. Atkreipiame dėmesį, jog savivaldybėms atliekant viešosios paslaugos teikimo ekonominę ir (ar) socialinę naudos analizę, taip pat reikės žinių ir kompetencijų, abejotina, kad visos savivaldybės turės šias reikalingas žinias ir galimai įsigis šias paslaugas iš rinkos. Taip pat norime atkreipti dėmesį, kad tiek sutartys sudarytos su privačiais subjektais, tiek vidaus sandoriai turi būti kontroliuojami ir privaloma užtikrinti tinkamą sutarčių priežiūrą abiem atvejais. Jei savivaldybės nevykdo vidaus sandorių priežiūros, tokiu atveju neaišku kokiais būdais kontroliuojama viešųjų paslaugų kokybė. Jei savivaldybėms trūksta kompetencijų kaip tinkamai vykdyti procedūras, planuoti ir tinkamai apibrėžti pirkimo objektą, tokiu atveju į šį kompetencijų kėlimą turi būti investuojama per mokymus ir pan., nes jei savivaldybės neturi žinių tokiu atveju jos negalėtų tinkamai vykdyti visų savo skelbiamų viešųjų pirkimų ar koncesijų suteikimo procedūrų, bei planuoti ir organizuoti viešųjų paslaugų teikimo.

(14) Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siekiant užtikrinti viešųjų pirkimų bei koncesijų suteikimo principus, racionaliai ir efektyviai naudoti savivaldybių lėšas bei siekiant, kad nebūtų iškreipta konkurencija privačių ekonominės veiklos vykdytojų atžvilgiu, siūlome Nutarimo projekte pasiūlytiems įstatymų pakeitimams nepritari.

(15) Atsižvelgiant į tai, jog dažnai savivaldybėms priklausančioje infrastruktūroje yra teikiamos ne tik viešosios paslaugos, tačiau ir vykdoma ekonominė (ūkinė) veikla (pavyzdžiui vykdomas ne tik vaikų mokymas plaukti, tačiau gyventojams teikiamos paslaugos už mokestį arba organizuojant ugdymo paslaugos teikimą, perkami projektavimo ir statybų darbai, organizuojamas objekto eksploatavimas, priežiūra, tvarkymas, saugojimas, vaikų maitinimas, o ne tik vykdomas vaikų ugdymas), todėl siūlome aiškiai apibrėžti kas yra laikytina ekonominė (ūkinė veikla) ir kas yra viešoji paslauga.

(16) Siūlome nustatyti aiškius kriterijus ar toje srityje, kur planuojama atrinkti ar paskirti ekonominės veiklos vykdytoją, turi būti taikomas VPI, ar Koncesijų įstatymas. Savivaldybės

sudarydamos vidaus sandorius su savo kontroliuojamais juridiniais asmenimis dažnai atvejais nesupranta, jog jų viešųjų paslaugų perleidimo atvejais iš tikrųjų yra teisės vykdyti ekonominę veiklą suteikimas, ir tai yra koncesijos objektas, o vidaus sandorių galimybė Koncesijų įstatyme nėra numatyta, todėl toks ekonominės veiklos perleidimas savo kontroliuojamam juridiniam asmeniui pagal teisinį reguliavimą yra negalimas.

PRIDEDAMA:

1. Baseinų paslaugų kainų palyginimas valdant savivaldybių įmonėms ir privatiems operatoriams, 1 lapas;
2. Savivaldybių poreikis naudotis baseiniais ir daugiafunkciniais centrais, 3 lapai.

Direktoriaus pavaduotoja,
atliekanti direktoriaus funkcijas

Jolanta Kačinskaitė

Ieva Dženkauskaitė, tel. (8 5) 219 1561, el. p. i.dzenkauskaite@cpva.lt

LR Ministrui Pirmininkui Sauliui Skverneliui

2019-11-06 Nr.191106/1

LR Ekonomikos ir inovacijų ministrui Virginijai Sinkevičiui

LR Prezidento vyriausiajai patarėjai Jūratei Šovienei

LR Konkurencijos tarybai

LR Valstybės kontrolei

LR Specialiųjų tyrimų tarnybai

Viešųjų pirkimų tarnybai

Centrinei projektų valdymo agentūrai

DĖL EKONOMIKOS IR INOVACIJŲ MINISTERIJOS UŽREGISTRUOTO VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO NR. 19-12642

INFOBALT Asociacija kreipiasi į LR Ekonomikos ir inovacijų ministrą Virginijų Sinkevičių dėl 2019 m. spalio 28 d. ministerijos pateikto derinti LR Vyriausybės nutarimo projekto Nr. 19-12642 dėl LR Seimo narių grupės užregistruotų įstatymų projektų Nr. XIII P-3787, Nr. XIII P-3738, Nr. XIII P-3789 (toliau – Nutarimo projektas). Šiais įstatymų projektais siūlomi Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491, Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų įstatymo Nr. XIII-328 (toliau – Pirkimų įstatymas) ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 (toliau kartu – Įstatymų projektais) pakeitimai, ženkliai išplečiantys savivaldybių galimybes dalyvauti ūkinėje veikloje – vykdyti vidaus sandorius ir steigti naujus paslaugų teikėjus. **Šiuo raštu reiškiamo griežtą nepritarimą tokiems, sąžiningą konkurenciją paneigiantiems, Seimo narių ir Ekonomikos ir inovacijų ministerijos siūlymams.**

Pagal dabartinį reguliavimą savivaldybė gali steigti naują viešosios paslaugos teikėją ir (ar) pradėti teikti naują paslaugą tik gavusi Konkurencijos tarybos leidimą, o **priėmus Nutarimo projektu siūlomus pakeitimus, savivaldybės galės be jokių kliūčių užsiimti nauja ūkine veikla, net ir tuomet, kai rinkoje jau yra konkrečias paslaugas teikiančių subjektų ir toks sprendimas iškreiptų esamą konkurenciją.**

Valdymo koordinavimo centro padaryta savivaldos valdomų įmonių 2018 metų veiklos analizė¹ aiškiai parodo, kad Savivaldybės valdomos įmonės nėra efektyvios. Vidutinė nuosavo kapitalo grąža siekia tik 2.9 proc. Tokia kapitalo grąža yra rizikinga ilgalaikėje perspektyvoje, nes turtas nudėvimas ir nesukaupiami pakankami rezervai jo atnaujinimui ar modernizavimui.

SVĮ veiklos analizė atskleidė, kad 2018 metais sugeneravo 953.2 mln. Eur, tačiau tuo pat metu 2018 metų galiojusių Vidaus sandorių sutarčių vertė siekė 780 mln. Eur. T.y. 81.8 proc. taip pat 2018 metais sudarytų 32 naujų vidaus sandorių vertė 437 mln. Eur. Pagal savo prigimtį Vidaus sandoriai turėtų būti išimtiniai sandoriai, tačiau apimtys rodo, kad tai jau ne išimtys, o taisyklė. Naujų veiklų atsiradimas SVĮ bei vidaus sandorių galimybių praplėtimas sudarys prielaidas dar didesniai piktnaudžiavimui ir efektyvumo mažinimui.

2019-04-09 Valstybės kontrolės daryto audito „Ar savivaldybių vykdomų funkcijų sistema sudaro sąlygas joms veikti efektyviai?“² išvados labiau nei iškalbingos ir pasakančios, **kad finansavimo sistema nemotyvuoja savivaldybių siekti geresnių rezultatų; valstybės ir savivaldybių funkcijų paskirstymas tarp centrinės ir vietos valdymo lygių neužtikrina efektyvaus ir rezultatyvaus jų vykdymo.**

Norime atkreipti dėmesį, kad Konkurencijos taryba jau yra pateiktus išvadą³ dėl Nutarimo projektu vertinamų Įstatymų projektų. Joje pažymima, kad „*esamas reglamentavimas yra pakankamai aiškus ir užtikrina sąžiningos konkurencijos laisvę. Tiek pagal Viešųjų pirkimų įstatymą, tiek pagal Pirkimų įstatymą, tiek pagal Vietos savivaldos įstatymą savivaldybėms yra numatyta pareiga organizuoti veiklą laikantis sąžiningos konkurencijos principo ir vykdant konkurencingas procedūras*“. Be to, toje pačioje išvadoje Konkurencijos taryba yra pastebėjusi, kad **problemos, su kuriomis susiduria savivaldybės, kyla ne iš esamo reguliavimo trūkumų, bet dėl pačių savivaldybių**

kompetencijos stokos tinkamai organizuoti konkursus bei pasirinkti paslaugų tiekėjus. Paradoksalu, tačiau tą pačią problemą savo aiškinamajame rašte įvardija ir Įstatymų projektų teikėjai, teigdami, jog „*Vietos savivaldos institucijos neretai susiduria su problema, kad netinkamai apibrėžtas pirkimo objektas, o neapgalvota konkrečių viešųjų paslaugų teikimo specifika lemia tai, kad faktinis vietos savivaldos poreikis yra nepatenkinamas*“. Todėl, manome, kad, siekiant visas puses tenkinančios viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės, turėtų būti stiprinamos savivaldybių padalinių, atsakingų už viešųjų pirkimų ir koncesijų įgyvendinimą, kompetencijos. O ne einama priešingu keliu, atsisakant paslaugų pirkimo rinkoje.

Pagarbiai,

Mindaugas Ubartas
Infobalt asociacijos direktorius

¹ <https://vkc.sipa.lt/wp-content/uploads/2019/09/2018-m.-SVI-Metine-Ataskaita.pdf>

² <https://www.vkontrole.lt/failas.aspx?id=3961>

³ _____ Konkurencijos tarybos išvada Nr. 6V-1774 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/40888e80cfcc11e9a4c8c3d3af57ad27?jfwid=-115mjgk9os> .

Dokumentą elektroniniu
parašu pasirašė
MINDAUGAS, UBARTAS
Data: 2019-11-06 07:58:06

LIETUVOS RESPUBLIKINIAI BŪSTO VALDYMO IR PRIEŽIŪROS RŪMAI

Kodas 300066829. Įregistruota Vingrių g. 11A, LT - 01141 Vilnius. Pašto adresas – Kalvarijų g. 156, LT-08207, Vilnius.

Tel. +370 673 85290, el. paštas: info@bustorumai.lt, <http://www.bustorumai.lt>

Atsiskaitomoji sąskaita LT59 7300 0100 8758 1361, paramos sąskaita LT59 7300 0100 8758 2331

LR Ministrui Pirmininkui

2019.11.06 Nr. 1446-19-057

p. Sauliui Skverneliui

LR Ekonomikos ir inovacijų ministrui

p. Virginijui Sinkevičiui

Kopija

LR Konkurencijos tarybai

LR Specialiųjų tyrimų tarnybai

Viešųjų pirkimų tarnybai

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO NR. 19-12642

Lietuvos Respublikiniai būsto valdymo ir priežiūros rūmai (toliau – Asociacija) yra daugiabučių gyvenamųjų namų butų ir kitų patalpų bendrojo naudojimo objektų valdytojus (daugiabučių namų savininkų bendrijas, jungtinės veiklos dalyvius, savivaldybių paskirtus administratorius) vienijanti ir atstovaujanti organizacija.

Asociacija kreipiasi į LR Ministrą Pirmininką p. Saulių Skvernelį ir LR Ekonomikos ir inovacijų ministrą p. Virginijų Sinkevičių dėl 2019 m. spalio 28 d. Ekonomikos ir inovacijų ministerijos (toliau – Ministerija) pateikto derinti LR Vyriausybės nutarimo projekto Nr. 19-12642 (toliau – Nutarimo projektas). Šiuo Nutarimo projektu teikiama išvada dėl LR Seimo narių užregistruotų LR Viešųjų pirkimų įstatymo, LR Pirkimų, atliekamų, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų įstatymo ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo pakeitimo projektų Nr. XIIIIP-3787, Nr. XIIIIP-3738 ir Nr. XIIIIP-3789 (toliau kartu – Įstatymų projektai). Šiuo raštu Asociacija nori išreikšti nerimą dėl nepagrįstų Seimo narių bei Ministerijos siūlymų išplėsti galimybes viešojo administravimo subjektams, t. y. savivaldybėms, dalyvauti ūkinėje veikloje, steigti juridinius asmenis.

LR Konstitucijos 46 str., nurodo, jog „Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva. Valstybė remia visuomenei naudingas ūkines pastangas ir iniciatyvą. Įstatymas [...] saugo sąžiningos konkurencijos laisvę. [...]“. Tai, kad viešojo administravimo subjektai turi pareigą saugoti sąžiningą konkurenciją, numato ir Konkurencijos įstatymo 4 str. Tačiau iš Nutarimo projekte pateiktos argumentacijos atrodo, jog Ministerija laikosi priešingos pozicijos – palaiko idėją, kad valstybė turėtų ne remti visuomenei naudingas ūkines pastangas, o pati jas vykdyti.

Norime atkreipti dėmesį, kad tiek Įstatymų projektais, tiek jiems iš esmės pritariančiu Nutarimo projektu siūlomos plačios ir lanksčiai interpretuojamos sąlygos, nustatančios, kada savivaldybės gali vykdyti vidaus sandorius, steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus ir pradėti

naujos paslaugos teikimą. Nutarimo projekte siūlomas visiškas Vietos savivaldos įstatymo 9 straipsnio 2 dalį pakeitimas, kuriuo nurodoma, kada savivaldybės gali steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus – savivaldybės valdomas įmones, viešąsias įstaigas ar akcines bendroves. Siūloma ne tik išplėsti viešųjų paslaugų teikėjų steigimo sąlygų sąrašą, bet šias sąlygas leisti taikyti ir savivaldybei norint pradėti naujos paslaugos teikimą: „2. Savivaldybė gali steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus ir (ar) pavesti viešosios paslaugos teikimą savivaldybės jau įsteigtam viešųjų paslaugų teikėjui, kai: 1) teikiamos vandens tiekimo, nuotekų valymo, šilumos tiekimo, atliekų tvarkymo, keleivių vežimo, teritorijų ir gatvių priežiūros ir tvarkymo, maitinimo ugdymo, globos arba sveikatos priežiūros įstaigose paslaugos arba 2) teikiant viešąsias paslaugas turi būti valdomas ir naudojamas savivaldybių ar savivaldybių juridinių asmenų nekilnojamasis turtas, arba 3) atlikus viešosios paslaugos teikimo ekonominę ir (ar) socialinę naudos už pinigus analizę, nustatoma, kad tik toks viešosios paslaugos teikimo būdas užtikrins viešosios paslaugos teikimo nepertraukiamumą, gerą kokybę ir prieinamumą.“

Asociacijos nuomone, siūlomas teisinis reguliavimas yra abstraktus, sudarantis prielaidas subjektyvioms interpretacijoms, LR Konkurencijos įstatymo nuostatų pažeidimui ir sąžiningos konkurencijos iškreipimui visos valstybės mastu, nes net ir šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas sudaro per daug plačias galimybes savivaldybėms per jos valdomas bendroves dalyvauti ir konkuruoti vykdant ūkinę – komercinę veiklą.

Atkreiptinas dėmesys, kad Asociacijai kilo pagrįstų įtarimų, kad Palangos miesto savivaldybės sprendimuose ir veiksmuose galimai yra Palangos miesto savivaldybės įmonės uždarnosios akcinės bendrovės „Palangos komunalinis ūkis“, kuri Palangos mieste vykdo daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų administravimo ir priežiūros veiklą, interesų protegavimas bei sąžiningos konkurencijos sąlygų iškreipimas, pažeidžiantis galiojančio teisinio reglamentavimo nuostatas. Palangos miesto savivaldybė pažeidė ir toliau pažeidinėja Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 str. nuostatas, priimdama sprendimus ir atlikdama veiksmus daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų administravimo ir priežiūros paslaugų rinkoje Palangos mieste, ko pasėkoje buvo pateiktas prašymas LR Konkurencijos tarybai dėl tyrimo atlikimo.

2017 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo pataisos, kurių tikslas – neleisti savivaldybėms ar jų įmonėms savo nuožiūra užsiimti ūkine veikla ir tokiu būdu apsunkinti privačių įmonių galimybes konkuruoti. Taigi, 2017 m. sausio 1 d. įstatymų leidėjas nustatė, kad savivaldybė, norėdama pavesti ūkinės veiklos vykdymą savo įmonei, privalo paskelbti ir atlikti konkurencijos procedūrą, ir, tik paaiškėjus, kad nėra privačių ūkio subjektų, teikiančių atitinkamas paslaugas, bei gavusi Konkurencijos tarybos leidimą, savivaldybė gali atitinkamų paslaugų teikimą pavesti savo įmonei. Taigi, įstatymų leidėjui situacija, kai savivaldybės ar su jomis susijusios įmonės savarankiškai priima sprendimus verstis atitinkama ūkine veikla, yra savaime nepriimtina ir sudaranti prielaidas Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pažeidimams. Tačiau Palangos miesto savivaldybė ignoruodama faktą, kad atitinkamoje rinkoje Palangos mieste, be savivaldybės įmonės UAB „Palangos komunalinis ūkis“, veikia dar 7 ūkio subjektai – bendrojo naudojimo objektų administratoriai ir rinkta yra konkurencinga, per savo kontroliuojamą įmonę teikia analogiškas daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų administravimo paslaugas.

Esant pakankamam skaičiui privačių ūkio subjektų, teikiančių daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų administravimo ir priežiūros paslaugas Palangos mieste, Palangos miesto savivaldybei nėra ir nebuvo pagrindo bei būtinumo imtis priemonių nuo 2012 m. pradėti teikti tokias paslaugas per savivaldybės įmonę UAB „Palangos komunalinis ūkis“, taip sukuriant Palangos miesto savivaldybės, kaip viešojo administravimo subjekto, vykdomos administravimo ir ūkinės veiklos interesų konflikto situaciją bei galimai pažeidžiant pareigą užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę.

Savivaldybės kompetencija daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų Administratorių atrankos vykdymo, skyrimo tvarkos nustatymo ir įgyvendinimo srityse yra grindžiama LR CK normomis. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. liepos 24 d. įsakymu Nr. D1-612 „Dėl butų ir kitų patalpų savininkų bendrijų valdymo organų, jungtinės veiklos sutartimi įgaliotų asmenų ir savivaldybės vykdomosios institucijos paskirtų bendrojo naudojimo objektų administratorių veiklos, susijusios su įstatymų ir kitų teisės aktų jiems priskirtų funkcijų vykdymu, priežiūros ir kontrolės pavyzdinių taisyklių patvirtinimo“ buvo patvirtintos Butų ir kitų patalpų savininkų bendrijų valdymo organų, jungtinės veiklos sutartimi įgaliotų asmenų ir savivaldybės vykdomosios institucijos paskirtų bendrojo naudojimo objektų administratorių veiklos, susijusios su įstatymų ir kitų teisės aktų jiems priskirtų funkcijų vykdymu, priežiūros ir kontrolės pavyzdinės taisyklės (toliau – Taisyklės). Šių Taisyklių 1 p. nurodyta, kad Taisyklės nustato savivaldybės administracijos pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.83 str. 3 d. vykdomos daugiabučių namų butų ir kitų patalpų savininkų bendrijų valdymo organų, jungtinės veiklos sutartimi įgaliotų asmenų, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.84 str. nustatyta tvarka paskirtų administratorių, veiklos, susijusios su įstatymų ir kitų teisės aktų jiems priskirtų funkcijų vykdymu, priežiūros ir kontrolės tvarką.

Palangos miesto savivaldybė, kaip akcininkė, turi esminę įtaką savivaldybės įmonės UAB „Palangos komunalinis ūkis“ valdymui ir jos vykdomai ūkinei – komercinei veiklai, įskaitant šios įmonės veiklą daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų administravimo ir priežiūros srityje, kurią prižiūri akcininko teisės įgyvendinanti Palangos miesto savivaldybės administracija. Ir tai, be abejonės, nėra veiksmingą konkurenciją skatinanti priemonė, kuria Palangos miesto savivaldybė, kaip viešojo administravimo subjektas, įgyvendintų Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 str. 1 d. nurodytą pareigą užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę, ypač turint omeny, kad Palangos miesto savivaldybė, kaip viešojo administravimo subjektas, įgyvendina viešąjį administravimą savo valdomos savivaldybės įmonės UAB „Palangos komunalinis ūkis“ bei su ja konkuruojančių ar galinčių konkuruoti ūkio subjektų, t. y. kitų daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų administravimo ir priežiūros paslaugas teikiančių ūkio subjektų, kurių Palangos mieste be UAB „Palangos komunalinis ūkis“ yra net 7, atžvilgiu.

Palangos miesto savivaldybė savo sprendimais ir veiksmais sukūrė viešojo administravimo subjekto ūkinės ir viešojo administravimo veiklos interesų konfliktą, nes Palangos miesto savivaldybė neužtikrina ir toliau jokiais priemonėmis neužtikrina sąžiningos konkurencijos laisvės daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų administravimo ir priežiūros paslaugų rinkoje Palangos mieste, kas akivaizdžiai yra minėto Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 str. Pažeidimas.

Konkrečiu Palangos miesto savivaldybės atveju konkurencijos sąlygos daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų administravimo ir priežiūros paslaugų teikimo rinkoje yra iškreipiamos arba gali būti skirtingos konkuruojantiems subjektams, nes tiesiogiai su priežiūrą atliekančiu subjektu – Palangos miesto savivaldybe susijusios šios savivaldybės įmonės UAB „Palangos komunalinis ūkis“ atžvilgiu galimai atliekama aplaidi priežiūra arba neatliekama jokia veiklos priežiūra. Kaip minėta aukščiau, šiuo atveju taip pat egzistuoja akivaizdus interesų konfliktas, galintis turėti įtakos Palangos miesto savivaldybės, kaip subjekto, turinčio užtikrinti viešojo intereso absoliutumą, tinkamų pareigų vykdymui, t. y. egzistuoja reali situacija, kad bus pažeidžiamas viešas interesas, kai priežiūrą atliekanti Palangos miesto savivaldybė turi ar turės nagrinėti skundus dėl UAB „Palangos komunalinis ūkis“ veiksmų ar neveikimo ir juos nagrinėja ar nagrinės galimai šališkai, būdama suinteresuota su ja susijusio ūkio subjekto neteisėtų interesų patenkinimu. Taip pat būdama suinteresuota savo įmonės UAB „Palangos komunalinis ūkis“ ūkinės veiklos pelningumu, Palangos miesto savivaldybė gali imtis per daug griežtų priemonių kitų ūkio subjektų atžvilgiu, kas irgi sąlygoja konkurencijos sąlygų skirtumus atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams.

Atsižvelgiant į aukščiau nurodytus argumentus, akivaizdu, kad įmonei UAB „Palangos komunalinis ūkis“ yra sudarytos skirtingos konkurencijos sąlygos, lyginant su kitais daugiabučių

namų bendrojo naudojimo objektų administravimo ir priežiūros paslaugų rinkoje Palangos mieste konkuruojančiais ūkio subjektais, nes jų visų priežiūrą privalantis atlikti subjektas – Palangos miesto savivaldybė yra vienintelis įmonės UAB „Palangos komunalinis ūkis“ akcininkas, darantis lemiamą įtaką šios įmonės veikloje, o taip pat suinteresuotas pelninga jos veikla. Nepaneigiamas interesų konfliktas ir šališkumas esamus bei būsimus Palangos miesto savivaldybės sprendimus daro konkurencijos prasme palankesniais UAB „Palangos komunalinis ūkis“ atžvilgiu, šios bendrovės naudai ir interesais, nei kitiems ūkio subjektams.

Kartu norime atkreipti dėmesį, kad **LR Konkurencijos taryba¹ dėl Įstatymų projektų jau yra pateikusi neigiamą išvadą**, kurioje teigiama, jog nepaisant Vietos savivaldos įstatyme nustatytos viešųjų paslaugų grupės, kai Konkurencijos tarybos sutikimas nėra reikalingas, vietos savivaldos institucijos privalo įvertinti paslaugų poreikį bei ūkio subjektų galimybes teikti paslaugas; ši nuostata jų niekaip neatleidžia nuo pareigos užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę. Atsižvelgdama į tai, Konkurencijos taryba nepritaria siūlymui Vietos savivaldos įstatyme įtvirtinti teisę savivaldybėms visais atvejais pavesti ūkinės veiklos vykdymą jų įsteigtiems subjektams arba juos steigti be išlygų. **Specialiųjų tyrimų tarnyba šiems Įstatymų projektams taip pat jau yra pateikusi antikorupcinį vertinimą², kurio metu nustatė iš siūlomo reguliavimo kylančius korupcijos rizikos veiksnius.** Asociacijos nuomone, šiais aspektais turėtų būti įvertinti ir Nutarimo projektu Ministerijos teikiami pasiūlymai, dar labiau plečiantys savivaldybių kompetenciją dalyvauti ūkinėje veikloje.

Apibendrinant į rašte aptartą siūlomo reguliavimo abstraktumą, jį pagrindžiančių argumentų trūkumą bei kompetentingų institucijų išvadas, **Nutarimo projektu siūlome Įstatymų projektams nepritari.**

Prezidentas

Juozas Antanaitis

¹ Konkurencijos tarybos išvada: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/40888c80cfcc11e9a4c8c3d3af57ad27?jfwid=-115mjgk9os>

² Antikorupcinio vertinimo išvada: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/04873800d39111e9978e9d8965748b45?jfwid=-115mjgpvw4>

ASOCIACIJA "LIETUVOS KELIAI"

Kodas 122352489, PVM mokėtojo kodas LT 100001087317, S.Konarskio g. 25, LT-03123 Vilnius,
tel. (8-5) 265 0054, faks. (8-5) 265 0054, el.p. asociacija@lietuvoskeliai.lt

Juridinių asmenų registras, A/s LT 36 7230 0000 0060 6103 UAB „Medicinos bankas“

LR Ministrui Pirmininkui p. Sauliui Skverneliui

2019-10-31 Nr. 40

LR Ekonomikos ir inovacijų ministrui p. Virginijui Sinkevičiui

Kopija

LR Konkurencijos tarybai

LR Specialiųjų tyrimų tarnybai

Viešųjų pirkimų tarnybai

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO NR. 19-12642

Asociacija „Lietuvos keliai“, vienijanti mokslo įstaigas bei įmones, veikiančias kelių projektavimo, tiesimo, remonto ir priežiūros srityse (toliau – Asociacija), kreipiasi į LR Ekonomikos ir inovacijų ministrą p. Virginijų Sinkevičių dėl 2019 m. spalio 28 d. Ekonomikos ir inovacijų ministerijos (toliau – Ministerija) pateikto derinti LR Vyriausybės nutarimo projekto Nr. 19-12642 (toliau – Nutarimo projektas). Šiuo Nutarimo projektu teikiama išvada dėl LR Seimo narių užregistruotų LR Viešųjų pirkimų įstatymo, LR Pirkimų, atliekamų, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų įstatymo ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo pakeitimo projektų Nr. XIIIIP-3787, Nr. XIIIIP-3738 ir Nr. XIIIIP-3789 (toliau kartu – Įstatymų projektai). **Šiuo raštu Asociacija nori išreikšti nerimą dėl nepagrįstų Seimo narių bei Ministerijos siūlymų išplėsti galimybes viešojo administravimo subjektams, t. y. savivaldybėms, dalyvauti ūkinėje veikloje.**

LR Konstitucijos 46 straipsnis, nurodo, jog „Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva. Valstybė remia visuomenei naudingas ūkines pastangas ir iniciatyvą. Įstatymas [...] saugo sąžiningos konkurencijos laisvę. [...]“. Tai, kad viešojo administravimo subjektai turi pareigą saugoti sąžiningą konkurenciją, numato ir Konkurencijos įstatymo 4 straipsnis. Tačiau iš Nutarimo projekte pateiktos argumentacijos atrodo, jog Ministerija laikosi priešingos pozicijos – palaiko idėją, kad valstybė turėtų ne remti visuomenei naudingas ūkines pastangas, o pati jas vykdyti.

Norime atkreipti dėmesį, kad tiek Įstatymų projektais, tiek jiems iš esmės pritariančiu Nutarimo projektu siūlomos plačios ir lanksčiai interpretuojamos sąlygos, nustatančios, kada savivaldybės gali vykdyti vidaus sandorius, steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus ir pradėti naujos paslaugos teikimą. Asociacijos nuomone, Nutarimo projektu siūlomas Vietos savivaldos įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 3 punktas „3) atlikus viešosios paslaugos teikimo ekonominę ir (ar) socialinę naudą už pinigus analizę, nustatoma, kad tik toks viešosios paslaugos teikimo būdas užtikrins viešosios paslaugos teikimo nepertraukiamumą, gerą kokybę ir prieinamumą.“, suteikia savivaldybėms galimybę pagrįsti bet kokios paslaugos teikimo reikalingumą. Minimai „viešosios paslaugos teikimo ekonominei ir (ar) socialinei naudai už pinigus analizę“ nekeliami jokie kokybės ir pagrįstumo kriterijai. Asociacijai taip pat kyla abejonių, ar po Vietos savivaldos įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodyta „teritorijų ir gatvių priežiūros ir tvarkymo“ sąlyga savivaldybės nebus linkusios įtraukti bet kokias paslaugas, susijusias su susiekimo infrastruktūros tvarkymu. Nepaisydamos to, kad rinkoje šias paslaugas teikia ir tarpusavyje konkuruoja privačios transporto infrastruktūros statybos ir remonto įmonės.

Asociacijos nuomone, net ir šiuo metu galiojantis vidaus sandorių reguliavimas sudaro sąlygas savivaldybėms naudotis savo įmonių paslaugomis – vietoj viešųjų pirkimų rinktis vidaus sandorius. Kaip pavyzdį galime pasitelkti Vilniaus miesto savivaldybės valdomos UAB „Grinda“, teikiančios gatvių priežiūros, remonto ir kitas paslaugas, atvejį¹. Lietuvos laisvosios rinkos instituto atlikto tyrimo duomenimis, 2018 m. UAB „Grinda“ vykdė 11 iš 17 Vilniaus miesto savivaldybės sudarytų vidaus sandorių. Per laikotarpį nuo 2011 m. Vilniaus miesto savivaldybė su UAB „Grinda“ buvo sudariusi 10

¹ 2019 m. Lietuvos laisvosios rinkos instituto tyrimas: https://www.llri.lt/wp-content/uploads/2019/03/PB_Vidaus-sandoriai-savivaldyb--se_20190327.pdf

vidaŲ sandorių, kurių vertė yra nežinoma ir visi šie sandoriai buvo sudaryti net 7 metų laikotarpiui. 2018 m. Vilniaus miesto savivaldybė su UAB „Grinda“ sudarė dar vieną vidaus sandorį, šį kartą 5 metams. Pastarojo sandorio vertė buvo paskelbta (127 050 Eur), tačiau buvo nurodytas itin abstraktus sandorio objektas – „Privalomųjų paslaugų ir darbų pirkimas“. Akivaizdu, kad per tokį ilgą laikotarpį paslaugų kainos rinkoje gali įvairiai kisti. Tad sudarius šiuos ilgalaikius vidaus sandorius nukenčia gyventojai – kainoms rinkoje mažėjant jie negauna pigesnių paslaugų, o kainoms kylant, kartu atsiranda rizika, kad savivaldybė iš biudžeto savo bendrovės kompensuos patirtus nuostolius. Be to, nurodant itin abstraktius vidaus sandorio objektus, lieka visiškai neaišku, kokios paslaugos iš tiesų yra perkamos ir kiek iš tikrųjų privačių paslaugų teikėjų netenka galimybės sudalyvauti viešųjų pirkimų konkursuose.

Šis UAB „Grinda“ pavyzdys yra tik vienas iš daugelio, keliančių klausimų dėl savivaldybių ir jų valdomų ūkio subjektų dalyvavimo ūkinėje veikloje – šių sandorių naudos visuomenei, poveikio konkurencijai bei skaidrumo. Valstybės kontrolė savo ataskaitose² yra ne kartą yra teikusi siūlymus LR Vyriausybei savivaldybėms paruošti rekomendacijas, kaip atskirti komercines ir nekomercines veiklas, periodiškai įvertinti savivaldybių valdomų įmonių reikalingumą ir atsisakyti neefektyvių bei nebūtinų įmonių. O ne plėsti savivaldybių ir jų valdomų subjektų teikiamų paslaugų spektrą, kas siūloma šiuo Nutarimo projektu, nepateikiant jokių objektyvių to poreikį pagrindžiančių duomenų.

Kartu norime atkreipti dėmesį, kad **LR Konkurencijos taryba³ dėl Įstatymų projektų jau yra pateikusi neigiamą išvadą**, kurioje teigiama, jog „siūlomas teisinis reguliavimas yra ydingas, neaiškus, gali sukelti nesklandumų jį įgyvendinant praktikoje bei prieštarauti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintiems sąžiningos konkurencijos laisvės ir bendros tautos gerovės principams“. **Specialiųjų tyrimų tarnyba šiems Įstatymų projektams taip pat jau yra pateikusi antikorporcinį vertinimą⁴, kurio metu nustatė iš siūlomo reguliavimo kylančius korupcijos rizikos veiksnius.** Asociacijos nuomone, šiais aspektais turėtų būti įvertinti ir Nutarimo projektu Ministerijos teikiami pasiūlymai, dar labiau plečiantys savivaldybių kompetenciją dalyvauti ūkinėje veikloje.

Apibendrinant, atsižvelgiant rašte aptartą siūlomo reguliavimo abstraktumą, jį pagrindžiančių argumentų trūkumą bei kompetentingų institucijų išvadas, **Nutarimo projektu siūlome Įstatymų projektams nepritarti.**

Pagarbiai

Asociacijos „Lietuvos keliai“ vykdančysis direktorius

Rimvydas Gradauskas

² Valstybės kontrolės audito ataskaita „Savivaldybių kontroliuojamų įmonių valdymas ir veikla“ Nr. VA-2017-P-30-1-9; Valstybės kontrolės audito ataskaita „Viešųjų įstaigų steigimas ir valdymas“ Nr. VA-2017-P-10-9-11.

³ Konkurencijos tarybos išvada: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/40888e80cfcc11e9a4c8c3d3af57ad27?jfwid=115mjgk9os>

⁴ Antikorporcinio vertinimo išvada: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/04873800d39111e9978e9d8965748b45?jfwid=115mjgpvw4>

2019-11-05 Nr. 11

LR Ekonomikos ir inovacijų ministrui Virginijui Sinkevičiui

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO NR. 19-12642

Lietuvos komunalinių ir atliekų tvarkytojų asociacija (toliau – Asociacija) išnagrinėjo 2019-10-28 derinimui pateiktą LR Vyriausybės nutarimo projektą Nr. 19-12642 (toliau – Nutarimo projektas¹) dėl LR Seimo narių grupės užregistruotų įstatymų projektų Nr. XIIIP-3787², Nr. XIIIP-3738³, Nr. XIIIP-3789⁴.

Šiais įstatymų projektais siūlomi Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491, Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų įstatymo Nr. XIII-328 (toliau – Pirkimų įstatymas) ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 (toliau kartu – Įstatymų projektai) pakeitimai, ženkliai išplečiantys savivaldybių galimybes dalyvauti ūkinėje veikloje – vykdyti vidaus sandorius ir steigti naujus paslaugų teikėjus.

Nutarimo projektu, nepateikiant jokių objektyvių argumentų ir neatsižvelgiant į kompetentingų institucijų prieštaravimus, iš esmės pritariama šiems pakeitimams ir netgi siūloma dar labiau plėsti savivaldybių diskreciją dalyvauti ūkinėje veikloje. Nutarimo projektu siūloma:

Nutarimo projekto pasiūlymo turinys	Nuomonė
<p>Siūlomas Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimas: Pakeisti 10 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip: „2. Vidaus sandoris gali būti sudaromas tik išimtiniais atvejais, kai tenkinamos šio straipsnio 1 dalyje išdėstytos sąlygos ir kai: 1) perkant viešojo pirkimo būdu būtų neįmanoma užtikrinti paslaugos teikimo nepertraukiamumo, geros kokybės ir prieinamumo arba 2) paslaugų teikimas administruojamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 9 straipsnio 2 dalimi.“.</p>	Nepritarti
<p>Siūlomas Vietos savivaldos įstatymo pakeitimas: Pakeisti 9 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip: „2. Savivaldybė gali steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus ir (ar) pavesti viešosios paslaugos teikimą savivaldybės jau įsteigtam viešųjų paslaugų teikėjui, kai: 1) teikiamos vandens tiekimo, nuotekų valymo, šilumos tiekimo, atliekų tvarkymo, keleivių vežimo, teritorijų ir gatvių priežiūros ir tvarkymo, maitinimo ugdymo, globos arba sveikatos priežiūros įstaigose paslaugos arba 2) teikiant viešąsias paslaugas turi būti valdomas ir naudojamas savivaldybių ar savivaldybių juridinių asmenų nekilnojamasis turtas, arba 3) atlikus viešosios paslaugos teikimo ekonominę ir (ar) socialinę naudą už pinigus analizę, nustatoma, kad tik toks viešosios paslaugos teikimo būdas užtikrins viešosios paslaugos teikimo nepertraukiamumą, gerą kokybę ir prieinamumą.“.</p>	Nepritarti
<p>Siūlomas Vietos savivaldos įstatymo pakeitimas:</p>	Nepritarti

¹ Dokumentas pateikiamas viešai internete adresu <https://e-seimas.lrs.lt/portal/prefilledSearch/lt?regNo=19-12642>

² Dokumentas pateikiamas viešai internete adresu <https://e-seimas.lrs.lt/portal/prefilledSearch/lt?regNo=XIIIP-3787>

³ Dokumentas pateikiamas viešai internete adresu <https://e-seimas.lrs.lt/portal/prefilledSearch/lt?regNo=XIIIP-3788>

⁴ Dokumentas pateikiamas viešai internete adresu <https://e-seimas.lrs.lt/portal/prefilledSearch/lt?regNo=XIIIP-3789>

Papildyti 9 straipsnį 3 dalimi:

„3. Kai viešosios paslaugos teikimas yra ūkinė veikla, kaip ji apibrėžta Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme, turi būti įgyvendinti šio įstatymo 9¹ straipsnyje nustatyti reikalavimai. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais šio įstatymo 9¹ straipsnyje nustatyti reikalavimai yra netaikomi.“.

Asociacijos vertinimu, visiškai nepagrįstai Nutarimo projektu siūloma Viešųjų pirkimų įstatyme palikti nuostatą, kad vidaus sandoriai vykdomi tik išimtinu atveju, kai aukščiau nurodyti LR ekonomikos ir inovacijų ministerijos siūlymai vidaus sandorių sudarymą paverčia taisykle, o ne išimtimi iš taisyklės. Svarbu atkreipti dėmesį, kad įgyvendinus pasiūlymus savivaldybės galės sudaryti vidaus sandorius dėl iš esmės bet kokių joms reikalingų paslaugų.

Be to, pagal dabartinį reguliavimą savivaldybė gali steigti naują viešosios paslaugos teikėją ir (ar) pradėti teikti naują paslaugą tik gavusi Konkurencijos tarybos leidimą. Priėmus Nutarimo projektą, Įstatymo projektais siūlomus pakeitimus, **savivaldybės galės be jokių kliūčių užsiimti nauja ūkine veikla, net ir tuomet, kai rinkoje jau yra konkrečias paslaugas teikiančių subjektų ir toks sprendimas iškreiptų esamą konkurenciją.**

Nutarimo projekte nurodyti argumentai nepagrindžia ir nepateisina siūlomo vidaus sandorių reguliavimo pakeitimo. Įgyvendinus siūlymus nebus pasiektas vietos savivaldos savarankiškumo nuo verslo subjektų rezultatas. Priešingai, didėja rizika pačioms perkančiosioms organizacijoms negauti paslaugų *nepertraukiamai, geros kokybės ir prieinamai*. Manome, kad **įgyvendinus pasiūlymus bus sudarytos sąlygos riboti sąžiningą ūkio subjektų konkurenciją. Be to šie pakeitimai tikėtinai prieštarautų Lietuvos Respublikos Konstitucijai.**

Šiuo raštu reiškiamo griežtą nepritarimą Įstatymų projektams ir Nutarimo projektui bei teikiame detalius paaiškinimus, pagrindžiančius Asociacijos pozicijos pagrįstumą.

I. ĮSTATYMŲ PAKEITIMAI PRIEŠTARAUJA LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

Svarbu pažymėti, kad Įstatymų projektuose ir Nutarimo projekte pateikti siūlymai tikėtinai prieštarautų Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2015 m. kovo 5 d. nutarime⁵ pateikė reikšmingus išaiškinimus: „Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad įstatymų leidėjas, reguliuodamas su atliekų tvarkymu susijusius santykius ir perdavęs tam tikras atliekų tvarkymo organizavimo funkcijas savivaldybėms, pagal Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalį **privalo šią veiklą reguliuoti taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei**, – inter alia turi paisyti iš Konstitucijos 46 straipsnio kylančių imperatyvų, inter alia jame įtvirtintų asmens ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos laidavimo, sąžiningos konkurencijos ir vartotojų teisių apsaugos reikalavimų, taip pat 29 straipsnyje įtvirtinto asmenų lygiateisiškumo imperatyvo, 53 ir 54 straipsniuose įtvirtintų žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugos imperatyvų. Paisydamas šių konstitucinių imperatyvų, įstatymų leidėjas privalo nustatyti tokį atliekų tvarkymo organizavimo teisinį reguliavimą, kad savivaldybės šioje srityje užtikrintų sąžiningos konkurencijos laisvę (inter alia kad atliekų tvarkymo rinka nebūtų monopolizuota, nebūtų paneigtas šios rinkos dalyvių lygiateisiškumas), taip pat vartotojų teisių, žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugą (inter alia kad būtų užtikrintas atliekų tvarkymo paslaugų prieinamumas, teikimo nepertraukiamumas ir gera kokybė). <...>

Minėta, kad pagal Konstituciją savivaldybės, laisvai ir savarankiškai veikdamos pagal ūkinę veiklą (inter alia atliekų tvarkymą) reguliuojančių įstatymų apibrėžtą kompetenciją, yra saistomos šalies ūkio konstitucinį pagrindą sudarančių principų ir kitų konstitucinių imperatyvų. Tai reiškia, kad atliekų tvarkymo srityje savivaldybės turi paisyti konstitucinio sąžiningos konkurencijos imperatyvo suponuojamo reikalavimo atliekų tvarkytojus atrinkti konkurso būdu pagal jų galimybes teikti nepertraukiamas, geros kokybės ir prieinamas paslaugas. Šis reikalavimas gali būti nevykdomas tik objektyviai pateisinamu pagrindu; tokiu pagrindu nelaikytina vien tai, kad savivaldybė yra įsteigusi ūkio subjektą, veikiantį atliekų tvarkymo srityje“.

⁵ 2015 m. kovo 5 d. nutarimas Nr. KT9-N5-2015 „Dėl Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo (2002 m. liepos 1 d. redakcija) 30 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“.

Be to, išvadą pateikė ir Konkurencijos taryba⁶, kuri nustatė, kad „*siūlomas teisinis reguliavimas yra ydingas, neaiškus, gali sukelti nesklandumų jį įgyvendinant praktikoje bei prieštarauti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintiems sąžiningos konkurencijos laisvės ir bendros tautos gerovės principams*“. Išvadoje taip pat, teigiama kad Įstatymų projektų iniciatorių argumentai dėl esamo reguliavimo ydingumo yra nepagrįsti, o problemos, su kuriomis susiduria savivaldybės, yra susijusios su savivaldybių kompetencijos stoka tinkamai organizuoti konkursus bei parinkti paslaugų teikėjus. Galiausiai pažymima, kad neatliktas poveikio konkurencijai vertinimas, privalomas pagal Konkurencijos įstatymo 4¹ straipsnį.

Atsižvelgiant į minėtą Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudenciją bei pateikiamą atitinkamų Konstitucijos nuostatų aiškinimą galima daryti išvadą, jog Įstatymų projektais, Nutarimo projektu siūlomi pakeitimai tikėtinais prieštarautų Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

II. VIDAUS SANDORIAI TURI LIKTI IŠIMTIMI IŠ TAISYKLĖS IR NEGALI TAPTI TAISYKLE

Kaip teisingai nurodo Viešųjų pirkimų tarnyba savo 2019-10-31 teiktoje išvadoje⁷ dėl Nutarimo projekto, vidaus sandorių sudarymas turi likti išimtimi, o ne išėtimi siekiant išvengti specialiųjų teisės aktų nustatamų sudėtingesnių procedūrų vykdymo, siekiant įsigyti prekių, paslaugų ar darbų.

Pagal Europos Sąjungos teisę valstybės narės gali nustatyti tam tikras vidaus sandorių sudarymo sąlygas, tačiau šios sąlygos be jokios abejonės neturi pažeisti pamatinių viešųjų pirkimų principų.

Nors Teisingumo Teismas 2019-10-03 sprendime⁸ iš esmės pažymėjo galimybę valstybės narėms nustatyti reguliavimą, leidžiantį sudaryti vidaus sandorius, taip pat buvo akcentuota, kad „<...> valstybių narių laisvė pasirinkti, jų nuomone, tinkamiausių darbų atlikimo ar paslaugų teikimo organizavimo būdą nėra neribota. Priešingai, ji turi būti įgyvendinama laikantis pagrindinių SESV nuostatų, visų pirma laisvo prekių judėjimo, įsisteigimo laisvės ir laisvo paslaugų teikimo, taip pat iš jų išplaukiančių principų, kaip antai vienodo požiūrio, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo“⁹.

Be to, Teisingumo Teismas yra išaiškinęs, kad Direktyvos 2014/24 12 straipsnio 1 dalis aiškintina taip, kad pagal ją nedraudžiama nacionalinės teisės nuostata, kurioje valstybė narė vidaus sandorio sudarymą, be kita ko, sieja su sąlyga, kad viešojo pirkimo sutarties sudarymas neleistų užtikrinti teikiamų paslaugų kokybės, jų prieinamumo ar nepertraukiamumo, jeigu etape iki viešojo pirkimo sutarties sudarymo pasirenkant konkretų paslaugų teikimo būdą paisoma vienodo požiūrio, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų¹⁰.

Kaip matyti, nors Europos Sąjungos teisė leidžia valstybėms narėms nustatyti vidaus sandorių sudarymo sąlygas, jų nustatymui taikomi aukščiau nurodyti apribojimai. Be to, sąžiningos konkurencijos laisvė, kaip vienas iš tokių apribojimų, tiesiogiai išplaukiantis iš laisvo paslaugų judėjimo, nediskriminavimo, skaidrumo principų, yra tiesiogiai įtvirtintas Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 4 dalyje. Šioje LR Konstitucijos straipsnio dalyje aiškiai nurodyta, kad **įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką, saugo sąžiningos konkurencijos laisvę**.

Svarbu pažymėti, kad net ir tuo atveju, jei būtų laikoma, kad Europos Sąjungos teisė vidaus sandorių reguliavimo klausimais yra lankstesnė, Europos Sąjungos teisė neturi viršenybės prieš LR Konstituciją. Konstitucijos taikymo pirmenybės principą įtvirtina Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo doktrina. Konstitucinis teismas 2006 m. kovo 14 d. nutarime¹¹ pasisakė: „*Taigi Konstitucijoje ne tik yra įtvirtintas principas, kad tais atvejais, kai nacionalinis teisės aktas nustato tokį teisinį reguliavimą, kuris konkuruoja su nustatytu tarptautinėje sutartyje, turi būti taikoma tarptautinė sutartis, bet ir - Europos Sąjungos teisės atžvilgiu - yra expressis verbis nustatyta kolizijos taisyklė, įtvirtinanti Europos Sąjungos teisės aktų taikymo*

⁶ Dokumentas pateikiamas viešai internete adresu <https://e-seimas.lrs.lt/portal/prefilledSearch/lt?regNo=6V-1774>

⁷ Dokumentas pateikiamas viešai internete adresu <https://e-seimas.lrs.lt/portal/prefilledSearch/lt?regNo=4S-1230>

⁸ Teisingumo teismo 2019 m. spalio 3 d. Sprendimas *Irgita*, C-285/18.

⁹ Pagal analogiją žr. Teisingumo teismo 1987 m. liepos 9 d. Sprendimo *CEI ir Bellini*, 27/86–29/86, EU:C:1987:355, 15 punktą; 2000 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *Telaustria ir Telefonadress*, C-324/98, EU:C:2000:669, 60 punktą ir 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Sea*, C-573/07, EU:C:2009:532, 38 punktą.

¹⁰ Teisingumo teismo 2019 m. spalio 3 d. Sprendimas *Irgita*, C-285/18.

¹¹ 2006 m. kovo 14 d. nutarimas Nr. 17/02-24/02-06/03-22/04 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo, Lietuvos Respublikos miškų įstatymo, Lietuvos Respublikos žemės įstatymo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1608 „Dėl statybų privačioje žemėje reglamento patvirtinimo“ patvirtinto statybų privačioje žemėje reglamento nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir kt.“.

pirmenybę tais atvejais, kai Europos Sąjungos teisės nuostatos, kylančios iš sutarčių, kuriomis grindžiama Europos Sąjunga, konkuruoja su teisiniu reguliavimu, nustatytuoju Lietuvos nacionaliniuose teisės aktuose (nesvarbu, kokia jų teisinė galia), išskyrus pačią Konstituciją.“.

Tikėtina, kad įgyvendinus pasiūlymus bus priimti būtent tokie įstatymų pakeitimai, kurie monopolizuos rinką ir pažeis sąžiningos konkurencijos laisvę. Šiuo atveju rengiant įstatymų projektus turėjo būti atsižvelgiama į pamatinius LR Konstitucijoje įtvirtintus principus, o ne įtvirtinama galimybė pasinaudoti išimtimi visais atvejais.

Taigi vidaus sandoriai yra išimtis iš viešųjų pirkimų procedūrų taikymo. Pritarus įstatymų pakeitimams, viešosios paslaugos (įskaitant atliekų tvarkymą) savaime (lot. *per se*) būtų teikiamos be konkurencijos.

III. VIDAUS SANDORIŲ IR PASLAUGOS TEIKIMO NEPERTRAUKIAMUMO, GEROS KOKYBĖS IR PRIEINAMUMO SANTYKIS

Pagal siūlomą Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimą vidaus sandoris gali būti sudaromas, kai perkant viešojo pirkimo būdu būtų neįmanoma užtikrinti paslaugos teikimo *nepertraukiamumo, geros kokybės ir prieinamumo*. Kokiais kriterijais vadovaujantis būtų nustatomas privačių ūkio subjektų teikiamų paslaugų nepertraukiamumas, gera kokybė ir prieinamumas įstatymo projekto lydimuosiuose raštuose nėra detalizuojama. Tačiau bet koku atveju toliau pateikiami argumentai aiškiai nurodo, kad sudarius vidaus sandorius įvardijamas tikslas (užtikrinti paslaugų teikimo nepertraukiamumą, gerą kokybę ir prieinamumą) nebūtų pasiektas.

Dėl nepertraukiamumo. Viešųjų pirkimų sutarčių vykdymo nepertraukiamumas priskiriamas viešųjų pirkimų organizavimo klausimams, kurie visiškai priklauso nuo perkančiosios organizacijos (šiuo atveju savivaldybės) valios. Kitaip tariant, būtent perkančiosios organizacijos planuodamos, organizuodamos viešuosius pirkimus, taip pat kaip vykdo visas kitas priskirtinas viešojo sektoriaus funkcijas, savarankiškai priima sprendimus dėl ketinamų sudaryti sutarčių galiojimo termino, kitų pirkimų inicijavimo ir pan. Taigi, jei perkančiosios organizacijos tinkamai planuotų ir vykdytų viešųjų pirkimų procedūras (ko jos ir turi siekti), ne tik nebūtų švaistomos valstybės biudžeto lėšos, bet ir užtikrintas teikiamų paslaugų nepertraukiamumas.

Asociacijos vertinimu, vidaus sandoris neužtikrinant teikiamų paslaugų nepertraukiamumo galėtų būti sudarytas tik tuo atveju, jei paslaugas teikiantis subjektas bankrutuoja arba dėl kitų priežasčių nebegali teikti paslaugų ir rinkoje nėra jokio kito subjekto, kuris užtikrintų tinkamą tokių paslaugų teikimą.

Dėl geros kokybės. Perkančioji organizacija laisva keisti paslaugų teikėją, jei šis netinkamai ar ne pagal sutarties sąlygas teiktų paslaugas. Be to, galimybė nutraukti viešojo pirkimo sutartį dėl esminio pažeidimo (įtraukiant tiekėją į nepatikimų tiekėjų sąrašą) suteikia didžiulį svertą perkančiajai organizacijai kontroliuoti sutarties vykdymą ir gauti realų rezultatą.

Neneigiant, kad savivaldybės bendrovė turėtų pakankamą kompetenciją atliekų tvarkymo paslaugų teikimui, reikia pripažinti, kad privatus paslaugų teikėjas paprastai yra labiau pasirengęs teikti aukštesnės kokybės paslaugas. Pirmiausia tai lemia veikimas rinkos konkurencijos sąlygomis: paslaugų teikėjai paprastai yra pritraukę aukščiausio lygio specialistus, yra pritaikę išmaniąsias technologijas, yra optimizavę procesus ir panašiai. Tai leidžia jiems paslaugas teikti itin efektyviai, o viešajam sektoriui gauti aukštos kokybės paslaugas.

Dėl prieinamumo. Perkančiosioms organizacijoms yra lengva kontroliuoti santykius su privačiais paslaugų teikėjais. Vienas iš lengviausių sutartinių įsipareigojimų vykdymo užtikrinimo būdų, kuris itin dažnai naudojamas perkančiųjų organizacijų, yra paslaugų teikimo sutartyje nustatytos baudos už paslaugų teikėjo įsipareigojimų nevykdymą. Įprastai baudų dydžiai siekia net keletą šimtų eurų už menkiausius pažeidimus, todėl paslaugų teikėjai yra priversti sutartis vykdyti tinkamai ir laiku. Tuo tarpu savivaldybė, sudarydama vidaus sandorį su kontroliuojama įmone, bus suinteresuota netaikyti sutartyje numatytų baudų, kadangi jų taikymas neatitiks pačios savivaldybės (kaip steigėjo) interesų.

IV. ĮSTATYMŲ PAKEITIMŲ SUKELIAMI NEIGIAMAI PADARINIAI – IMITUOJAMA KONKURENCIJA

Igyvendinus pasiūlymus tiek perkančiosios organizacijos (savivaldybės), tiek visuomenė neišvengiamai susidurtų su šiais galimais neigiamais padariniais: **(i) konkurencijos eliminavimu; (ii) nesant konkurencijos, paslaugų kainos kiltų, kas atitinkamai reikštų, jog valstybės lėšos nebūtų naudojamos racionaliai; (iii) savivaldybės kontroliuojamos įmonės plės veiklą kituose regionuose.**

Nutarimo projekte nurodoma, kad perdavus savivaldybės infrastruktūrą privačiam sektoriui, vietos savivaldos institucijos tampa priklausomos nuo vieno konkretaus privataus subjekto, susidaro natūrali monopolija, nėra užtikrinama tinkama infrastruktūros priežiūra. Taip pat nurodoma, kad naudojantis vidaus sandorių institutu yra sudaromos palankesnės sąlygos investicijoms į viešųjų paslaugų teikimo infrastruktūrą, užtikrinama didesnė sudarytų sutarčių vykdymo kontrolė ir sklandesnis viešųjų poreikių tenkinimas.

Atsižvelgiant į tai, kad siūloma vidaus sandorius savivaldybėms leisti vykdyti ne tik dėl infrastruktūros valdymo, bet ir iš esmės bet kokių kitų paslaugų, susidaro įspūdis, jog, ministerijos nuomone, bet koks viešąsias paslaugas teikiantis subjektas yra natūralus monopolistas. Be to, vadovaujantis Nutarimo projekto argumentais, galima laikyti, kad, jei ūkinę veiklą vykdo savivaldybės įmonė, tai poveikio konkurencijai nėra.

Igyvendinus visus siūlomos įstatymų pakeitimus būtina akcentuoti, kad nebūtų jokio reguliavimo, kuris apribotų savivaldybių kontroliuojamų įmonių galimybę ir teisę kelti paslaugų teikimo kainas. Dar daugiau, subsidijuojamos savivaldybių įmonės įgytų pranašumą rinkoje ne tik dėl konkrečių vidaus sandorių, bet ir joms būtų sudaromos sąlygos plėsti veiklos spektrą ar net vykdyti veiklą kitų savivaldybių teritorijoje. Be to, visos šios aplinkybės nėra grėsmės ir yra pagrįstos faktiniais pavyzdžiais, kurie pastebimi dar iki įstatymų projektų pakeitimų.

UAB „Klaipėdos autobusų parkas“, kurios pagrindinė veiklos sritis yra keleivių pervežimo paslaugos Klaipėdos mieste, dalyvavo Neringos savivaldybės administracijos vykdytame atliekų tvarkymo konkurse¹². Ši bendrovė, neturėdama nei patirties, nei reikiamų išteklių, dotuojama iš Klaipėdos miesto savivaldybės biudžeto keleivių pervežimo veiklai vykdyti, turėjo sąlygas pasiūlyti neįprastai mažą kainą, neįvertinant faktinių kaštų, ir konkurencijos požiūriu nesąžiningai užimti ne savo savivaldybės rinkos dalį. Be to, savivaldybės subsidijuojama įmonė dalyvauja konkurencinėje kovoje su kitais tiekėjais dėl pirkimo objekto ne Klaipėdos savivaldybės teritorijoje, kuris neturi nieko bendra su keleivių pervežimo paslaugomis Klaipėdos m. savivaldybėje, nors pastarųjų teikimui įmonė apskritai buvo įsteigta.

Sąžiningos konkurencijos imitavimas vyksta ir šiuo metu. Pavyzdžiui, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija paskelbė tarptautinį pirkimą „Klaipėdos miesto valymo vakuuminėmis mašinomis paslaugos“ (pirkimo numeris 447919¹³). Beje, dėl to paties objekto pirkimas jau buvo vykdytas, laimėtoju turėjo būti išrinkta UAB „Vakarų švara“, tačiau dėl neaiškių priežasčių nuspręsta jį nutraukti ir skelbti iš naujo.

Paskelbus pirkimą antrąjį kartą pasiūlymų eilėje (vertinant pasiūlymus pagal mažiausią kainą), pirmoje vietoje atsiduria savivaldybės subsidijuojama įmonė UAB „Gatvių apšvietimas“, o antroje taip pat savivaldybės subsidijuojama įmonė UAB „Klaipėdos autobusų parkas“. Kadangi abi įmonės iš esmės valdomos tos pačios savivaldybės, pirmoji iš pirkimo pasitraukia (pasiūlymas atmetamas ir sprendimas neskundžiamas), o sutartis sudaroma su antroje vietoje pasiūlymų eilėje buvusia UAB „Klaipėdos autobusų parkas“ su didesne pasiūlyta kaina. Kadangi perkančiajai organizacijai pirkimo laimėtojas parankus, pirkimas jau nebeutraukiamas ir pirkimo sutartis sudaroma.

Kitas pavyzdys susijęs su atliekų tvarkymo konkursu Kauno mieste. Kauno miesto savivaldybės administracija sudaro vidaus sandorius su UAB „Kauno švara“, kuri taip pat aktyviai dalyvauja kitų savivaldybių organizuojamose konkursuose (Kauno rajono, Vilniaus miesto, Prienų ir Kėdainių pirkimuose). Nėgana to, UAB „Kauno švara“, dalyvaudama kitų savivaldybių konkursuose, siūlo mažesnes paslaugų kainas už tas, pagal kurias faktiškai teikia paslaugas ją kontroliuojančiai savivaldybei (žr. lentelę Nr. 1).

Pažymėtina, kad Kauno mieste, kuriame komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas teikia be konkurencingos procedūros parinkta savivaldybės kontroliuojama įmonė UAB „Kauno švara“, komunalinių atliekų surinkimas ir vežimas kainuoja apie 45 procentus brangiau, nei Kauno rajone (Kauno mieste – 45,37 Eur/t, Kauno rajone – 31,19 Eur/t), nors Kauno rajone gyventojų tankis yra net 34 kartus mažesnis, o santykinis surinktų atliekų vežimo atstumas iki sąvartyno yra daugiau nei dvigubai didesnis. Dėl šių veiksmų Kauno rajone surinkti ir nuvežti komunalines atliekas iki sąvartyno kainuoja daugiau, tačiau atliekų surinkimo

¹² <https://www.lkva-asociacija.lt/2019/07/09/klaipedos-autobusu-parkas-zengia-i-nauju-paslaugu-rinka/>.

¹³ <https://evpp.eviesiejiirpirkimai.lt/ReportOrProtocol/Details/2019-689121?formTypeId=1>

ir vežimo kaina yra didesnė Kauno mieste. Kauno rajonas yra padalintas į dvi dalis, kuriose atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas teikia dvi konkurso būdu parinktos įmonės, viena iš jų – UAB „Kauno švara“.

Reikia pažymėti, kad tikslūs finansiniai duomenys apie atliekų tvarkymo sektoriaus kainas, kiek tai nėra susiję su privataus sektoriaus kainodara, nėra viešai skelbiami ar laisvai prieinami. Dėl šios priežasties sudėtinga išdėstyti detalius argumentus, susijusius su poreikiu ginti viešąjį interesus. Dėl to šiame rašte taip pat premiamės dar 2014 metais Lietuvos Konkurencijos tarybos atliktu¹⁴ komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų rinkos tyrimu. Pavyzdžiui, palyginus Kauno miesto ir Kauno rajono savivaldybes gauti tokie skaičiai:

Lentelė Nr. 1

Savivaldybė (mokėjimas)	Įmonės parinkimo būdas	Surinkimo ir vežimo kaina	Gyventojų tankis, gyv./km ²	Santykinis atstumas iki sąvartyno, km	Paslaugos įdiegimas gyventojams, % 48
Kauno m. (įkainis)	Be konkurso	45,37 Eur/t 156,66 Lt/t	1 954,7	14,79	N. d.
Kauno raj. (įkainis)	Konkursas	31,19 Eur/t 107,70 Lt/t	57,8	33,97	95

Konkurencijos taryba¹⁵ pažymėjo, kad Kauno miesto savivaldybė ir UAB „Kauno švara“ pateikė tik teiginius apie galimas kainų skirtumus pagrindžiančias priežastis, tačiau šie teiginiai nebuvo paremti konkrečiais skaičiavimais. Taigi nei Kauno miesto savivaldybė, nei UAB „Kauno švara“ nepaneigė Konkurencijos tarybos išvados, kad **Kauno mieste vartotojai už komunalinių atliekų surinkimą ir vežimą moka brangiau nei vartotojai Kauno rajone.**

Taigi, nors Kauno rajone paslaugos teikimas yra nepalyginti sudėtingesnis (mažesnis gyventojų tankis, didesnis atstumas iki sąvartyno), **faktinė paslaugų kaina privataus sektoriaus pasiūlyta žymiai mažesnė ir tai reiškia, kad paslaugos Kaune kainavo net 45 procentais daugiau, nei Kauno rajone.**

Pateikti kitų savivaldybių kainų palyginimai rodė lygiai tas pačias tendencijas:

Lentelė Nr. 2

Utenos rajono, Kėdainių rajono ir Klaipėdos rajono savivaldybių palyginimas. Savivaldybė (mokėjimas)	Įmonės parinkimo būdas	Surinkimo ir vežimo kaina	Gyventojų tankis, gyv./km ²	Santykinis atstumas iki sąvartyno, km	Paslaugos įdiegimas gyventojams, % 54
Utenos raj. (įkainis)	Be konkurso	47,18 Eur/t 162,89 Lt/t55	33,9	26,1	98
Kėdainių raj. (rinkliava)	Konkursas	23,75 Eur/t 82,00 Lt/t56	31,0	28,33	100
Klaipėdos raj. (rinkliava)	Konkursas	22,66 Eur/t 78,25 Lt/t57	38,6	29,88	99

Kaip matyti, privataus sektoriaus konkurencinėje aplinkoje siūlomos kainos praktikoje būna net kelis kartus mažesnės už viešojo sektoriaus siūlomas. Šie ir kiti detalesni Lietuvos praktikos pavyzdžiai aiškiai atspindėti minėtame Lietuvos Konkurencijos tarybos tyrime.

Elementari logika sako, kad savivaldybės kontroliuojama įmonė nebus suinteresuota pasiūlyti konkurencingos kainos vien dėl to, kad ji nedalyvauja konkurencinėje kovoje (sutartis sudaroma be konkurso).

Besąlyginis konkurencijos pažeidimas taptų norma, nes pagal esamą griežtesnį reguliavimą LRKT nuolat konstatuoja savivaldybių konkurencijos pažeidimus.

¹⁴ Lietuvos Konkurencijos tarybos 2015 m. balandžio 30 d. nutarimas „Dėl komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų rinkos tyrimo baigimo“ Nr. 1S-47/2015.

¹⁵ Lietuvos Konkurencijos tarybos 2015 m. balandžio 30 d. nutarimas „Dėl komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų rinkos tyrimo baigimo“ Nr. 1S-47/2015.

2015 m. liepos 16 d. nutarimu Nr. 2S-10/2015 „Dėl Panevėžio miesto savivaldybės sprendimų organizuojant komunalinių atliekų tvarkymo sistemą atitiktis Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams“ skirta bauda¹⁶ AB „Panevėžio specialusis transportas“ už išimtinių teisių teikti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas suteikimą.

Pakruojo rajono savivaldybė neįvykdė Konkurencijos tarybos įpareigojimo¹⁷ – sudaryti nediskriminacines sąlygas varžytis dėl galimybės teikti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugų teikimo Pakruojo rajone ir protegavo savivaldybės įmonė UAB „Pakruojo komunalininkas“.

Nors Panevėžio, Kauno, Trakų miestų, Pakruojo rajono savivaldybės buvo nubaustos arba įpareigosios Konkurencijos tarnybos pašalinti konkurenciją ribojančius veiksmus – šiose savivaldybėse padėtis nebuvo ištaisyta – konkursai nebuvo paskelbti, o savivaldybės valdomos įmonės ir toliau teikia paslaugas savivaldybės teritorijoje ir už jos ribų ne konkurencinėmis sąlygomis.

Vertėtų akcentuoti, kad itin brangus, tačiau mažai efektyvus ir mažai kokybiškas paslaugų teikimas yra pastebimas praktikoje, kai paslaugas teikia savivaldybės valdomos įmonės. Žemiau pateikiama atliekų tvarkymo sistemos būtinų sąnaudų detalizacija Vilniaus mieste. Be to, žemiau pateiktas pavyzdys taip pat atskleidžia teisinio reguliavimo vakuumą¹⁸ ir šias problemas - (i) nėra įkainių keitimo pagrindų, sąlygų bei tvarkos (taigi savivaldybė turi neribotą diskreciją kelti kainas) ir (ii) nėra svaraus kontrolės mechanizmo ir realios kontrolės bei atsakomybės už tai, (iii) kaip atliekamos pavestos funkcijos, ar (ii2) lėšos nėra naudojamos investiciniams projektams, nesusijusiems su pavestos funkcijos atlikimu bei (ii3) nėra užkertamas kelias politiniam populizmui – įkainių sumažinimui prieš rinkimus ir jų neadekvačiam didinimui po rinkimų.

Savivaldybės įmonė „Vilniaus atliekų sistemos administratorius“ (VASA) įsteigė Vilniaus miesto savivaldybės taryba 2015 m. rugsėjo 23 d. sprendimu Nr. 1-191. Įmonė įsteigta siekiant užtikrinti efektyvų atliekų tvarkymo sistemos administravimą.

Iki 2018 m. gegužės 1 d. Vilniaus miesto atliekų sistemos bei lėšų administravimą atlikdavo privataus kapitalo bendrovės – daugiabučių namų administratoriai, namų bendrijų atstovai, konkurencingu būdu atrinkti atliekų tvarkytojai. Iki 2019 m. gegužės 1 d. atliekų sistemos administravimo kaina vartotojui sudarė apie **8 Eur/t.**

Perdavus atliekų sistemos administravimo darbų organizavimą Savivaldybės įmonei „Vilniaus Atliekų Sistemos Administratorius“ Vilniaus miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 1-818, 2018 m. kovo 21 d. buvo patvirtinta kaina – **15,25 Eur/t (pabrangimas 91%)**, kurią privalo sumokėti Vilniaus miesto savivaldybės gyventojai.

2019 m. rugsėjo 16 d. Vilniaus miesto savivaldybės taryba nusprendžia (Vilniaus miesto savivaldybės tarybos sprendimas Nr. 1-226) kainą už atliekų sistemos administravimą dar kartą pakelti iki **21,40 Eur/t.**

Vilniaus miesto tarybos patvirtintas įkainis savivaldybės valdomai SĮ „Vilniaus Atliekų Sistemos Administratorius“ už atliekų administravimo paslaugas:

Lentelė Nr. 3

Tarybos sprendimas Nr.	Data	Įkainis
Nr. 1-818	2017 m. Vasario 1 d.	10,71 Eur /t
Nr. 1-818	2018 m. Kovo 21 d.	15,25 Eur /t
Nr. 1-226	2019 m. rugsėjo 16 d.	21,40 Eur /t

Pateiktoje lentelėje matomos dedamosios sąnaudos, kurios yra didinamos neatsižvelgiant į realiai rinkoje tokių paslaugų galimas kainas. Per ne pilnus du metus tų pačių paslaugų SĮ „VASA“ kaina be aiškiai pateisinamų priežasčių ir be rinkos pasiūlos analizės vartotojams buvo pakelta net **167 %**.

Analizuojant Vilniaus atliekų reformą į atliekų tvarkymo procesą buvo įtrauktos tokios institucijos kaip UAB „Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras“ ir Savivaldybės įmonė „Vilniaus atliekų sistemos

¹⁶ https://www.kt.gov.lt/uploads/docs/docs/3681_54c64078341fd621a3d6e3797bcf759b.pdf

¹⁷ <https://kt.gov.lt/lt/naujienos/pakruojo-rajono-savivaldybe-toliau-privilegijuoja-bendrove-pakruojo-komunalininkas>

¹⁸ Lietuvos Respublikos įstatymų, poįstatyminių teisės aktų ar kitų privalomąją teisinę galią turinčių noriminių ir (ar) individualių teisės aktų nebuvimas.

administratorius“ (VASA), dėl kurių teikiamų paslaugų faktinis **atliekų vežimas pabrango nuo 126 Eur/t iki 160 Eur/t**. Kitaip tariant, paslaugos teikiamos neefektyviai ir brangiai ir visa tai atsiliepia gyventojams bei jų mokamam rinkliavos dydžiui.

Be to, minėtos savivaldybės įmonės siekia pelno ir savo veikloje nėra orientuotos į ekonomiškumą / kaštų taupymą, pavyzdžiui, UAB „Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras“ grynasis pelnas milijonais eurų atitinkamais metais kito sekančiai:

Lentelė Nr. 4

2018 m.	2017 m.	2016 m.	2015 m.
2,76 mln.	3,04 mln.	2,38 mln.	1,92 mln.

Tai tuo pačiu reiškia, kad šiuo konkrečiu atveju Vilniaus miesto gyventojai visą minimą pelną sumoka rinkliavos forma ir tokiu būdu uždirba grynąjį pelną, o pačios savivaldybės įmonės dažnu atveju net nesiekia užtikrinti, kad būtų atsižvelgta į gyventojų interesus ir nėra orientuojamasi į sutaupymo siekį.

Papildomai pažymėtina, kad **2019 m. Valstybės kontrolės atliktas auditas¹⁹ parodė, kad šiuo metu praktiškai neįmanoma įvertinti, kaip efektyviai savivaldybės panaudoja joms skiriamas lėšas**. Pavyzdžiui, 2017 m. valstybinių (*valstybės perduotų savivaldybėms*) funkcijų vykdymui savivaldybėms skirta 1 129,6 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų, nustatant tikslą tik 1 (iš 36) valstybinei funkcijai. Ministerijų pateiktais duomenimis, 2017 m. savivaldybės savarankiškomis funkcijoms vykdyti gavo 162,9 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų, nenustačius konkrečių ir pamatuojamų tikslų, kurių jos turi siekti. Valstybės kontrolė pastebi, kad veiklos ataskaitose atsiskaitoma remiantis kiekybiniais, o ne kokybiniais kriterijais, t. y., už vykdytas veiklas, o ne pasiektus rezultatus. Tad, **šiuo metu valstybė negali įvertinti, ar suteiktos lėšos prisidėjo prie teikiamų paslaugų kokybės, kokia apimtimi, kokios kokybės paslaugos suteiktos gyventojams**. Taigi šiame kontekste, Nutarimo projektu siūloma savivaldybėms dar įvairesnėse srityse nevaržomai leisti naudoti valstybės biudžeto lėšas.

Taigi, akivaizdu, kad vidaus sandoriai yra visiškai neefektyvus, nepatikimas ir neskaidrus būdas įsigyti reikiamų paslaugų. Be to, Įstatymų projektai parengti netinkamai įvertinus visas pakeitimų priėmimui reikšmingas aplinkybes, todėl siūlomi pakeitimai negali būti priimti.

Apibendrinant aukščiau išdėstytą, darytinos šios išvados:

1. Konkurencijos tarybos, Laisvosios rinkos instituto, Transparency International atlikti tyrimai, Valstybės kontrolės medžiaga akivaizdžiai rodo, kad savivaldybėse neatlikus konkurencingų procedūrų viešosios paslaugos yra perkamos kelis kartus brangiau ir išimtinai iš vieno subjekto. Viešasis kiekvieno savivaldybės gyventojų interesus yra akivaizdžiai pažeidžiamas, taip pat pažeidžiant ir pačios valstybės interesą. Siūlomomis pataisomis pašalinama bet kokia subjektų konkurencija.
2. Konstitucinis Teismas ne kartą pabrėžė savivaldybių pareigą laikytis sąžiningos konkurencijos principo ir vykdyti konkurencingas procedūras viešųjų paslaugų teikėjų parinkimui. Siūlomomis pataisomis yra siekiama tokią pareigą pašalinti, o tai reiškia Konstitucijoje įtvirtintų nuostatų pažeidimą.
3. Siūlomomis pataisomis neva įvedamas teisinis aiškumas, tačiau iš esmės yra siekiama vykdyti neskaidrius sandorius be jokios išorinės kontrolės.
4. Teisingumo Teismo praktikoje pavedimai savivaldybių valdomoms įmonėms be konkurso nėra draudžiami, tačiau visuotinai žinoma, kad Lietuvos atveju tai tapo konkurencijos iškraipymo įrankiu ir skaidrumo pažeidinėjimu nacionaliniu mastu. Piktnaudžiaujama teise sudaryti vidaus sandorius.
5. Europos Sąjungos mastu valstybės narės yra skatinamos vidaus sandorius vykdyti tik išimtiniais atvejais arba net jų atsisakyti, tačiau Lietuvoje tai tapo išimtimi, kurią šiuo metu siekiama kvalifikuoti kaip taisyklę.
6. Susiduriant su nekompetencija savivaldos institucijose, manome, kad labai svarbu yra edukuoti savivaldybes, teikti joms metodinę medžiagą ir rekomendacijas, taip joms padedant ne tik nupirkti

¹⁹ Valstybinio audito ataskaita Nr. VA-1 „Ar savivaldybių vykdomų funkcijų sistema sudaro sąlygas joms veikti efektyviai?“.

efektyvią paslaugą, parengiant tinkamas konkurso sąlygas ir technines užduotis, sudarant sutartis, bet ir kontroliuoti tų sutarčių įgyvendinimą.

Vadovaudamiesi aukščiau išdėstytu, prašome *nepritarti* Įstatymų projektams.

Pagarbiai,

Asociacijos direktorė

A handwritten signature in cursive script, reading "A. Kuckaitė", followed by a horizontal line.

Asta Kuckaitė

LR Ministrui Pirmininkui Sauliui Skverneliui
LR Ekonomikos ir inovacijų ministrui Virginijai Sinkevičiui
LR Energetikos ministrui Žygimantui Vaičiūnui
LR Prezidento vyriausiajai patarėjai Jūratei Šovienei
LR Konkurencijos tarybai
LR Valstybės kontrolei
LR Specialiųjų tyrimų tarnybai
Viešųjų pirkimų tarnybai
Centrinei projektų valdymo agentūrai

2019-11-05 Nr. S.240

DĖL EKONOMIKOS IR INOVACIJŲ MINISTERIJOS UŽREGISTRUOTO VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO NR. 19-12642

Asociacija „Investuotojų forumas“, Lietuvos pramoninių konfederacija ir Lietuvos verslo konfederacija (toliau – Organizacijos) kreipiasi į LR Ekonomikos ir inovacijų ministrą Virginijų Sinkevičių dėl 2019 m. spalio 28 d. ministerijos pateikto derinti LR Vyriausybės nutarimo projekto Nr. 19-12642 dėl LR Seimo narių grupės užregistruotų įstatymų projektų Nr. XIIIIP-3787, Nr. XIIIIP-3738, Nr. XIIIIP-3789 (toliau – Nutarimo projektas). Šiais įstatymų projektais siūlomi Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491, Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų įstatymo Nr. XIII-328 (toliau – Pirkimų įstatymas) ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 (toliau kartu – Įstatymų projektai) pakeitimai, ženkliai išplečiantys savivaldybių galimybes dalyvauti ūkinėje veikloje – vykdyti vidaus sandorius ir steigti naujus paslaugų teikėjus. Nutarimo projektu, nepateikiant jokių objektyvių argumentų ir neatsižvelgiant į kompetentingų institucijų prieštaravimus, iš esmės pritariama šiems pakeitimams ir netgi siūloma dar labiau plėsti savivaldybių diskreciją dalyvauti ūkinėje veikloje. Šiuo raštu reiškiamo nepritarimą tokiems, sąžiningą konkurenciją paneigiantiems, Seimo narių ir Ekonomikos ir inovacijų ministerijos siūlymams.

Nutarimo projektu Viešųjų pirkimų įstatyme siūloma nustatyti, kad vidaus sandoris gali būti sudaromas tik išimtinu atveju, kai tenkinamos 10 straipsnio 1 dalyje išdėstytos sąlygos ir kai yra **bent viena** iš šių sąlygų:

- 1) *perkant viešojo pirkimo būdu būtų neįmanoma užtikrinti paslaugos teikimo nepertraukiamumo, geros kokybės ir prieinamumo arba*
- 2) *paslaugų teikimas administruojamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 9 straipsnio 2 dalimi.*

Taip pat siūloma visiškai pakeisti Vietos savivaldos įstatymo 9 straipsnio 2 dalį, kuria nurodoma, kada savivaldybės gali steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus – savivaldybės valdomas įmones, viešąsias įstaigas ar akcines bendroves. Nutarimo projekte siūloma **ne tik išplėsti viešųjų paslaugų teikėjų steigimo sąlygų sąrašą, bet šias sąlygas leisti taikyti ir savivaldybei norint pradėti naujos paslaugos teikimą:**

„2. Savivaldybė gali steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus ir (ar) pavesti viešosios paslaugos teikimą savivaldybės jau įsteigtam viešųjų paslaugų teikėjui, kai:

- 1) teikiamos vandens tiekimo, nuotekų valymo, šilumos tiekimo, atliekų tvarkymo, keleivių vežimo, teritorijų ir gatvių priežiūros ir tvarkymo, maitinimo ugdymo, globos arba sveikatos priežiūros įstaigose paslaugos arba
- 2) teikiant viešąsias paslaugas turi būti valdomas ir naudojamas savivaldybių ar savivaldybių juridinių asmenų nekilnojamasis turtas, arba
- 3) atlikus viešosios paslaugos teikimo ekonominę ir (ar) socialinę naudos už pinigus analizę, nustatoma, kad tik toks viešosios paslaugos teikimo būdas užtikrins viešosios paslaugos teikimo nepertraukiamumą, gerą kokybę ir prieinamumą.“

Vertinant šį pasiūlymą atrodo paradoksalu, jog Nutarimo projektu Viešųjų pirkimų įstatyme siūloma palikti nuostatą, kad vidaus sandoriai vykdomi „išimtinu atveju“. Organizacijų vertinimu, savivaldybės, vadovaudamosios siūlomu reguliavimu, galės sudaryti vidaus sandorius dėl iš esmės bet kokių joms reikalingų paslaugų. Ypač todėl, kad siūlomas Vietos savivaldos įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 3 punkto pakeitimas yra neapibrėžtas ir palankus subjektyviai interpretacijai. Iš teikiamo Nutarimo projekto yra visiškai neaišku, kokiais kriterijais remiantis turėtų būti atlikta „ekonominė ir (ar) socialinė naudos už pinigus analizė“. O formuluotė „ir (ar)“ sudaro sąlygas savivaldybei pragmatiškai rinktis, kada taikyti ekonominius, o kada socialinius argumentus.

Galiausiai, Nutarimo projektu siūloma, kad **steigiant naujus viešųjų paslaugų teikėjus, savivaldybės nebereikėtų atitikti Vietos savivaldos įstatymo 9¹ straipsnio reikalavimų**, kurie šiuo metu numato, kad

„1. Savivaldybė gali priimti sprendimą dėl naujos ūkinės veiklos vykdymo, kai:

1) nauja ūkinė veikla yra būtina siekiant patenkinti savivaldybės bendruomenės bendruosius interesus ir

2) atsižvelgdami į savo komercinius interesus, kiti ūkio subjektai tokios veiklos nevykdytų arba vykdytų ne visa apimtimi,

kuri yra būtina savivaldybės bendruomenės bendriesiems interesams patenkinti, ir tik

3) jeigu tokiu sprendimu nebus teikiama privilegijų arba diskriminuojami atskiri ūkio subjektai ar jų grupės“.

Be to, pagal dabartinį reguliavimą savivaldybė gali steigti naują viešosios paslaugos teikėją ir (ar) pradėti teikti naują paslaugą tik gavusi Konkurencijos tarybos leidimą. Taigi, **priėmus Nutarimo projektu siūlomas pakeitimas, savivaldybės galės be jokių kliūčių užsiimti nauja ūkine veikla, net ir tuomet, kai rinkoje jau yra konkrečias paslaugas teikiančių subjektų ir toks sprendimas iškreiptų esamą konkurenciją.**

I. Dėl sąžiningos konkurencijos, veiklos efektyvumo ir skaidrumo problemų savivaldybėse.

Mūsų vertinimu, Vyriausybės nutarimu siūlomas reguliavimas yra nesuderinamas su LR Konstitucijos principais ir Konkurencijos įstatymo nuostatomis. Siūlomas reguliavimas tiesiogiai pažeidžia Konstitucijos 46 straipsnį, įtvirtinantį pagrindinius ūkinės veiklos ir konkurencijos laisvės apsaugos principus. Šis straipsnis numato, kad: „Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva. Valstybė remia visuomenei naudingas ūkines pastangas ir iniciatyvą. Įstatymas [...] saugo sąžiningos konkurencijos laisvę. [...]“. Konstitucija numato, kad valstybė remia ūkinės veiklos pastangas, o ne pati vykdo ūkinę veiklą. Konkurencijos apsaugai skirtas ir Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (toliau – Konkurencijos įstatymas), kurio 4 straipsnis numato Viešojo administravimo subjektų pareigą užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę.

Vyriausybės nutarimo kontekste ypač aktualus 2019 m. spalio 3 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) prejudicinis sprendimas dėl vidaus sandorių¹. Šiuo sprendimu ESTT pripažino, jog Lietuvos įstatymuose įtvirtinti vidaus sandorių sudarymo ribojimai neprieštarauja Europos Sąjungos teisės normoms ir pasisakė, jog valstybės narės gali nustatyti papildomas, Europos Sąjungos teisėje neįtvirtintas, vidaus sandorių sudarymo (ribojimo) sąlygas. Kita vertus, jei būtų nesivadovaujama papildomu nacionaliniu reguliavimu, nustatytu 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojusiais Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimais, o tik kriterijais kylančiais iš ES teisės (*vardinamaisiais Teckal kriterijais*²), atitikimas tiems kriterijams negali būti laikomas įpareigojimu sudaryti vidaus sandorį. Kitaip tariant, jei perkančioji organizacija su juridiniu asmeniu yra susijusi organizaciniais ir ekonominiais santykiais, kaip juos apibrėžia *Teckal* kriterijai, tai dar nereikia, kad sandoris tarp jų yra privalomas. Be to, ESTT prejudiciniame sprendime pažymima, kad „*valstybių narių laisvė pasirinkti, jų nuomone, tinkamiausių darbų atlikimo ar paslaugų teikimo organizavimo būdą nėra neribota. Priešingai, ji turi būti įgyvendinama laikantis pagrindinių SESV [Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo] nuostatų, visų pirma laisvo prekių judėjimo, įsisteigimo laisvės ir laisvo paslaugų teikimo, taip pat iš jų išplaukiančių principų, kaip antai vienodo požiūrio, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo [...]*“. Tačiau Nutarimo projektu siūloma atsisakyti 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojusio griežtesnio vidaus sandorių reguliavimo.

Primename, jog dar 2015 m.³ ir vėliau 2016 m.⁴, teikdama naują Viešųjų pirkimų įstatymo redakciją, tuometinė LR Ūkio ministerija aiškinamuosiuose raštuose teigė, jog „*Dėl vidaus sandorių gali sumažėti viešųjų pirkimų skaidrumas, konkurencija, efektyvumas (galimi pirkimai didesnėmis nei rinkos kainomis) ir tai lemtų neigiamas pasekmes vartotojų gerovei. Gali susidaryti prielaidos monopolijoms ir konkurencijos teisės pažeidimams, gali būti dirbtinai palaikomas neefektyviai veikiančių perkančiųjų organizacijų įsteigtų ir kontroliuojamų įmonių egzistavimas.*“ Jau tuo metu Specialiųjų tyrimų tarnyba⁵, Konkurencijos taryba⁶, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija bei Viešųjų pirkimų tarnyba⁷ rekomendavo atsisakyti vidaus sandorių, kaip vienos neskaidriausių pirkimų formų.

Tačiau vietoje Konstitucijoje ir kituose teisės aktuose įtvirtintų principų užtikrinimo, Vyriausybės nutarimo projekte, nepateikiant jokių objektyvių argumentų, deklaruojama, kad „*Perdavus infrastruktūrą privačiam sektoriui, vietos savivaldos institucijos tampa priklausomos nuo vieno konkretaus privataus subjekto, susidaro natūrali monopolija, nėra užtikrinama tinkama infrastruktūros priežiūra. Ir priešingai, naudojantis vidaus sandorių institutu yra sudaromos palankesnės sąlygos investicijoms į viešųjų paslaugų teikimo infrastruktūrą, užtikrinama didesnė sudarytų sutarčių vykdymo kontrolė ir sklandesnis viešųjų poreikių tenkinimas.*“ Atsižvelgiant į tai, kad siūloma vidaus sandorius savivaldybėms leisti vykdyti ne tik dėl infrastruktūros valdymo, bet ir iš esmės bet kokių kitų paslaugų, susidaro įspūdis, jog ministerijos nuomone, bet koks viešąsias paslaugas teikiantis subjektas yra natūralus monopolininkas. O taip pat, remiantis Nutarimo projekto argumentais, sudaromas įspūdis, kad, jei ūkinę veiklą vykdo

¹ 2019 m. spalio 3 d. Teisingumo teismo sprendimas

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=218616&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1949861>

² Kriterijai nustatyti šiuo metu galiojančiame LR Viešųjų pirkimų įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose.

³ 2015-11-12 Viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/e200b7f0891311e5bca4ce385a9b7048?ifwid=-115migeqij>

⁴ 2016-10-20 Viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/aca64590968a11e68adcd1bb2f432d1?ifwid=-115migeqij>

⁵ 2016-04-01 Antikorupcinio vertinimo išvada dėl teisės aktų projektų, reguliuojančių viešuosius pirkimus <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/01770ff0fa3c11e5bf4ee4a6d3cdb874?ifwid=-115migeqij>

⁶ Konkurencijos tarybos 2015 m. gegužės 21 d. raštas Nr. (2.11-33)6V-1183 „Dėl teisės akto projekto Nr. 15-4666 „Nutarimo dėl Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 pakeitimo įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 80 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui projekto“.

⁷ 2016-12-23 publikacija „Viešieji pirkimai klumpsta korupcijoje“ <http://www.tiesos.lt/index.php/tinklarastis/straipsnis/diana-vilyte-viesieji-pirkimai-klumpsta-korupcijoje>

savivaldybė, tai poveikio konkurencijai nedaro. Šalia to, dar teigiama, kad savivaldybės užtikrina tinkamesnį ūkinės veiklos vykdymą ir viešųjų poreikių tenkinimą.

Norime atkreipti dėmesį, jog kompetentingų institucijų ir kitų ekspertų atlikti tyrimai toli gražu neatitinka Vyriausybės nutarime naudojamos argumentacijos. 2017 m. Valstybės kontrolė pristatė dvi ataskaitas⁸ dėl savivaldybių valdomų viešųjų įstaigų (toliau – VŠĮ) ir įmonių (SVĮ). Šiose ataskaitose nurodoma, kad vidutiniškai SVĮ finansiniai rodikliai yra ypač prasti:

- 34 proc. visų SKĮ 2015 m. buvo nuostolingos, 25 proc. visų SKĮ uždirbo mažiau nei 15 tūkst. Eur pelno, todėl jų finansinis tvarumas ateityje gali būti nepakankamas, siekiant atnaujinti nusidėvėjusį įmonės turtą, planuoti įmonės plėtrą, gerinti teikiamų paslaugų kokybę ir mažinti jų kainą paslaugų vartotojams;
- maža dalis visų SKĮ duoda grąžą savivaldybėms – 75 proc. visų dividendų ir pelno įmokų 2015 m. uždirbo 2 proc. kontroliuojamų įmonių, bendra SKĮ dividendų ir pelno dalies suma 2015 m. sudarė 6,57 mln. Eur.

Tad galima pagrįstai kelti klausimą, kaip taip neefektyviai veikiančios savivaldybių įmonės gali būti geriausias pasirinkimas norint užtikrinti viešojo intereso tenkinimą ir paslaugų savivaldybių gyventojams teikimą? Audito išvadose Valstybės kontrolė LR Vyriausybei siūlo savivaldybėms paruošti rekomendacijas, kaip atskirti komercines ir nekomercines veiklas. **Siūloma periodiškai įvertinti SVĮ reikalingumą ir atsisakyti neefektyvių ir nebūtinų įmonių, o ne plėsti paslaugų spektrą, ko poreikis grindžiamas Nutarimo projektu.**

Dėl savivaldybių įsteigtų VŠĮ audituose konstatuota, jog:

1) VŠĮ steigimas ir savivaldybių dalyvavimas jų valdyme vykdomas be jokios bendros strategijos,

2) dažnai savivaldybių dalyvavimo VŠĮ valdyme priežastys jau nebėra aktualios, tačiau nesiimama ryžtingų sprendimų nutraukti tokį dalyvavimą,

3) yra reglamentuoti savivaldybių atstovavimo VŠĮ, jų veiklos ir jų finansavimo reikalavimai, tačiau jų nesilaikoma arba jie įgyvendinami formaliai. Pavyzdžiui, nustatyta, kad kai kurios savivaldybės 2013–2016 m. iš biudžetų pagal lėšų naudojimo sutartis nepagrįstai skyrė 4 980,5 tūkst. EUR 13-ai viešųjų įstaigų ir pažeidė Biudžeto sandaros įstatymą, nes šių subjektų veiklos sritį reglamentuojantys įstatymai nenumatė tokios galimybės. Valstybės kontrolė konstatavo, kad savivaldybės pasitvirtina Biudžeto lėšų skyrimo įstaigoms aprašus (taisykles), kurie „diskriminuoja kitas įstaigas ir organizacijas, leidžia išvengti teisės aktuose nustatytų reikalavimų įgyvendinant iš savivaldybių biudžetų finansuojamas programas Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka vykdyti viešuosius pirkimus. Savivaldybės, taikydamos tokią praktiką, nevykdo ir Konkurencijos įstatymo 4 straipsnyje viešojo administravimo subjektams nustatytos pareigos užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę.“

Todėl, atlikusi auditą, Valstybės kontrolė rekomendavo „numatyti konkrečias priežastis, kai savivaldybėms tikslinga būtų steigti ar tapti konkrečią veiklą vykdančių VŠĮ savininke“. Taip pat, peržiūrėti savivaldybių jau įsteigtas viešąsias įstaigas ir spręsti dėl tikslingumo likti jų savininke ar dalininke. Galiausiai nurodyta finansuojamų iš savivaldybių biudžetų programų vykdymą organizuoti Viešųjų pirkimų įstatymo numatyta tvarka, o ne piktnaudžiauti pasitvirtinamomis vidinėmis tvarkomis. **Įvertinus šias išvadas akivaizdu, kad savivaldybių valdomos viešosios įstaigos ir įmonės susiduria su ekonominiais, skaidrumo ir efektyvumo iššūkiais, tačiau Nutarimo projekte į tai visiškai neatsižvelgiama.**

Pagrįstus klausimus dėl skaidrumo ir efektyvumo kelia ir dar 2017 m. Viešųjų pirkimų įstatyme numatyta išimtis, leidžianti savivaldybėms vykdyti vidaus sandorius. 2019 m. kovą Lietuvos Laisvosios

⁸ Valstybės kontrolės audito „Savivaldybių kontroliuojamų įmonių valdymas ir veikla“ ataskaita Nr. VA-2017-P-30-1-9 ir „Viešųjų įstaigų steigimas ir valdymas“ ataskaita Nr. VA-2017-P-10-9-11.

rinkos institutas (toliau – LLRI) pristatė tyrimą apie savivaldybių vykdomus vidaus sandorius⁹. Nustatyta, kad savivaldybės vidaus sandorius dažnai sudaro ilgam laikotarpiui – net 40 % visų 2018 m. galiojusių vidaus sandorių buvo sudaryti 5 metams ar ilgesniam laikotarpiui. Akivaizdu, kad per tokį laikotarpį rinkos kainos gali įvairiai keistis. Viena vertus, kainos gali mažėti ir dėl ilgam laikotarpiui fiksuotos didesnės kainos nukentės gyventojai. Kita vertus, kaina rinkoje gali išaugti. Tokiu atveju savivaldybės nuostolius gali siūlyti dengti iš savivaldybių biudžeto lėšų arba inicijuoti kryžminį subsidijavimą, vidaus sandorių nuostolius padengiant iš pelningų viešųjų paslaugų teikėjų veiklų. Taip pat, savivaldybių siūlomos paslaugų kainos gali būti dirbtinai sumažinamos. Savivaldybės turi visas sąlygas didinti savo valdomų įmonių įstatinius kapitalus, pirkti arba parduoti turtą savo valdomiems paslaugų teikėjams, teikti lengvatines patalpų nuomos sąlygas ar kitaip dotuoti jų veiklą.

LLRI taip pat nustatė, kad daugiausia vidaus sandorių (**beveik 70 %**) 2018 m. buvo sudaryta būtent didžiųjų miestų ir jų kaimyninėse savivaldybėse, kuriose registruota beveik 70 procentų visų Lietuvoje veikiančių ūkio subjektų. Pažymėtina, kad šie rezultatai iš esmės paneigia pagrindinį argumentą, kuriuo naudojosi vidaus sandorių savivaldybės šalininkai, 2017 m. keičiant Viešųjų pirkimų įstatymą¹⁰ – kad vidaus sandoriai būtini mažoms savivaldybėms, kuriose nėra pakankamai paslaugų teikėjų. 2019 m. LLRI analizėje taip pat atkreiptas dėmesys į tai, kad **nėra aišku, kiek tiksliai savivaldybės išleidžia už vidaus sandoriuose sutartas paslaugas, nes ne visos savivaldybės nurodo vidaus sandorio vertę**. Pavyzdžiui, „14 Vilniaus m. savivaldybės sudarytų vidaus sandorių vertės nebuvo nurodytos, paaiškinant kad „Konkrečios paslaugos ar darbai pagal vidaus sandorių sutartis bus užsakomi atsižvelgiant į poreikį bei gaunamą finansavimą“. Tad neįmanoma niekaip įvertinti, kiek per vidaus sandorius vykdomos paslaugos kainuoja gyventojams.

2019 m. STT atliktu tyrimu apie nepotizmo apraiškas SVĮ¹¹, nustatyta, kad vidutiniškai iš visų SVĮ darbuotojų 19 proc. sudaro giminaičiai, o atskirose įmonėse giminaičių dalis gali siekti net iki 50 proc. darbuotojų. Taip pat nustatyta, kad vidutiniškai 6 proc. savivaldybių įmonių darbuotojų turi giminaičių tas įmones valdančių savivaldybių administracijose. Atskirose įmonėse šis skaičius siekia iki 31 proc., t. y. beveik kas trečias darbuotojas turi giminių valdančios savivaldybės administracijoje. Galiausiai, 2018 m. Specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) parengtas Korupcijos žemėlapis rodo¹², jog 26% (2016 m. – 25%) Lietuvos gyventojų mano, kad Viešųjų pirkimų skyriai savivaldybėse yra labai korumpuoti. Įmonių vadovų ir valstybės tarnautojų tarpe pačias savivaldybes (o ne tik pavienius jų skyrius), kaip labai korumpuotas, įvardino, atitinkamai 22% ir 29% respondentų. O Korupcijos žemėlapyje užfiksuotas gyventojų nuostatas puikiai patvirtina faktas, jog **37 proc. visų 2018 metais STT pradėtų tirti ikiteisminių tyrimų yra susiję su galimai padarytomis nusikalstamomis veikomis vietos savivaldoje**¹³. Paradoksalu, jog Nutarimo projektu ne tik kad neatsižvelgiama į šią problemą, bet ir siūloma absoliučiai nevaržyti savivaldybių atliekamų sandorių ir vykdomos ūkinės veiklos.

Norime priminti, kad viena iš Lietuvos stojimo į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizaciją buvo didinti valstybės valdomų įmonių veiklos efektyvumą ir skaidrumą. Siekiant narystės, būtent Ekonomikos ir inovacijų ministerijos iniciatyva, buvo įgyvendinta valstybės valdomų įmonių pertvarka. Šiuo metu Valstybės valdomoms įmonėms yra privaloma laikytis „Valstybės valdomų įmonių veiklos skaidrumo užtikrinimo gairių“. Tačiau SVĮ tokios gairės iki šiol nėra parengtos ir privalomos. Nors tiek

⁹ Laisvosios rinkos institutas „Vidaus sandoriai – grėsmė konkurencijai“ https://www.llri.lt/wp-content/uploads/2019/03/PB_Vidaus-sandoriai-savivaldyb-se_20190327.pdf.

¹⁰ „Prezidentės veto atmetas: savivaldybėms palikti vidaus sandoriai“ <https://www.vz.lt/verslo-aplinka/politika/2017/05/02/prezidentes-veto-atmetas-savivaldybems-palikti-vidaui-sandoriai>.

¹¹ Nustatytas nepotizmo rizikos intensyvumas Lietuvos savivaldybių valdomose įmonėse <https://www.stt.lt/lt/naujienos/?cat=1&nid=3034>.

¹² Tyrimas „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2018“ atskleidė korupcijos tendencijas <https://www.stt.lt/lt/naujienos/?cat=1&nid=2961>.

¹³ STT veikloje – dėmesys korupcijos rizikoms savivaldoje <https://www.stt.lt/lt/naujienos/?cat=1&nid=2986>.

Europos Komisija¹⁴, tiek Valstybės kontrolė¹⁵ yra pažymėjusi, kad šie reikalavimai turėtų būti suvienodinti. Paminėtina, kad nuo 2019 m. sausio 1 d., pasikeitus Vietos savivaldos įstatymui, savivaldybės buvo įpareigos savo svetainėse skelbti tam tikrą, iš esmės minimalią, informaciją, susijusią su SVJ veikla (*informaciją apie SVJ vadovą, valdybą, skelbti įmonės įstatų, veikos rezultatų ir finansines ataskaitas*). Nepaisant to, 2019 m. LLRĮ atlikto tyrimo rezultatai¹⁶ rodo, jog tik 7 savivaldybės iš 60 tenkina šiuos minimalius SVJ skaidrumo reikalavimus.

II. Dėl savivaldybės priklausiančios viešosios infrastruktūros valdymo.

Derinimui užregistravus Nutarimo projektą, spaudoje savivaldybių atstovai pateikė komentarus¹⁷, jog neskaidrūs vidaus sandoriai ir piktnaudžiavimas neva turėtų būti siejami tik su Valstybinių įmonių veikla. Be to, atvirai išsakomas teiginys, jog iš „viešųjų pinigų“, kitaip tariant, valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų pastatytos infrastruktūros operatorius turėtų būti paskirtas vienašališku savivaldybės sprendimu, o ne konkurencingos procedūros būdu. Tačiau ši pozicija nepagrindžiama jokiais objektyviais argumentais. Pažymėtina, kad didelė dalis viešosios infrastruktūros regionuose iki šiol buvo sukurta Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų. Iš šių lėšų įgyvendinamiems projektams yra privaloma įgyvendinti konkurencingas procedūras – skelbti viešąjį konkursą infrastruktūros objekto valdytoji. Šiuo metu vis daugiau savivaldybių imasi pačios, iš valstybės ir savivaldybių biudžeto lėšų, vystyti didelių viešosios infrastruktūros projektus. Čia galima kelti klausimą, ar tai, kad pastaruoju atveju nelieta imperatyvaus Europos Sąjungos reikalavimo užtikrinti konkurenciją, reiškia, kad galima leisti su mokesčių mokėtojų pinigais elgtis, kaip savivaldybės atrodo paranku?

Paminėtina, kad 2019 m. birželio mėnesį Konkurencijos taryba konstatavo, jog Vilniaus miesto savivaldybė, pavesdama Fabijoniškių mikrorajone pastatyto baseino valdymą savo VŠĮ „Sveikas miestas“, pažeidė Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimus. Nustatyta, kad Vilniaus miesto savivaldybė privilegijavo savo įstaigą bei diskriminavo kitus ūkio subjektus, taip sudarydama skirtingas konkurencijos sąlygas ūkio subjektams, norintiems ir galintiems teikti baseino ir sporto klubų valdymo paslaugas. Už pažeidimą Konkurencijos taryba Vilniaus miesto savivaldybei skyrė 31500 Eur baudą.

Taip pat, savivaldybės neretai teigia, kad jų įmonių ar viešųjų įstaigų teikiamos viešosios paslaugos yra pigesnės nei pelno siekiančių privačių operatorių¹⁸. Tačiau, Organizacijų turimais duomenimis, tokie teiginiai neatitinka realybės. Pavyzdžiui, vienkartinis apsilankymas privačių operatorių valdomuose baseinuose Kaune ir Klaipėdoje kainuoja 7 EUR. O Palangos miesto savivaldybės valdomos VŠĮ „Palangos investicijų valdymas“ prižiūrimame Palangos baseine tokio apsilankymo kaina yra 10 EUR. Vieno mėnesio neribotas abonementas Kaune ir Klaipėdoje kainuoja atitinkamai 49 EUR (vaikams 29 EUR) ir 44 EUR (vaikams 20 EUR). Palangos baseine mėnesio abonemento kaina siekia 60 EUR, o Vilniaus Fabijoniškių baseine net 69 EUR. Be to, savivaldybės yra linkusios manipuliuoti kainodara, nuolaidas taikydamos tik savo savivaldybių gyventojams¹⁹. Tačiau akivaizdu, kad šie kainų skirtumai yra padengiami iš visų mokesčių mokėtojų.

¹⁴ European Commission (2016) State-Owned Enterprises in the EU: Lessons Learnt and Ways Forward in a Post-Crisis Context.

¹⁵ Valstybės kontrolės valstybinio audito „Ar savivaldybių kontroliuojamų įmonių valdysena užtikrina efektyvią ir skaidrią įmonių veiklą“ ataskaita Nr. VA-2017-P-30-1-9.

¹⁶ Lietuvos Laisvosios rinkos instituto analizė „Savivaldybių valdomų įmonių skaidrumas“ <https://www.llri.lt/naujienos/ekonomine-politika/faktai-ir-analize-savivaldybiu-valdomu-imoniu-skaidrumas-minimalius-reikalavimus-atitinka-tik-septynios-savivaldybes/lrinka>.

¹⁷ „Mindaugas Sinkevičius: Apie ką pirmiausia pagalvojame išgirdę sąvoką „vidaus sandoriai“?“

<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nuomones/mindaugas-sinkevicius-apie-ka-pirmiausia-pagalvojame-igirde-savoka-vidaus-sandoriai-18-1224098>.

¹⁸ „Savivaldybės nesutinka savo arenų ir baseinų perduoti verslui“ <http://www.lsa.lt/naujienos/2019/09/27/savivaldybes-nesutinka-savo-arenu-ir-baseinu-perduoti-verslui/>

¹⁹ Pavyzdžiui, Palangos baseine taikoma net 30 % nuolaida moksleiviams ir suaugusiems turintiems Palangiškio kortelę.

Aptariant minėtuosius savivaldybių atstovų naudojamus teiginius ypač aktualus 2019 m. Valstybės kontrolės atliktas auditas²⁰, kuris parodė, kad šiuo metu praktiškai neįmanoma įvertinti, kaip efektyviai savivaldybės panaudoja joms skiriamas lėšas. Pavyzdžiui, 2017 m. valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų vykdymui savivaldybėms skirta 1 129,6 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų, nustatant tikslą tik 1 (iš 36) valstybinei funkcijai. Ministerijų pateiktais duomenimis, 2017 m. savivaldybės savarankiškoms funkcijoms vykdyti gavo 162,9 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų, nenustačius konkrečių ir pamatuojamų tikslų, kurių jos turi siekti. Valstybės kontrolė pastebi, kad veiklos ataskaitose atsiskaitoma remiantis kiekybiniais, o ne kokybiniais kriterijais, t. y., už vykdytas veiklas, o ne pasiektus rezultatus. Tad, šiuo metu valstybė negali įvertinti, ar suteiktos lėšos prisidėjo prie teikiamų paslaugų kokybės, kokia apimtimi, kokios kokybės paslaugos suteiktos gyventojams. Organizacijos stebina, jog šiame kontekste, Nutarimo projektu siūloma savivaldybėms dar įvairesnėse srityse nevaržomai leisti naudoti valstybės biudžeto lėšas.

Galiausiai, norime atkreipti dėmesį, kad Konkurencijos taryba jau yra pateikusi išvadą²¹ dėl Nutarimo projektu vertinamų įstatymų projektų. Joje pažymima, kad „esamas reglamentavimas yra pakankamai aiškus ir užtikrina sąžiningos konkurencijos laisvę. Tiek pagal Viešųjų pirkimų įstatymą, tiek pagal Pirkimų įstatymą, tiek pagal Vietos savivaldos įstatymą savivaldybėms yra numatyta pareiga organizuoti veiklą laikantis sąžiningos konkurencijos principo ir vykdant konkurencingas procedūras“. Be to, toje pačioje išvadoje Konkurencijos taryba yra pastebėjusi, kad problemos, su kuriomis susiduria savivaldybės, kyla ne iš esamo reguliavimo trūkumų, bet dėl pačių savivaldybių kompetencijos stokos tinkamai organizuoti konkursus bei pasirinkti paslaugų tiekėjus. Paradoksalu, tačiau tą pačią problemą savo aiškinamajame rašte įvardija ir įstatymų projektų teikėjai, teigdami, jog „Vietos savivaldos institucijos neretai susiduria su problema, kad netinkamai apibrėžtas pirkimo objektas, o neapgalvota konkrečių viešųjų paslaugų teikimo specifiką lemia tai, kad faktinis vietos savivaldos poreikis yra nepatenkinamas“. Todėl, manome, kad, siekiant visas puses tenkinančios viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės, turėtų būti stiprinamos savivaldybių padalinių, atsakingų už viešųjų pirkimų ir koncesijų įgyvendinimą, kompetencijos. O ne einama priešingu keliu, atsisakant paslaugų pirkimo rinkoje.

Įstatymų projektų teikėjai aiškinamajame rašte taip pat nurodo, kad „Kartais itin detalios apibrėžtos pirkimo objektą yra faktiškai neįmanoma, nes neįmanoma numatyti visų įmanomų gyvenimo atvejų. Tokiu atveju iš privataus sektoriaus subjektų neretai pritrūksta lankstumo, siekiant atitinkamas paslaugas suteikti tinkamai ir pagal konkrečių faktinę situaciją, o ne tik formaliai – pagal sutarties nuostatas. Todėl viešosios lėšos yra mokamos už ne visiškai poreikius atitinkančias paslaugas“. Sutinkame, kad paruošti detalius, visas įmanomas aplinkybes dengiančius pirkimo objekto aprašus yra sudėtingas, kompetencijos ir atsakomybės reikalaujantis darbas. Tačiau kompetencijų trūkumas neturėtų būti priežastis neproporcingai iškraipyti rinkos sąlygas. 2018 m. Valstybės kontrolė atliko viešųjų pirkimų sistemos funkcionavimo auditą²². Jo rezultatuose ne tik pripažinta, kad perkančiosioms organizacijoms trūksta kompetentingų specialistų, bet ir konstatuota, kad nėra vieningos sistemos, viešųjų pirkimų reglamentavimas yra nepastovus ir griežtinamas (nuo 1996 m. iki dabar keistas daugiau nei 50 kartų), o pirkimų procedūros orientuotos į procesą, o ne rezultatą. Kartu su audito rezultatais pateiktos ir rekomendacijos sistemos gerinimui. Pritariame pozicijai, kad Viešųjų pirkimų sistema susiduria su sistemineis problemomis, todėl šios srities reguliavimo pokyčiai turėtų būti strategiški, pagrįsti objektyviais faktais ir kompetentingų institucijų rekomendacijomis.

Pažymime, kad rengiant atnaujintą Nutarimo projekto versiją turėtų būti atlikti šie vertinimai:

²⁰ Valstybinio audito ataskaita Nr. VA-1 „Ar savivaldybių vykdomų funkcijų sistema sudaro sąlygas joms veikti efektyviai?“.

²¹ Konkurencijos tarybos išvada Nr. 6V-1774 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/40888e80cfc11e9a4c8c3d3af57ad27?ifwid=-115mjgk9os>.

²² Valstybės kontrolės auditas Nr. VA-2018-P-900-1-4 „Viešųjų pirkimų sistemos funkcionavimas“.

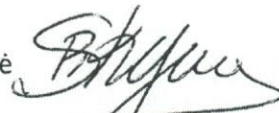
- Atsižvelgiant į Konkurencijos tarybos išvadą dėl Įstatymų projektų ir remiantis Konkurencijos įstatymo 4¹ straipsnio 1 dalimi – vadovaujantis Konkurencijos tarybos parengtomis „Sprendimų poveikio konkurencijai vertinimo gairėmis“²³, **turi būti atliktas poveikio Konkurencijai vertinimas.**
- Remiantis Teisėkūros pagrindų įstatymo 15 straipsnio 1 dalimi, rengiant teisės akto projektą, kuriuo iš esmės keičiamas teisinis reguliavimas, **privalo būti atliekamas numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas.**
- Atsižvelgiant į tai, kad 2019 m. rugsėjo 10 d. Specialiųjų tyrimų tarnyba atliko Įstatymų projektų antikorupcinį vertinimą²⁴ ir nustatė iš siūlomo reguliavimo kylančių korupcijos rizikos veiksnių, todėl dėl Nutarimo projekto **turi būti gauta antikorupcinio vertinimo išvada.**

Apibendrinami ir atsižvelgdami į pateiktus argumentus, **Vyriausybės nutarimu siūlome nepritarti Įstatymų projektams.** Savivaldybių iškeltos problemos turi būti sprendžiamos keliant tarnautojų kompetencijas, kompleksiskai tobulinant viešųjų pirkimų reguliavimą, o ne atsisakant visų saugiklių savivaldybių vykdomai ūkinei veiklai ir veiklos sandoriams reguliuoti. **Įtvirtinus Įstatymų projektais bei Vyriausybės nutarimu siūlomus pakeitimus, neabejotinai būtų žengtas žingsnis atgal tiek viešųjų finansų atskaitomybės, tiek savivaldybių veiklos ir rinkos konkurencingumo prasme.**

Taip pat Ekonomikos ir inovacijų ministerijos prašome Organizacijas įtraukti į tolesnį šio klausimo svarstymą.

Pagarbiai

Asociacijos „Investors' Forum“ vykdomoji direktorė

R. Skyrienė

Lietuvos pramonininkų konfederacijos
vykdomasis direktorius

R. Sartatavičius

Lietuvos verslo konfederacijos prezidentas

V. Sutkus

²³ Sprendimų poveikio konkurencijai vertinimo gairės http://kt.gov.lt/uploads/documents/files/news_2012-06-11_gaires.pdf.

²⁴ Antikorupcinio vertinimo išvada dėl Įstatymų projektų, susijusių su vidaus sandoriais ir vietos savivalda <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/04873800d39111e9978e9d8965748b45?ifwid=-115mjgpvw4>.

VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ
PARTNERYSTĖS ASOCIACIJA

LIETUVOS
SVEIKATINGUMO KLUBŲ
ASOCIACIJA

LR Ministrui Pirmininkui Sauliui Skverneliui

2019-11-05 Nr. 2019/11/05-1

LR Ekonomikos ir inovacijų ministrui Virginijui Sinkevičiui

Kopija:

LR Konkurencijos tarybai

LR Valstybės kontrolei

LR Specialiųjų tyrimų tarnybai

Viešųjų pirkimų tarnybai

Centrinei projektų valdymo agentūrai

DĖL EKONOMIKOS IR INOVACIJŲ MINISTERIJOS UŽREGISTRUOTO VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO NR. 19-12642

Lietuvos sveikatingumo klubų asociacija ir Viešojo ir privataus sektorių partnerystės asociacija (toliau – Asociacijos) kreipiasi į LR Ekonomikos ir inovacijų ministrą Virginijų Sinkevičių. 2019 m. spalio 28 d. Ekonomikos ir inovacijų ministerija pateikė derinti LR Vyriausybės nutarimo projektą Nr. 19-12642, kuriuo pritariama grupės LR Seimo narių užregistruotiems įstatymų projektams Nr. XIIIIP-3787, Nr. XIIIIP-3738, Nr. XIIIIP-3789 (toliau – Nutarimo projektas) ir teikiami papildomi pasiūlymai, kaip plėsti galimybes savivaldybėms vykdyti vidaus sandorius bei jų kontroliuojamos įstaigoms dalyvauti ūkinėje veikloje. Šiuo raštu norime atkreipti Jūsų dėmesį, jog **šie pasiūlymai yra nepagrįsti jokiais objektyviai argumentais, o jiems pritarus neigiamas pasekmes pajustų tiek mūsų Asociacijų nariai, tiek kiti privatūs operatoriai, teikiantys ar planuojantys teikti paslaugas savivaldybėms bei rinkoje konkuruojantys su savivaldybių teikiamomis paslaugomis.**

Norime atkreipti dėmesį, kad Nutarimo projekte pateikiama itin glausta argumentacija dėl siūlomų reguliavimo pakeitimų: „[...] kaip pažymėta Įstatymų projektų aiškinamajame rašte, toks [dabar galiojantis] reguliavimas turi trūkumų Įstatymų projektuose išdėstytų paslaugų teikimo atvejais, taip pat tais atvejais, kai teikiant viešąją paslaugą reikia valdyti ir naudoti savivaldybės infrastruktūrą. Perdavus infrastruktūrą privačiam sektoriui, vietos savivaldos institucijos tampa priklausomos nuo vieno konkretaus privataus subjekto, susidaro natūrali monopolija, nėra užtikrinama tinkama infrastruktūros priežiūra. Ir priešingai, naudojantis vidaus sandorių institutu yra sudaromos palankesnės sąlygos investicijoms į viešųjų paslaugų teikimo infrastruktūrą, užtikrinama didesnė sudarytų sutarčių vykdymo kontrolė ir sklandesnis viešųjų poreikių tenkinimas. Todėl Įstatymų projektai turėtų būti papildyti nuostatomis, leidžiančiomis pavesti viešosios paslaugos teikimą savivaldybės jau įsteigiam viešųjų paslaugų teikėjui, kai teikiant viešąsias paslaugas turi būti valdomas ir naudojamas savivaldybių ar savivaldybių juridinių asmenų nekilnojamasis turtas.“ Tačiau šios glaustos ir išsamia analize nepagrįstos argumentacijos Ekonomikos ir inovacijų ministerijai pakanka, jog būtų siūlomas reguliavimas, Asociacijos nuomone, nesuderinamas su LR Konstitucija.

Konstitucijos 46 straipsnis numato, jog: „Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva.; Valstybė remia visuomenei naudingas ūkines pastangas ir iniciatyvą. Valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei. Įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką, saugo sąžiningos konkurencijos laisvę. Valstybė gina vartotojo interesus.“ Tačiau nepaisant šių principų ir nepagrindžiant išsakytos pozicijos Nutarimo projekte teigiama, jog savivaldybės, vykdydamos vidaus sandorius, sudaro palankesnes sąlygas investicijoms į viešųjų paslaugų teikimo infrastruktūrą, užtikrina didesnę sutarčių vykdymo kontrolę ir sklandesnį viešųjų poreikių tenkinimą. Čia taip pat priminsime, kad Nutarimo projektu siūlomu reguliavimu siūloma ne tik išplėsti savivaldybių galimybes vykdyti vidaus sandorius, bet ir steigti naujus paslaugų teikėjus bei pradėti teikti naujas paslaugas. Be to, esant Nutarimo projekte nurodytoms sąlygoms (kurios, Asociacijų nuomone iš principo gali apimti bet kokią savivaldybėms reikalingą paslaugą) būtų galima nesilaikyti Vietos savivaldos įstatymo 9¹ straipsnio reikalavimų, kuriais remiantis savivaldybės, steigdamos naujus ūkio subjektus ar pradėdamos teikti naujas ūkines paslaugas, turi atlikti konkurencingą procedūrą. Taigi, pritarus Nutarimo projektu siūlomiems įstatymų pakeitimams būtų sudaromos visos sąlygos savivaldybėms nevaržomai dalyvauti ūkinėje veikloje.

Toliau savo raštu teikiame pastabas Nutarimo projekto teiginiams ir pateikiame juos paneigiančius faktus. Atsižvelgiant į tai, kad kartu su Įstatymų projektais ir Nutarimo projektu spaudoje pasirodė savivaldybių atstovų komentarai dėl privačių operatorių valdomų savivaldybių baseinų infrastruktūros¹, pasitelksime argumentus būtent iš šios srities.

Nutarimo projekto teiginys: *Viešosios infrastruktūros valdymą perdavus privačiam operatoriui savivaldybės tampa priklausomo nuo vieno privataus operatoriaus, susidaro natūrali monopolija. Savivaldybės, pačios valdydamos savo infrastruktūrą, užtikrina didesnę sutarčių vykdymo kontrolę.*

Atkreipiame dėmesį, kad viešų konkursų dėl privačių operatorių atrankos rėmuose savivaldybės gali puikiai užsitikrinti reikiamą kiekį viešųjų paslaugų ir kainą, tam šiuo metu yra visos sąlygos. Tai patvirtina ir Konkurencijos taryba savo išvadoje dėl Įstatymų projektų teigdama, jog „**esamas reglamentavimas yra pakankamai aiškus ir užtikrina sąžiningos konkurencijos laisvę.** Tiek pagal Viešųjų pirkimų įstatymą, tiek pagal Pirkimų įstatymą, tiek pagal Vietos savivaldos įstatymą savivaldybėms yra numatyta pareiga organizuoti veiklą laikantis sąžiningos konkurencijos principo ir vykdant konkurencingas procedūras“². Įstatymų projektų teikėjai pripažįsta³, kad savivaldybės susiduria su iššūkiais, rengiant konkursų sąlygas, bei, kad savivaldybėms trūksta kompetentingų specialistų. Tad Asociacijoms yra nesuprantama, kodėl šioje situacijoje renkamsi ne spręsti savivaldybių darbuotojų kompetencijų trūkumo problemą, o siūloma leisti savivaldybėms pačioms teikti ūkines paslaugas.

Taip pat galima pateikti ir praktinių pavyzdžių, kurie pagrindžia, jog savivaldybės turi visas galimybes užsitikrinti reikiamą kiekį viešųjų paslaugų ir kainą. Su privačiu valdytoju sutartį pasirašiusi Klaipėdos savivaldybė užsitikrino 13000 takvalandžių per metus naujame baseine viešajam poreikiui (vaikų mokymas plaukti ir sportininkų ugdymas bei senjorų programoms), taip pat turi 4-6 nemokamas dienas per metus miesto arenoje savo renginiams (iškilmingos datos, kaip vasario 16, kovo 11 ir kitos). Vilniaus miesto savivaldybė statomame Lazdynų baseine taip pat užsitikrino net 102600 takvalandžių per metus viešiesiems poreikiams, Kauno miesto savivaldybė privataus valdytojo valdomame baseine turi galimybę neribotai naudotis viešosioms paslaugoms, Palangos savivaldybė privataus operatoriaus valdomoje koncertų salėje turi net 12 nemokamų dienų savo renginiams. Panevėžio savivaldybė turi net 20 nemokamų dienų „Cido“ arenoje. Pažymime, jog **visi viešosios ir privačiosios partnerystės projektai yra įgyvendinami atviro viešo konkurso būdu, todėl viešasis sektorius iš rinkos dalyvių gauna konkurencingus pasiūlymus ir turi galimybę vesti derybas iš esmės dėl visų veiklos aspektų.**

Savivaldybėms pačioms valdant savo infrastruktūrą baseino išlaikymo, remonto, priežiūros ir visos kitos susijusios išlaidos, taip pat administravimas tenka joms pačioms. Tuo tarpu, pavyzdžiui, privataus operatoriaus valdomo Klaipėdos baseino atveju viso objekto išlaikymo, remonto ir kitos sąnaudos tenka privačiam partneriui. Tokioje situacijoje savivaldybė įsigyja paslaugas socialinėms reikmėms už gerokai žemesnę nei rinkos kainą ir jai lieka tik kontrolės funkcija. Todėl savivaldybės finansiniai ištekliai gali būti panaudoti kitų svarbių sričių finansavimui.

Pažymėtina, kad savivaldybių vystoma infrastruktūra paprastai yra daugiafunkciai objektai, t. y. skirti ne tik tiesioginei viešajai paslaugai suteikti, bet ir ūkinei komercinei veiklai vykdyti. Beveik visi plėtojami baseinų kompleksai yra daugiafunkciniai, turintys dideles sporto klubų, SPA, pirtų erdves ir kitas komercinei paskirčiai skirtas patalpas. Viešųjų paslaugų apibrėžimų yra įvairių, tačiau jų esmė – paslaugos, kurios negeneruoja pelno ir yra socialiai būtinos (pvz., vaikų mokymas plaukti, vaikų sporto būreliai, senjorų programos ir kitos). Tokios paslaugos gali būti dotuojamos iš savivaldybių biudžetų. Tačiau likusiu laiku objektuose teikiamos komercinės paslaugos. Taigi, privatus operatorius, valdydamas savivaldybių infrastruktūrą neišvengiamai konkuruoja su kitais plaukimo, spa, sporto klubų, reklaminio ploto ar kitų paslaugų teikėjais konkrečios savivaldybės ir aplinkinių savivaldybių teritorijose. Savivaldybės, valdydamos savo infrastruktūrą, taip pat vykdo tokias komercines veiklas⁴ ir konkuruoja su privačiu verslu. Todėl Asociacijoms kyla klausimas kodėl, remiantis Nutarimo projekte pasirinkta argumentacija, natūralia monopolija negalėtų būti laikomos ir savivaldybės, pačios valdančios savo infrastruktūrą?

¹ „Vyriausybė svarstys savivaldybių siūlymą leisti joms pačioms valdyti arenas, baseinus“ <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/vyriausybe-svarstys-savivaldybiu-siulyma-leisti-joms-pacioms-valdyti-arenas-baseinus-56-1209674?copied>

„Savivaldybės ginčijasi su Konkurencijos taryba: nenori turto atiduoti verslui“ <https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/1106310/savivaldybes-gincijasi-su-konkurencijos-taryba-nenori-turto-atiduoti-verslui>

² Konkurencijos tarybos išvada <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/40888e80cfcc1e9a4c8c3d3af57ad27?jfwid=-115mjgk9os>.

³ Aiškinamasis raštas dėl Įstatymų projektų Reg. Nr. XIII P-3787- XIII P-3789 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/56003790c4aa1e993c4ff47c25bfa28c?jfwid=-ub28xwj5f>

⁴ Tik vienas iš daugelio pavyzdžių, Palangos baseinas: „Palangos baseinas siūlo išskirtines sąlygas įmonių kolektyvams sportuoti ir pramogauti“ <https://www.palangosbaseinas.lt/imonems/>.

Nutarimo projekto teiginys: *Viešosios infrastruktūros valdymą perdavus privačiam operatoriui nėra užtikrinama tinkama infrastruktūros priežiūra. Savivaldybėms, pačioms valdant savo infrastruktūrą, užtikinamas sklandesnis viešųjų poreikių tenkinimas.*

Nutarimo projekte nėra detalizuojama, kas yra netinkama infrastruktūros priežiūra, nepateikiama netinkamos priežiūros pavyzdžių. Taip pat, neapibrėžiama, kas laikoma sklandžiu viešųjų poreikių tenkinimu, nepateikiama pavyzdžių, kaip savivaldybės užtikrino sklandesnį viešųjų poreikių tenkinimą, valdydamos savo infrastruktūrą. Todėl atsakydami į šį teiginį, pažymėsime, jog privatūs operatoriai pagal sutartis su savivaldybėmis dalį pelno skiria objekto gyvavimo ciklo išlaidoms, reinvesticijoms, remontams. Verslas, šiuo atveju, yra suinteresuotas maksimaliu efektyvumu, t. y. ieško sprendimų jam užtikrinti. Dalis uždirbto pelno per mokesčius grįžta į viešojo sektoriaus biudžetus. Privatus operatorius, prisiimdamas visas su objekto išlaikymu susijusias išlaidas, yra suinteresuotas ekonomiškai naudingiausių sprendimų užtikrinimu ir maksimaliu rizikos valdymu, todėl užtikrina efektyvų išlaidų ir infrastruktūros objekto valdymą.

Dabartinė situacija rodo, kad **koncesijų pagrindu įgyvendinamuose projektuose faktinis viešasis poreikis sudaro mažą dalį – baseinuose iki ~20 % viso objekto užimtumo, o arenose dar mažiau.** Likusiu laiku šiuo objektuose teikiamos komercinės paslaugos. Pavyzdžiui, Klaipėdos savivaldybė privačiai valdomame baseine užsitikrino 13000 takvalandžių per metus viešajam poreikiui, kas yra apie 18 proc. viso užimtumo. Kauno savivaldybė viešosioms paslaugoms per metus naudoja daugiau nei 4100 takvalandžių, kas yra apie 6-7 proc. viso užimtumo. Klaipėdos arenoje savivaldybė turi 4-6 nemokamas dienas per metus savo renginiams, ~ 6 proc. viso užimtumo, Palangos koncertų salėje savivaldybė turi 12 nemokamų dienų per metus savo renginiams, ~ 9 -12 proc. viso užimtumo.

Be to, pavyzdžiui, Kauno „Girstučio“ sporto komplekso pavyzdys rodo, kad baseino išlaikymui, iki privataus valdytojo pasamdymo, savivaldybė skyrė daugiau nei 0,5 mln. Lt (daugiau nei 145 tūkst. EUR). O po koncesijos sutarties pasirašymo privatus partneris prisiėmė visas su objektu susijusias išlaidas ir rizikas bei nuo 4-ą veiklos metų savivaldybei moka 20 tūkst. Eur koncesijos mokestį. Tuo tarpu Alytaus miesto savivaldybė kasmet savo valdomam baseinui kaip dotaciją skiria po milijoną eurų. Tik šių dotacijų dėka jis gali pasiūlyti vienas žemiausių kainų rinkoje (apsilankymą galima įsigyti už 5 Eur). Palyginimui, Vilniaus miesto tarybos patvirtintos Fabijoniškių baseino (valdomo savivaldybės įstaigos VŠĮ „Sveikas miestas“) kainos nuo atidarymo 2019 m. sausio mėn. yra net aukštesnės nei rinkos vidurkis. Šie pavyzdžiai rodo, kad aplinkybė, jog objektą valdo savivaldybė, niekaip negarantuoja žemų kainų. Jas užtikrina tik papildomos dotacijos iš savivaldybės biudžeto, tad galiausiai už pigesnes paslaugas susimoka visi gyventojai.

Savivaldybės neretai teigia, kad jų įmonių ar viešųjų įstaigų teikiamos viešosios paslaugos yra pigesnės nei pelno siekiančių privačių operatorių⁵, tačiau, kaip jau minėta, praktika rodo ką kitą. Asociacijų turimais duomenimis, privačių operatorių valdomuose baseinuose paslaugos gyventojams kainuoja mažiau arba panašiai kaip savivaldybių valdomuose baseinuose. Pavyzdžiui, vienkartinis apsilankymas privačių operatorių valdomuose baseinuose Kaune ir Klaipėdoje kainuoja 7 Eur. O Palangos miesto savivaldybės valdomos VŠĮ „Palangos investicijų valdymas“ prižiūriname Palangos baseine tokio apsilankymo kaina yra 10 Eur. Vieno mėnesio neribotas abonementas Kaune ir Klaipėdoje kainuoja atitinkamai 49 Eur (vaikams 29 Eur) ir 44 Eur (vaikams 20 Eur). Palangos baseine mėnesio abonemento kaina siekia 60 Eur, o Vilniaus Fabijoniškių baseine net 69 Eur. Be to, savivaldybės yra linkusios manipuliuoti kainodara, nuolaidas taikydamos tik savo savivaldybių gyventojams. Pavyzdžiui, Palangos baseine taikoma net 30 % nuolaida moksleiviams ir suaugusiems turintiems Palangiškio kortelę. Baseinų viešai skelbiamų kainų palyginimas pridedamas kaip priedas prie šio rašto.

Apibendrinant dar priminsime, kad birželio mėnesį Konkurencijos taryba Vilniaus miesto savivaldybei skyrė 31500 Eur baudą. Bauda skirta už tai, kad Vilniaus miesto savivaldybė, pavesdama Fabijoniškių mikrorajone pastatyto baseino valdymą savo VŠĮ „Sveikas miestas“, pažeidė Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimus, privilegijavo savo įstaigą bei diskriminavo kitus ūkio subjektus, taip sudarydama skirtingas konkurencijos sąlygas ūkio subjektams, norintiems ir galintiems teikti baseino ir sporto klubų valdymo paslaugas. Deja, nepaisant reguliuojančių institucijų įspėjimų, savivaldybės ir toliau siekia išplėsti savo galimybių ribas, sąžiningai ir konkurencingai veikiančio verslo kaina. **Tad, atsižvelgiant į rašte pateiktus argumentus, prašome Nutarimo projektu nepritarti Seimo narių Įstatymų projektams.** Taip pat, prašome Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Asociacijas įtraukti į šio klausimo svarstymą.

PRIDEDAMA: Baseinų viešai skelbiamų kainų palyginimas Priedas Nr. 1

Pagarbiai

Lietuvos sveikatingumo klubų asociacijos prezidentas Aurimas Mačiukas

⁵ „Savivaldybės nesutinka savo arenų ir baseinų perduoti verslui“ <http://www.lsa.lt/naujienos/2019/09/27/savivaldybes-nesutinka-savo-arenu-ir-baseinu-perduoti-verslui/>

VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ
PARTNERYSTĖS ASOCIACIJA

LIETUVOS
SVEIKATINGUMO KLUBŲ
ASOCIACIJA

Viešojo ir privataus sektorių partnerystės asociacijos direktorius Andrius Šiaudinis

A handwritten signature in black ink, enclosed within a thin, hand-drawn oval border.

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

SKIA
LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ KOMUNALINIŲ ĮMONIŲ ASOCIACIJA

L K V A

LR Prezidentui
LR Ministrui Pirmininkui
LR Ekonomikos ir inovacijų ministrui
LR Konkurencijos tarybai
LR Valstybės kontrolei
LR Specialiųjų tyrimų tarnybai
Viešųjų pirkimų tarnybai
Centrinei projektų valdymo agentūrai

2019-11-13 Nr. (11)-SD-709

**DĖL 2019 M. SPALIO 28 D. UŽREGISTRUOTO LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO NR. 19-12642**

2019 m. spalio 28 d. Lietuvos Respublikos Ekonomikos ir inovacijų ministerija (toliau – Ministerija) pateikė derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) nutarimo projektą Nr. 19-12642 (toliau – Nutarimo projektas) dėl 2019 m. rugpjūčio 22 d. Seimo narių grupės užregistruotų įstatymų pakeitimų projektų, t. y. dėl Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 (toliau – VPĮ), Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų įstatymo Nr. XIII-328 (toliau – KSPĮ) ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 (toliau – VSI) (toliau visi kartu – Įstatymų pakeitimų projektai).

Nutarimo projekte išreikštas pritarimas Įstatymų projektų pakeitimams bei pateiktos pastabos ir siūlymai dėl Įstatymų pakeitimų projektuose numatyto teisinio reguliavimo tobulinimo. Konkrečiai, Nutarimo projekte numatyti šie Įstatymų pakeitimų projektų tobulinimai:

1. Siūlymas nekeisti KSPĮ nustatyto vidaus sandorių instituto reguliavimo, nes KSPĮ tiesiogiai nereguliuoja vietos savivaldos institucijų pirkimų;
2. Siūlymas Įstatymų pakeitimų projektuose numatytas detalias vidaus sandorio sudarymo sąlygas, įskaitant ir sąrašą viešųjų paslaugų, kurių atžvilgiu gali būti sudaromas vidaus sandoris, nustatyti VSI, o VPĮ palikti tik bendro pobūdžio vidaus sandorio sudarymo sąlygas;
3. Siūlymas papildomai prie Įstatymų pakeitimų projektų numatyti galimybę sudaryti vidaus sandorius tais atvejais, kai teikiant viešąją paslaugą reikia valdyti ir naudoti savivaldybės ar savivaldybės valdomų juridinių asmenų nekilnojamąjį turtą.

Lietuvos savivaldybių asociacija, Lietuvos savivaldybių komunalinių įmonių asociacija ir Lietuvos keleivių vežimo asociacija (toliau – Asociacijos) pritaria Nutarimo projekte siūlomiems Įstatymų pakeitimų projektų tobulinimams. Jie pateikti įvertinus ir tinkamai atsižvelgus į Seimo narių grupės teikiant Įstatymų pakeitimų projektus aiškinamajame rašte (toliau – Aiškinamasis raštas)¹ nurodytus teisinius ir faktinius argumentus. Taip pat į tai, kad 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos viešųjų pirkimų direktyvoje 2014/24/ES tiesiogiai nurodyta, kad viešųjų pirkimų taisyklių taikymas neturėtų riboti viešųjų institucijų laisvės vykdyti joms pavestas viešųjų paslaugų teikimo užduotis naudojantis savo ištekliais, įskaitant galimybę bendradarbiauti su kitomis viešosiomis institucijomis.

¹ Plačiau: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/56003790c4aa11e993cff47c25bfa28c?ifwid=-ub28xp6x8>

Tačiau užregistravus Vyriausybės Nutarimo projektą derinimui buvo sulaukta įvairių Įstatymų pakeitimų projektams nepritariančių institucijų ir kitų suinteresuotų verslo ar jo interesus atstovaujančių subjektų nuomonių. Pavyzdžiui, buvo pateiktos Konkurencijos tarybos, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Asociacijos „Investuotojų forumas“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos ir Lietuvos verslo konfederacijos, Lietuvos laisvosios rinkos instituto nuomonės.

Suinteresuoti subjektai itin daug dėmesio skiria savivaldybių funkcijų ir kompetencijos, savivaldybių valdomų įmonių veiklos efektyvumo bei taikomos kainodaros analizei, taip pat vietos savivaldos bendruomenių viešųjų poreikių patenkinimo klausimams, t. y. tiesioginei Asociacijų veiklos ir interesų sričiai. Taip pat tikslingai ignoruojant per pastaruosius keletą metų atliktus itin reikšmingus vietos savivaldos veiklos ir veiklos standartų pokyčius bei konkrečiai išryškėjusius vidaus sandorio instituto taikymo ir naudojimo principus, kai nuo itin plataus ir nereguliuojamo ankstesnio vidaus sandorių taikymo yra siekiama pereiti prie vidaus sandorių taikymo konkrečiais numatytais ir glaudžiai su vietos bendruomenių viešuoju interesu susijusiais atvejais.

Todėl Asociacijos mato poreikį atkreipti dėmesį į keletą reikšmingų aspektų, kuriuos suinteresuoti subjektai pateikia nevisiškai teisingai, nekorektiškai ar kartais net klaidinančiai bei su aiškiu tikslu – sumenkinti vietos savivaldos instituto tikslus ir funkcijas bei vietos savivaldos institucijų teises. Tokiu būdu suinteresuoti subjektai akivaizdžiai siekia sudaryti neigiamo pobūdžio atspalvį Nutarimo projekte numatytiems Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimams, kuriems jie nepritaria ne dėl konkrečių ir aiškių priežasčių, tačiau dėl bendro nepritarimo pačiam vidaus sandorių institutui. Todėl bet kokie pakeitimai, kurie sudarytų prieinamas sąlygas vidaus sandorių taikymui būtų blokuojami vis remiantis tais pačiais jau stereotipiniais tapusiais ir savo turinį bei esmę visiškai praradusiais argumentais.

Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, Asociacijos šiuo raštu teikia savo nuomonę, kurioje išreiškia savo poziciją bei ją pagrindžiančius argumentus dėl (1) Nutarimo projekto ir jame pasiūlytų Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimų tinkamumo bei reikalingumo siekiant užtikrinti nepertraukiamą vietos bendruomenės poreikių patenkinimą, (2) suinteresuotų subjektų nepritarant Nutarimo projektui išsakytų argumentų klaidingumo, interpretavimo vien tik sau palankia prasme bei neatitikimo faktinei situacijai:

1. Nutarimo projekte siūlomi Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimai yra būtini, nes pašalintų dabartinio vidaus sandorių reguliavimo spragas ir neaiškumą bei užtikrintų aiškų ir prieinamą vidaus sandorių reguliavimą. Tokiu būdu būtų sudarytos sąlygos vietos savivaldos institucijoms užtikrinti tinkamą, nepertraukiamą ir geros kokybės viešųjų paslaugų teikimą bei vietos bendruomenės poreikių patenkinimą. Vietos savivaldos institucijos turėtų aiškiai apibrėžtą teisę spręsti, kokių būdu galima užtikrinti efektyviausią ir ilgalaikę perspektyvoje naudingiausią viešųjų paslaugų teikimą, t. y. vykdant viešojo pirkimo procedūrą ar, jeigu tenkinami nustatyti reikalavimai, sudarant vidaus sandorį. Vietos savivaldos institucijos taip pat turėtų priemonę suvaldyti atitinkamų viešųjų paslaugų sektoriuose egzistuojančias rizikas, susijusias su natūralia monopolija ar oligopolija bei visiškai priklausomybe nuo privataus sektoriaus subjektų pavedant jiems vietos bendruomenės poreikių tenkinimą socialiai jautriose srityse arba perduodant jiems viešųjų paslaugų teikimui naudojamos infrastruktūros valdymą ir naudojimą;
2. Suinteresuoti subjektai savo argumentais nepaneigia Nutarimo projekte pasiūlytų Įstatymų pakeitimų projektų tinkamumo bei reikalingumo, todėl jų nesutikimas yra principinio pobūdžio ir konkrečiais atvejais galimai susijęs su savanaudiškais verslo tikslais. Suinteresuoti subjektai savo teiginius bando pagrįsti aplinkybėmis, kurios yra nevisiškai teisingos ar net klaidingos, pateikiamos jas interpretuojant suinteresuotų subjektų naudai ir netgi nutylint dalį jiems nepalankių jų pačių cituojamuose šaltiniuose pateikiamų faktų, bei remiantis nebeaktualiais ir dabartinės situacijos neatspindinčiais duomenimis. Tokio pobūdžio suinteresuotų subjektų pateikiami argumentai akivaizdžiai rodo tiesiog jų nesutikimą su visoje Europos Sąjungoje pripažįstama savivaldybių teise pavesti viešųjų paslaugų teikimą savo kontroliuojamoms įmonėms vidaus sandorio pagrindu. Tuo tarpu visiškai neatsižvelgiama į realias vietos

savivaldos institucijoms kylančias problemas bei negalėjimą visapusiškai ir stabiliai užtikrinti viešųjų paslaugų teikimo vietos bendruomenėms.

Toliau Asociacijos detaliau paaiškina kiekvieną iš nurodytų argumentų.

1. Nutarimo projekte pasiūlyti Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimai yra būtini siekiant pašalinti dabartinio teisinio reguliavimo spragas ir neaiškumą bei užtikrintų aiškų ir prieinamą vidaus sandorių reguliavimą

Nutarimo projekte ir jame siūlomais Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimais yra visapusiškai ir pagrįstai atsižvelgta į Aiškinamajame rašte nurodytus argumentus dėl dabartinio vidaus sandorių reguliavimo spragų ir neaiškumo bei iš to kylančias reikšmingas problemas. Nutarimo projekte siūlomų Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimų įtvirtinimas nacionalinėje teisėje turėtų visapusiškai teigiamą įtaką: (1) būtų aiškiai įtvirtinta, kada ir kokias konkrečias sąlygas tenkinus vietos savivaldos institucijos turi teisę spręsti dėl viešųjų paslaugų teikimo pavedant jas teikti savo valdomai įmonei vidaus sandorio pagrindu, (2) būtų sudarytos sąlygos garantuoti nepertraukiamą viešųjų paslaugų teikimą socialiai jautriose ir dažnai natūraliai monopolinėse viešųjų paslaugų teikimo srityse, (3) būtų sudarytos sąlygos suvaldyti rizikas, susijusias su viešųjų paslaugų teikimui naudojamos ar valdomos viešosios infrastruktūros perdavimu privatiems subjektams.

Konkrečiai, galima išskirti tris esmines dabartinio teisinio reguliavimo spragas ir neaiškumus, kurie būtų pašalinti Nutarimo projekte siūlomais Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimais.

Pirma, būtų aiškiai įtvirtinta, kada ir kokias konkrečias sąlygas tenkinus vietos savivaldos institucijos turi teisę spręsti dėl viešųjų paslaugų teikimo pavedant jas teikti savo valdomai įmonei vidaus sandorio pagrindu.

Lietuvos nacionaliniai teisės aktai įtvirtina Europos Sąjungos lygiu, t.y. tiek Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, tiek Europos vietos savivaldos chartijoje, tiek viešųjų pirkimų direktyvoje 2014/24/ES, pripažintą ir gerbiamą vietos savivaldos institucijų diskreciją ir savarankiškumą spręsti dėl viešųjų paslaugų teikimo bei vietos bendruomenės poreikių tenkinimo būdo. Pastaruoju laikotarpiu ypatingai detalai analizuojant vietos savivaldos institucijų veiklą, be kita ko, netgi yra reikalaujama veiklą vykdyti bei priimamus sprendimus vertinti efektyvumo ir ilgalaikės perspektyvos kontekste. Tačiau toks pripažinimas yra teorinis ir faktiškai beveik neįmanomas įgyvendinti.

Tai lemia aplinkybę, kad vietos savivaldos institucijų diskrecijos ir teisių įgyvendinimas yra susietas su skirtingo pobūdžio ir neaiškaus turinio kriterijais, kurie neapima socialinės ir (ar) ekonominės naudos už pinigus analizės. Dabartinis vidaus sandorių reguliavimas yra nustatytas keliuose atskiruose įstatymuose, t.y. VSI, VPĮ ar KSPĮ, net nenustatant, kuris iš jų turėtų būti taikomas kaip pradinis atskaitos taškas siekiant sudaryti vidaus sandorį. Juose yra nustatyti vienais atvejais pasikartojantys ir persidengiantys (pavyzdžiui, tiek VPĮ ir KSPĮ, tiek ir VSI įtvirtina kriterijų dėl galimybės užtikrinti geros kokybės paslaugų teikimą), kitais atvejais savo esme panašūs, tačiau dėl nepagrįstų ir neaiškių priežasčių skirtingi kriterijai (pavyzdžiui, VPĮ ir KSPĮ nurodo sąvokas dėl nepertraukiamumo ir prieinamumo, kai tuo tarpu panašaus pobūdžio kriterijus VSI apibrėžia per kriterijų, kuris reikalauja pagrįsti, jog kiti ūkio subjektai atitinkamos veiklos nevykdytų visa apimtimi). Tokiu būdu sukuriamas ne tik neaiškumas, bet ir užburtas ratas, kai tenkinus vieno įstatymo kriterijus yra atsiremama į kito įstatymo kriterijus, be jokios realios galimybės apskritai sudaryti vidaus sandorius.

Nutarimo projekte siūlomi Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimai nustato aiškius, konkrečius ir prieinamus vidaus sandorių reikalavimus. Bendrieji reikalavimai yra nustatyti VPĮ ir užtikrina, kad vietos savivaldos institucijos sudarytų vidaus sandorius tik su tokiomis savivaldybės valdomomis įmonėmis, kurios pagrįstai galėtų būti vertinamos kaip savivaldybės kontroliuojamas departamentas faktiškai neturintis savarankiškumo ir skirtas tik visuomenės poreikiams tenkinti. Tuo tarpu konkretūs vidaus sandorio sudarymo atvejai yra nustatyti VSI ir subalansuotai užtikrina, kad vidaus

sandorio institutas leistų vietos savivaldos institucijoms specifiniais numatytais atvejais spręsti dėl viešųjų paslaugų teikimo vidaus sandorio pagrindu, tačiau kartu ir nebūtų taikomas neribotai.

Antra, būtų sudarytos sąlygos garantuoti nepertraukiamą viešųjų paslaugų teikimą socialiai jautriose ir dažnai natūraliai monopolinėse viešųjų paslaugų teikimo srityse.

VSI nustatytas reguliavimas suteikia didesnę vietos savivaldos institucijų savarankiškumą ir veikimą be išankstinio Konkurencijos tarybos leidimo tais atvejais, kai veikla yra vandens tiekimo, nuotekų valymo, šilumos tiekimo, atliekų tvarkymo, keleivių vežimo, teritorijų ir gatvių priežiūros bei tvarkymo paslaugų srityje, taip pat – maitinimo paslaugų teikimo srityje ugdymo, globos arba sveikatos priežiūros įstaigose. Tačiau tokio reguliavimo įgyvendinimas yra pilnai nereguluojamas susijusiuose teisės aktuose ir nesusietas su viešųjų pirkimų taisyklių taikymu.

Nurodytose srityse dabartiniame reguliavime leidžiama veikti be Konkurencijos tarybos leidimo net tais atvejais, kai priimamas sprendimas vykdyti ūkinę veiklą, o ne atlikti viešųjų paslaugų teikimą viešiesiems vietos bendruomenės poreikiams tenkinti. Todėl aiškiai pripažįstama, kad net jeigu vietos bendruomenės poreikių šiose srityse tenkinimas reikštų ūkinės veiklos vykdymą, šios sritys yra tiek svarbios, kad vietos savivaldos institucijoms yra suteikiama teisė vykdyti ūkinę veiklą. Tačiau kai šiose srityse teikiamos viešosios paslaugos ir tiesiogiai tenkinami vietos bendruomenės poreikiai, teisės aktai nenumato galimybės vietos savivaldos institucijoms apsispręsti dėl paslaugų šiose srityse teikimo viešojo pirkimo procedūros arba vidaus sandorio pagrindu. Todėl realiai nesudaromos sąlygos stabiliai ir garantuotai užtikrinti viešųjų paslaugų teikimą net tokiose itin reikšmingose srityse, kuriose paslaugas yra privaloma teikti nepriklausomai nuo jokių aplinkybių. Tokia problematika dar labiau išryškėja atsižvelgiant į tai, kad veikla analizuojamose srityse dažniausiai yra susijusi ir su viešosios infrastruktūros perdavimu privačiam subjektui ir galimai natūralios monopolijos sukūrimu.

Nutarimo projekte siūlomi Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimai aiškiai įtvirtina vietos savivaldos institucijų galimybę užtikrinti nepertraukiamą, garantuotą ir vietos savivaldos institucijos galimą garantuoti viešųjų paslaugų teikimą itin socialiai jautriose viešųjų paslaugų teikimo srityse, kurių teikimas yra būtinas ir negali priklausyti nuo bet kada savo veiklą galinčio nuspręsti nutraukti ir išimtinai pelno siekiančio subjekto. Tai patvirtina ir Europos mastu sparčiai didėjantys tokio pobūdžio paslaugų susigrąžinimo į vietos savivaldos institucijų rankas mastai².

Trečia, būtų sudarytos sąlygos suvaldyti rizikas, susijusias su viešųjų paslaugų teikimui naudojamos ar valdomos viešosios infrastruktūros perdavimu privatiems subjektams.

Dabartinis reguliavimas nesudaro jokios galimybės vietos savivaldos institucijoms pasirūpinti tinkamos infrastruktūros viešųjų paslaugų teikimui užtikrinimu bei neskatina vietos savivaldos institucijų investuoti į tokią infrastruktūrą. Vietos savivaldos privalomai turi perduoti tokią infrastruktūrą valdyti ir naudoti būtent privačiam subjektui visiškai neatsižvelgiant į tai, kokio pobūdžio ir paskirties yra tokia infrastruktūra ir kaip naudingiausia bei efektyviausia ją naudoti bendruomenės poreikių užtikrinimui. Juo labiau, kad privataus sektoriaus subjektai nėra linkę padaryti dažnu atveju dideles pradines investicijas į viešosios paslaugoms teikti reikalingą infrastruktūrą ir padaryti tai būtent viešojo intereso užtikrinimo tikslais.

Tuo tarpu infrastruktūros perdavimas vienam konkrečiam privačiam subjektui lemia visišką vietos savivaldos institucijų priklausomybę nuo tokio subjekto bei tokio subjekto galimybę piktnaudžiauti tokia akivaizdžia priklausomybe, t.y. nustatant nepalankias ir (ar) nepakankamas viešųjų paslaugų teikimo sąlygas, vėliau (pakankamai) neinvestuojant į infrastruktūros atnaujinimą. Logiškai pateisinama, kad tais atvejais, kai atitinkamoje viešųjų paslaugų teikimo srityje dėl naudojamos infrastruktūros įprastu atveju gali veikti tik vienas subjektas, tokia infrastruktūra turėtų būti sutelkta būtent vietos savivaldos institucijų kontrolėje, o ne perduota viešojo intereso užtikrinimu tiesiogiai nesuinteresuotam bei išimtinai pelno siekiančiam privačiam subjektui.

² Plačiau: https://www.municipalservicesproject.org/sites/municipalservicesproject.org/files/publications/reclaiming_public_services.pdf

Nutarimo projekte siūlomi Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimai užtikrintų galimybę vietos savivaldos institucijoms spręsti dėl geriausio ir efektyviausio viešųjų paslaugų, kartu susijusių ir su viešosios infrastruktūros naudojimu bei valdymu, teikimo būdo. Ypatingais tais atvejais, kai infrastruktūros suteikimas savaime lemia ir privataus subjekto arba savivaldybės valdomos įmonės monopolinės padėties įtvirtinimą bei dėl to kelia dar didesnę riziką tinkamam, nepertraukiamam ir geros kokybės viešųjų paslaugų teikimui tokią infrastruktūrą perdavus privačiam subjektui.

Vertinant Nutarimo projekte siūlomus Įstatymų pakeitimų projektus kaip visumą, jie leistų užkirsti kelią tokio pobūdžio problemoms, kai dėl neaiškaus ar nepakankamo dabartinio vidaus sandorių reguliavimo vietos savivaldos institucijos negali spręsti tam tikras išimtinai jų funkcijoms priskiriamas ir išimtinai socialiai jautrias viešųjų paslaugų sritis perduoti savo kontroliuojamoms įmonėms. Todėl tokios sritys yra perduodamos užtikrinti privatiems subjektams, kurių pagrindinis interesas yra pelno siekimas ir pakankama finansinė grąža ir kurie turi mažiausią interesą užtikrinti nepertraukiamą ir kokybišką vietos bendruomenės esminių poreikių tenkinimą. Praktikoje tai sukuria toliau nurodytas pavyzdines situacijas, pavyzdžiui:

1. Kauno miesto savivaldybės administracijos šienavimo paslaugų perdavimo privačiam subjektui atvejis, kuris tik po ilgo laiko praradęs savo monopolinę padėtį sumažino paslaugų kainas beveik 20 %. Tačiau dėl tokio sumažinimo, kai savivaldybė priėmė socialinės ir (ar) ekonominės naudos už pinigus analizės pagrindu objektyvų sprendimą steigti naują viešosios paslaugos teikėją lėmė nesibaigiančias teismines procedūras dėl tokio sprendimo teisėtumo (iki šiol nagrinėjama ir net ESTT pasiekusi Irgitos byla);
2. Kaišiadorių rajono savivaldybės atvejis, kai atliekų tvarkymo paslaugas teikiantis privatus subjektas išreiškė norą nutraukti paslaugų teikimą dėl sutarties vykdymo metu paaiškėjusios per mažos finansinės naudos. Su analogiška problema susidūrė ir Vilniaus miesto savivaldybė, dėl ko netgi teko nutraukti sutartis su keliais tuo metu atliekų vežimo paslaugas teikusiais privačiais subjektais. Šių pavyzdžių kontekste yra itin reikšminga aplinkybė, kad panaikinus savivaldybės valdomas įmones ir jų valdomą atliekų vežimo paslaugoms teikti reikalingą infrastruktūrą, savivaldybės tokiais atvejais neturi galimybių užtikrinti nutrūkusį tokių specifinių ir visada nepriklausomai nuo jokių aplinkybių būtiną užtikrinti atliekų tvarkymo paslaugų teikimą. Tuo tarpu reali konkurencija nėra sukurama, nes paslaugas bet kuriuo atveju teikia vienas – tačiau privatus – subjektas;
3. Telšių rajono savivaldybės atvejis, kai keleivių vežimo paslaugas teikiantis privatus subjektas nutraukė sutartį dėl to, kad ji buvo nuostolinga. Šiuo atveju privatus subjektas visiškai neatsižvelgė į tai, kad teikiant keleivių vežimo paslaugas kartu buvo užtikrinama ir, pavyzdžiui, moksleivių vežimas į mokyklas iš aplinkinių Telšių rajono savivaldybės vietovių bei kitų bendruomenės narių susisiektis. Kai yra netenkinami privačių subjektų individualūs interesai, viešosios paslaugos teikimo pobūdis ir jos svarba vietos bendruomenės poreikių tenkinimui neturi lemiamos įtakos;
4. Šiaulių miesto savivaldybės atvejis, kai privačiam subjektui perdavus aplinkos tvarkymo paslaugų teikimą, teko nuolatos spręsti formalius klausimus dėl to, kokios būtent šiukšlės turi būti surenkamos ir kokios nepapuola į šiukšlių sąvoką ir dėl to tariamai gali būti nesurenkamos. Toks formalus požiūris ir neatsižvelgimas į faktinį paslaugos teikimo pobūdį ir esmę, neleido vietos savivaldos institucijai užtikrinti tinkamo, nepertraukiamo ir geros kokybės viešosios paslaugos užtikrinimo.

Nurodyti tik konkretūs pavyzdžiai, tačiau su panašaus pobūdžio problemomis vietos savivaldos institucijos susiduria itin dažnai, kai jos negali visapusiškai užtikrinti nuolatos ir nepertraukiamai joms reikalingų viešųjų paslaugų teikimo būtent dėl formalaus ir nelankstaus privačių subjektų požiūrio ir svarbiausia – jiems neturint tikslo užtikrinti vietos bendruomenės poreikių. Kaip akivaizdus bendro pobūdžio pavyzdys galėtų būti ir šilumos ūkių perdavimo privatiems paslaugų teikėjams nesėkmės ir ilgą laiką taikytos ženkliai didesnės kainos, nei šias paslaugas teikiant savivaldybės įmonėms.

Tuo tarpu priėmus Nutarimo projektu siūlomus Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimus teisės aktuose būtų pašalintos vidaus sandorių reguliavimo spragos aiškiai įtvirtinant, kada ir kokias konkrečias sąlygas tenkinus vietos savivaldos institucijos turi teisę spręsti dėl viešųjų paslaugų teikimo pavedant jas teikti savo valdomai įmonei vidaus sandorio pagrindu. Taip pat būtų sudarytos sąlygos garantuoti nepertraukiamą viešųjų paslaugų teikimą socialiai jautrioje ir dažnai natūraliai monopolinėse viešųjų paslaugų teikimo srityse bei būtų sudarytos sąlygos suvaldyti rizikas, susijusias su viešųjų paslaugų teikimui naudojamos ar valdomos viešosios infrastruktūros perdavimu privatiems subjektams.

Tokie Nutarimo projektu ir siūlomais Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimais siejami tikslai ir jų įgyvendinimas yra dar svarbesni 2019 m. spalio 3 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismui (toliau – ESTT) priėmus ilgai lauktą sprendimą byloje C-285/18 *Irgita*³. Šiame sprendime ESTT, be kita ko, nurodė, kad nacionalinėje teisėje nustatyti reikalavimai vidaus sandoriui, nors ir gali būti griežtesni nei nustato Europos Sąjungos teisė, tačiau visais atvejais turi būti įtvirtinti konkrečiose ir aiškiose pozityviosios viešųjų pirkimų teisės normose, kurios turi būti pakankamai prieinamos, o jų taikymas – numatomas.

Yra pagrįstas pagrindas manyti, kad dabartinis nacionalinėje teisėje nustatytas vidaus sandorių reguliavimas neatitinka ESTT pateikto jos išaiškinimo ir, atitinkamai, neatitinka Europos Sąjungos teisės. Jis yra neaiškus ir dviprasmiškas, todėl neužtikrina prieinamo ir numatomo reguliavimo. Todėl, siekiant užtikrinti Lietuvos teisės suderinamumą su ES teisės reikalavimais, yra būtina nustatyti aiškius ir konkrečius reikalavimus vidaus sandoriui sudaryti, kad bet kuri savivaldybė ar bet kuri kita perkančioji organizacija galėtų iš anksto objektyviai ir pagal aiškius kriterijus įsivertinti, ar konkrečiu atveju ji gali pavesti tam tikras paslaugas teikti savo kontroliuojamai įmonei, ar visgi ji privalo vykdyti viešąjį pirkimą ir pasitelkti išorinį paslaugų teikėją. Būtent tokį aiškumą, konkretumą ir iš anksto numatomą taikymą užtikrina Nutarimo projektas ir juo siūlomi Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimai.

Todėl suinteresuoti subjektai visiškai nepagrįstai ir iškreipdami pačią ESTT sprendimo esmę analizuojamą ESTT sprendimą sieja tik išimtinai su tuo, kad sprendimu ESTT (1) patvirtino galimybę nacionalinėje teisėje nustatyti papildomus ir būtent griežtesnius reikalavimus vidaus sandoriui, (2) nurodė, kad vidaus sandorių reikalavimų atitikimas ir galimybė sudaryti vidaus sandorį nereiškia, kad toks vidaus sandoris yra privalomas. Tačiau tai nėra esminės ir reikšmingiausios ESTT sprendimo mintys.

Juo labiau, kad nei Asociacijos šiame rašte, nei juo labiau Ministerija pateiktame Nutarimo projekte ir jame siūlomais Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimais neprieštarauja šioms ESTT sprendime išsakytoms mintims. Konkrečiai yra nesiūloma nustatyti mažesnių nei Europos Sąjungos reikalavimų vidaus sandoriui sudaryti, nesiūloma taikyti vien tik iš Europos Sąjungos teisės kylančius formalius kriterijus dėl priklausomumo ir kontrolės. Siūloma tik įtvirtinti aiškius, konkrečius ir iš anksto numatomus kriterijus vidaus sandoriui sudaryti. Siūloma nustatyti tokius kriterijus, kurie sudarytų ne tik teorines galimybes pasinaudoti vidaus sandorio institutu, tačiau ir realias faktines galimybes tenkinant vidaus sandorio sąlygas pasirinkti, koku būdu konkrečiu atveju geriausia užtikrinti vietos bendruomenės poreikius ir teikti viešąsias paslaugas. Tokie siūlymai ir jais siejami tikslai neturėtų ir net objektyviai negalėtų būti vertinami, kaip suteikiantys vietos savivaldos institucijoms neribotas galimybes ar juo labiau įpareigojantys jas privalomai sudaryti vidaus sandorius.

³ Plačiau:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=218616&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1949861>

2. **Suinteresuoti subjektai savo argumentais nepaneigia Nutarimo projekte pasiūlytų Įstatymų pakeitimų projektų tinkamumo bei reikalingumo, todėl jų nesutikimas yra principinio pobūdžio ir konkrečiais atvejais galimai susijęs su savanaudiškais verslo tikslais**

Vertinant suinteresuotų subjektų pateikiamus argumentus akivaizdus yra bendras nepritarimas vidaus sandoriams ir jų taikymui – o ne konkrečioms siūlomos nustatyti jų taikymo sąlygoms. Nepritariant patiems vidaus sandoriams, jiems žymiai palankiau yra išlaikyti neaiškų ir spragomis pasižymintį teisinį reguliavimą, iš esmės apribojantį savivaldybių teises pačioms, per savo kontroliuojamus subjektus, teikti jų gyventojams reikalingas viešąsias paslaugas. Todėl nepritariant Nutarimo projektui ir juo siūlomiems Įstatymų pakeitimų projektams yra remiamasi argumentais, kurie konkrečiais atvejais ne tik nėra susiję su vidaus sandorių instituto taikymu, tačiau taip pat yra klaidingi ar klaidingai interpretuojami, kad tik suteikti neigiamą įspūdį apie vietos savivaldos institucijų kompetencijas, siekius bei tikslus.

Suinteresuotų verslo subjektų pateikiami argumentai pagrinde siejami su tariamai galinčiomis kilti problemomis dėl sąžiningos konkurencijos pažeidimo, viešojo sektoriaus subjektų dominuojančios padėties įtvirtinimo, korupcijos, skaidrumo stokos ir pan. Tačiau tam pagrįsti arba yra nepateikiama jokių realių argumentų, arba yra remiamasi tik neigiama ankstesne vidaus sandorių sudarymo praktika, kai tinkamai nereguliuojant ir nekontroliuojant vidaus sandorių instituto susiklostė įvairios nepriimtinos situacijos, kai savivaldybės pavesdavo savo valdomoms įmonėms teikti su viešuoju interesu nesusijusias veiklas (knygynų ir pan.), arba siejant vidaus sandorius su situacijomis, kai juos netinkamai taikė valstybės valdomos įmonės, apeidamos viešųjų pirkimų reguliavimą santykiuose su dukterinėmis įmonėmis. Suinteresuotų subjektų pateikiami tokie išimtinai spekuliacinio pobūdžio argumentai niekaip negali paneigti visoje Europos Sąjungoje pripažįstamo, taikomo ir kai kuriose srityse (vandens, atliekų, šilumos tinklų) netgi skatinamo vidaus sandorių instituto taikymo.

Todėl vertinant iš Nutarimo projekte siūlomų Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimų perspektyvos, kai iš tiesų yra siekiama užtikrinti aiškų, konkretų ir prieinamą vidaus sandorių reguliavimą bei sudaryti sąlygas pasinaudoti vidaus sandoriu tose situacijose, kai tai yra geriausia priemonė efektyviai ir ekonomiškai tenkinti vietos bendruomenės poreikius, tokiais suinteresuotų subjektų argumentais vadovautis būtų nepagrįsta.

2.1. Nutarimo projekte siūlomi Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimai nepagrįstai vertinami kaip nustatantys neribotą vidaus sandorio instituto taikymą

Suinteresuoti subjektai nepagrįstai teigia, kad Nutarimo projektu siūloma (1) atsisakyti 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojusio griežtesnio vidaus sandorių reguliavimo ir dėl to bus sudarytos sąlygos savivaldybėms sudaryti vidaus sandorius iš esmės visais atvejais, (2) panaikinti reikalavimą gauti Konkurencijos tarybos leidimą, (3) nustatyti naujas neapibrėžtas ir palankias subjektyviai analizei vidaus sandorių sudarymo sąlygas, ypačingai dėl galimybės sudaryti vidaus sandorius kai pagrindžiama tokio įgyvendinimo būdo socialinė ir (ar) ekonominė vertė už pinigus.

Aukščiau nurodyti teiginiai yra nepagrįsti dėl šių priežasčių:

1. Nors ir yra siūloma numatyti papildomas sąlygas, kada leidžiama sudaryti vidaus sandorį, tokios sąlygos yra susietos su labai specifinėmis, aiškiai apibrėžtomis ir konkrečiais iš praktikoje nustatytų dabartinio reguliavimo ydingumo kylančiomis situacijomis, kai (1) vietos savivaldos institucijos turi užtikrinti viešųjų paslaugų teikimą konkrečiose itin su viešuoju interesu susijusiose srityse, (2) vietos savivaldos institucijoms kyla reikšmingų problemų užtikrinant viešąsias paslaugas, kurias teikiant naudojama ir valdoma viešoji infrastruktūra, (3) vietos savivaldos institucijos negali priimti ilgalaikėje perspektyvoje naudingiausio ir efektyviausio sprendimo, užtikrinančio didžiausią socialinę ir (ar) ekonominę naudą už pinigus;

2. Nėra panaikinamas VŠĮ 9(1) str. numatytas reikalavimas gauti Konkurencijos tarybos leidimą priimant sprendimą dėl naujos ūkinės veiklos vykdymo. Šiame straipsnyje numatyti reikalavimai, įskaitant ir Konkurencijos tarybos leidimą, išliko nepakitę ir toliau bus taikomi vietos savivaldos institucijoms priimant sprendimą dėl naujos ūkinės veiklos vykdymo. Tuo tarpu VŠĮ 9 str. 2 str. reguliavimas ir galimybė sudaryti vidaus sandorį yra išimtinai siejami su viešųjų paslaugų teikimu, kurio atžvilgiu neturėtų ir negali būti taikomi analogiški reikalavimai kaip ir ūkinės veiklos atžvilgiu;
3. Siūlomos nustatyti vidaus sandorio sudarymo sąlygos kaip tik yra susietos su aiškiais kriterijais. Priešingo pobūdžio argumentai iš esmės reikštų, kad visi viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės projektai yra įgyvendinami pagal neskaidrius ir neapibrėžtus kriterijus. Suinteresuotų verslo subjektų labiausiai kritikuojama socialinės ir (ar) ekonominės naudos už pinigus analizė jau dabar yra taikoma pagal konkrečią VŠĮ Centrinės projektų valdymo agentūros parengtą ir visiems Europos Sąjungos paramos ir (ar) valstybės biudžeto lėšomis finansuojamiems projektams taikomą investicijų projektų rengimo metodiką⁴, kuri taip pat taikoma ir viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektams. Jos metu atliekami detalūs ir konkretūs vertinimai bei skaičiavimai, kurie parodo, kiek kainuotų ir kokią konkrečią, pinigais išreikštą, ekonominę ir socialinę naudą sukurtų konkretus projektas. Pagal nurodytą metodiką taip pat galima apskaičiuoti, kokią konkrečią piniginę naudą suteiktų konkretus projektas pagal konkrečias jo sąlygas, jeigu jį įgyvendintų savivaldybė per savo kontroliuojamą įmonę vidaus sandorio pagrindu, ir kokią – jeigu jį įgyvendintų viešojo pirkimo ar koncesijos būdu parinktas privatus paslaugų teikėjas. Analogiško pobūdžio analizė būtų atliekama ir šiuo atveju.

2.2. Vidaus sandoriai nepagrįstai siejami su skaidrumo neužtikrinimu bei korupcijos didinimu

Nutarimo projektas ir jame siūlomi Įstatymų pakeitimų projektų patobulinimai yra kritikuojami dėl tariamo skaidrumo neužtikrinimo bei korupcijos didinimo. Tačiau tam pagrįsti nepateikiama išvis jokių konkrečių įrodymų ir tik manipuliuojama jau stereotipiškai su vidaus sandoriais siejamu neskaidrumu ir korupcija. Tuo tarpu teigti apie skaidrumo pažeidimą ir korupcijos skatinimą sudarant vidaus sandorius nėra jokio pagrindo. Galimai didesnis pagrindas kilti korupcijos ir skaidrumo pažeidimo apraiškoms yra vykdant viešojo pirkimo procedūras bei įgyvendinant teisinius santykius su privačiais subjektais.

Dėl skaidrumo pažeidimo pažymėtina, kad VPĮ 10 str. 3 d. ir analogiškai KSPĮ 19 str. 3 d. yra numatytos visos priemonės užtikrinti skaidrumą tais atvejais, kai yra sudaromi vidaus sandoriai. Konkrečiai yra numatyta pareiga perkančiosioms organizacijoms ir perkantiesiems subjektams CVP IS sistemoje paskelbti apie planuojamus sudaryti, sudarytus bei keičiamus vidaus sandorius, taip pat teikti metines ataskaitas apie vidaus sandorių pagrindų atliktus pirkimus, be kita ko, nurodant ir vidaus sandorių vertes. Todėl vidaus sandoriai yra skelbiami lygiai taip pat, kaip ir viešųjų pirkimų pagrindų sudarytos sutartys. Vien ta aplinkybė, kad kai kurios savivaldybės netinkamai atliko ir (ar) atlieka šią pareigą, tikrai nėra pagrindas patį vidaus sandorio institutą laikyti neužtikrinančio skaidrumą. Juo labiau, kad tos pačios Vilniaus miesto savivaldybės atveju, kuri nurodoma kaip nepateikusi 2018 m. galiojusių vidaus sandorių sumų, jau ataskaitoje apie per 2018 m. sudarytus vidaus sandorius yra pateiktos konkrečios jų vertės⁵.

Nepakankamas skaidrumas taip pat nepagrįstai siejamas su aplinkybe, kad vidaus sandoriai neretai sudaromi ilgam laikui, pavyzdžiui, net 5 metams ar net ilgiau. Tačiau toks argumentas pateikiamas akivaizdžiai neįsigilinus į faktines tokios trukmės sandorių sudarymo priežastis. Ilgesnė trukmė yra reikalinga įprastai tais atvejais, kai paslaugos teikimas yra susijęs su investicijomis į infrastruktūrą ir jų atsipirkimo laikotarpiu. Tokiu atveju vien dažnas paslaugos teikėjo keitimas galėtų reikšti itin reikšmingas papildomas išlaidas. Tuo tarpu, pavyzdžiui, net ir Konkurencijos tarybos leidimai

⁴ Plačiau: <https://ppplietuva.lt/leidiniai/investiciju-projektu-kuriems-siekiama-gauti-finansavima-is-europos-sajungos-strukturines-paramos-ir-ar-valstybes-biudzeto-lesu-rengimo-metodika>

⁵ Plačiau: <https://cvpp.eviesiejiirkimai.lt/ReportsOrProtocol/Details/2019-668876?formTypeId=3>

pavesti savo valdomai įmonei vykdyti ūkinę veiklą yra suteikiami pakankamai ilgam laikotarpiui – 5 m.⁶, 15 m.⁷.

Atkreiptinas dėmesys, kad suinteresuotų subjektų pateikiami statistiniai duomenys apie itin didelį vidaus sandorių neskaidrumą yra interpretuojant ne tik, kad subjektyviai ir sau palankia linkme, tačiau netgi ir visiškai klaidingai. Pavyzdžiui, itin skambiai pateikiami duomenys apie tai, kad tik 7 savivaldybės iš 60 tenkina minimalius nustatytus skaidrumo reikalavimus. Tačiau neatsižvelgiama į tai, kad (1) tokie skaidrumo reikalavimai nustatyti nuo 2019 m. sausio 1 d., o tyrimas buvo atliktas jau 2019 m. balandžio mėn., (2) vidutinis skaidrumo balas yra 3,95 iš 6 galimų ir kitas panašaus pobūdžio aplinkybės⁸. Tuo tarpu vertinant šiuos rezultatus konkrečių nurodytų faktinių aplinkybių kontekste, skaidrumo balas 3,95 iš 6 galimų savaime nėra blogas rodiklis po tik kelis mėnesius taikomų reikalavimų.

Dėl korupcijos skatinimo pažymėtina, kad nėra jokio realaus pagrindo vidaus sandorio institutą sieti su prielaidomis korupcijai ar juo labiau padidinta korupcijos tikimybe. Tai neatitiktų korupcijos esmės, aiškinimo bei pagrindinių požymių.

Konkrečiai, pagal Specialiųjų tyrimų tarybos pateikiamą korupcijos apibrėžimą, *korupcija – valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens tiesioginis ar netiesioginis siekimas, reikalavimas arba priėmimas turtinės ar kitokios asmeninės naudos (dovanos, paslaugos, pažado, privilegijos) sau ar kitam asmeniui už atlikimą arba neatlikimą veiksmų pagal einamas pareigas, taip pat valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens veiksmai arba neveikimas siekiant, reikalaujant turtinės ar kitokios asmeninės naudos sau arba kitam asmeniui ar šią naudą priimant, taip pat tiesioginis ar netiesioginis siūlymas ar suteikimas valstybės tarnautojui, jam prilygintam asmeniui turtinės ar kitokios asmeninės naudos (dovanos, paslaugos, pažado, privilegijos) už atlikimą arba neatlikimą veiksmų pagal valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens einamas pareigas, taip pat tarpininkavimas darant šioje dalyje nurodytas veikas*⁹.

Analogiško pobūdžio apibrėžimas pateikiamas ir Korupcijos prevencijos įstatymo 2 str. 2 d. Jame korupcinio pobūdžio nusikalstamoms veikoms priskiriamos veikos, kurios padarytos viešojo administravimo sektoriuje arba teikiant viešąsias paslaugas ir kurios padarytos siekiant sau ar kitiems asmenims naudos. Korupcijos prevencijos įstatymo 6 str. 4 p. taip pat yra nurodyti kriterijai, kurie lemia didesnę korupcijos pasireiškimo tikimybę, pavyzdžiui, veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu, naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija ir pan.

Todėl Korupcija yra siejama su konkrečių asmenų – valstybės tarnautojų – veiksmais, kurie yra paremti jų siekiu gauti asmeninę naudą. Todėl prielaidos korupcijai nepriklauso nuo to, ar kita santykių šalis būtų asmuo, atstovaujantis savivaldybės valdomą įmonę, ar privatų verslo subjektą. Korupcija juo labiau nei tiesiogiai, nei netiesiogiai nėra siejama būtent su situacijomis, (1) kai santykiai susiklosto tarp dviejų viešųjų subjektų, t.y. savivaldybės ir savivaldybės valdomų įmonių, ir (2) kai vykdomas vidaus sandoris.

Tai patvirtina Specialiųjų tyrimų tarnybos duomenys, kuriuos, be kita ko, pateikia ir savaip interpretuoja ir suinteresuoti subjektai akcentuodami tariamai itin didelį giminystės ryšiais susijusių asmenų skaičių savivaldybės valdomose įmonėse ir savivaldybių administracijose. Tačiau tik 6 % savivaldybių įmonių darbuotojų turi giminaičių savivaldybių administracijose, todėl korupcijos galimybė šiuo aspektu yra itin maža¹⁰. Juo labiau, kad vertinant privačių juridinių asmenų ryšius su savivaldybės administracijos darbuotojas šis procentas tikėtina būtų nemažesnis arba net didesnis. Tačiau tokie tyrimai nei daromi, nei pateikiami suinteresuotų subjektų.

⁶ Plačiau: https://www.ki.gov.lt/uploads/docs/docs/3282_4b3da7faf553903aa3feaf4af76b253a.pdf

⁷ Plačiau: <https://cvpp.eviesiejiirrkimai.lt/ReportsOrProtocol/Details/2019-668876?formTypeId=3>

⁸ Plačiau: https://www.lri.lt/wp-content/uploads/2019/05/PB_SV-skaidrumas_20190507.pdf

⁹ Plačiau: <https://www.stt.lt/lt/praneskite-apie-korupcija/praneskite-apie-korupcija/korupcija/>

¹⁰ Plačiau: <https://www.stt.lt/lt/naujienos/?cat=1&nid=3034>

Vietoje to analizuojami ir pateikiami net ir nesusiję, bet lengviau neigiamai interpretuojami duomenys, pavyzdžiui, apie tai, kiek darbuotojų konkrečiose savivaldybės valdomose įmonėse tiesiog yra susiję giminystės ryšiais. Nors akivaizdu, kad toks duomuo ir neturi jokios reikšmės vidaus sandorio vertinimui korupcijos ir skaidrumo kontekste. Suinteresuoti subjektai kaip „šokiruojantį“ faktą taip pat pateikia, tai kad 37 % visų 2018 metais Specialiųjų tyrimų tarybos pradėtų tirti ikiteisminių tyrimų yra susiję su galimai padarytomis nusikalstamomis veikomis vietos savivaldoje. Tačiau patogiai nutyli, kad toje pačioje jų pateikiamoje analizėje nurodoma, jog net pusė iš jų įvardijamų 37 % savivaldose pradėtų ikiteisminių tyrimų buvo pradėti būtent siekiant paveikti viešųjų pirkimų rezultatus¹¹, t.y. neturint jokios sąsajos su vidaus sandoriu.

Tuo tarpu panašu, jog prielaidos korupcijai galėtų būti netgi didesnės tais atvejais, kai yra vykdoma viešojo pirkimo procedūra, nes pelno siekiantis privatus subjektas yra labiau suinterasuotas, pavyzdžiui, sudaryti viešojo pirkimo sutartį dėl paslaugų teikimo savivaldybei. Viešosios įstaigos „Transparency International“ Lietuvos skyriaus atlikti tyrimai patvirtina, kad viena iš didžiausių ir jau kurį laiką sprendžiamų viešųjų pirkimų problemų yra būtent didelis korupcijos lygis¹². Pačių suinterasuotų subjektų pateikiami Specialiųjų tyrimų tarnybos duomenys taip pat patvirtina, kad viešųjų pirkimų skyriai savivaldybėse yra labai korumpuoti¹³. Tačiau vien tai, kad viešuosiuose pirkimuose yra nustatytas aukštas korupcijos lygis ir jis reikšmingai nemažėja, nesudaro pagrindo netaikyti viešųjų pirkimų, o suinterasuoti subjektai netgi ir laiko, kad viešieji pirkimai visada turėtų būti taikomi vietoje vidaus sandorio.

Tokia suinterasuotų subjektų manipuliacija statistiniais duomenimis akivaizdžiai rodo, kad tikslingai ieškoma argumentų, kaip sumenkinti vietos savivaldos institucijų įvaizdį ir suteikti pagrindo abejoti jų kompetencija ir sąžiningu noru naudotis vidaus sandoriais efektyvesniam ir ilgalaikėje perspektyvoje naudingesniam viešųjų paslaugų teikimui ir vietos bendruomenės poreikių tenkinimui.

Dar daugiau – visi iki šiol labiausiai dėl neskaidrumo ir galimos korupcijos nuskambėję vidaus sandoriai buvo susiję su valstybės valdomomis įmonėmis (AB „Lietuvos geležinkeliai“ ir AB „Lietuvos energija“). Tačiau net ir uždraudus vidaus sandorius valstybės valdomų įmonių lygiu, pripažįstama, kad situacija menkai pasikeitė – vietoje uždraustų vidaus sandorių tarp motininės ir dukterinės bendrovės sudaromi vidaus sandoriai tarp kelių dukterinių bendrovių arba pasirenkamas neskelbiamų derybų būdas, kuris Europos Sąjungos teisės kontekste yra vertinamas mažiau teigiamai nei vidaus sandoris.

2.3. Nepagrįstai remiamasi tariamu savivaldybės valdomų įmonių neefektyviu veikimu dėl jų nedidelio pelno ir (ar) nedidelės grąžos savivaldybėms

Savivaldybės valdomų įmonių tikslas yra tenkinti viešuosius interesus ir vietos bendruomenių poreikius, o ne siekti pelno ir (ar) generuoti grąžą savivaldybėms – ko yra siekiama privačių ūkio subjektų atvžilgiu. Todėl nuosaikus pelningumo ir grąžos savivaldybei rodiklis visiškai atitinka savivaldybės valdomų įmonių veiklos tikslus ir principus.

Dažniausiai savivaldybės valdomos įmonės steigiamos ar paslaugų teikiamas joms pavedamas tais atvejais, kai privatus ūkio subjektai konkrečių veiklų neteikia būtent dėl to, kad jos finansiškai nenaudingos. Tuomet vietos savivaldos institucijos imasi užtikrinti konkrečių paslaugų teikimą tokia kaina, kad pasidengtų jų veiklos kaštai ir tuo pačiu, kad paslaugos būtų įperkamos visiems bendruomenės nariams – net ir socialiai jautriems. Kadangi vidaus sandorio atveju kalbama ne apie komercinę veiklą, bet apie viešųjų paslaugų teikimą, konkrečios veiklos finansinis naudingumas ir galimybė teikiant konkrečią viešąją paslaugą generuoti grąžą nėra lemiantis faktorius sprendžiant

¹¹ Plačiau: <https://www.stt.lt/lt/naujienos/?cat=1&nid=2986>

¹² Plačiau, pavyzdžiui: <https://www.transparency.lt/nera-pazangos-pazabojant-korupcija-viesuosiuose-pirkimuose/>

¹³ Plačiau: <https://www.stt.lt/lt/naujienos/?cat=1&nid=2961>

dėl tos paslaugos teikimo. Lemiantis faktorius yra savivaldybės sprendimas patenkinti savivaldybės bendruomenės interesą. Lygiai tokią pačią išvadą padarė ir, pavyzdžiui, Konkurencijos taryba suteikdama leidimą Tauragės rajono savivaldybės valdomai biudžetinei įstaigai pavesti sporto komplekso su baseinu įrengimą ir pritaikymą bei jo veiklos administravimą¹⁴.

Tačiau net neatsižvelgiant į savivaldybių valdomų įmonių veiklos tikslus, suinteresuotų subjektų pateikiami duomenys apie savivaldybės valdomų įmonių neefektyvumą, t.y. jų pelno bei grąžos savivaldybei rodikliai, yra tendencingai iškreipti.

Suinteresuoti subjektai, pavyzdžiui, nurodo, kad 34 proc. visų savivaldybės valdomų įmonių 2015 m. buvo nuostolingos¹⁵. Tačiau jie ignoruoja toje pačioje Valstybės kontrolės ataskaitoje nurodytus duomenis (14 psl.), kad pelningų ir nepelningų savivaldybės valdomų įmonių pasiskirstymas yra labai panašus į visų Lietuvoje veikusių įmonių pasiskirstymą. T.y. iš visų Lietuvoje veikusių įmonių 2015 m. buvo nuostolingos 37 % įmonių. Taigi vertinant privačių ūkio subjektų veiklos pelningumą – yra lygiai toks procentas nuostolingų ir pelningų privačių ūkio subjektų.

Tuo tarpu savivaldybės kontroliuojamų subjektų atžvilgiu netgi yra nurodyta, kad minėtoje ataskaitoje tiriamu laikotarpiu didesnioji jų dalis veikė pelningai ir uždirbtas pelnas didėjo. Todėl suinteresuoti subjektai nepagrįstai kelia klausimą, kaip taip „neefektyviai“ veikiančios savivaldybių įmonės gali būti geriausias pasirinkimas norint užtikrinti viešojo intereso tenkinimą ir viešųjų paslaugų gyventojams teikimą. Savivaldybių valdomos įmonės net ir veiklos pelningumo prasme šias paslaugas gali teikti lygiai taip pat, kaip ir privatūs ūkio subjektai, kurie bet kada gali tiek bankrutuoti dėl iš tiesų blogos finansinės situacijos, tiek ir tiesiog prarasti norą ar suinteresuotumą teikti ne visada finansiškai naudingas viešąsias paslaugas atitinkamai savivaldybei. Kaip, pavyzdžiui, jau aptartais Vilniaus miesto bei Kaišiadorių rajono savivaldybių atvejais, kai privatūs subjektai inicijuoja atliekų tvarkymo paslaugų teikimo sutarčių nutraukimą pradėję šių paslaugų teikimą ir supratę jų nepakankamą pelningumą.

2.4. Nepagrįstai vietos savivaldos institucijų ir jų kontroliuojamų subjektų tarpusavio santykiai vaizduojami kaip neapibrėžti ir nereguliuojami

Nepagrįstai ir nepateikiant jokių konkrečių su tuo susijusių neigiamų padarinių teigiama, kad savivaldybė turi visas sąlygas didinti savo valdomų įmonių įstatinius kapitalus, pirkti arba parduoti turtą savo valdomiems paslaugų teikėjams, teikti lengvatines patalpų nuomos sąlygas ar kitaip dotuoti jų veiklą tokiu būdu sukuriant mažiau palankias sąlygas privatiems ūkio subjektams.

Tuo tarpu priešingai nei bandoma pavaizduoti, savivaldybių ir jų valdomų įmonių tarpusavio santykiai yra reguliuojami ir prižiūrimi. Konkrečiai, Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas apibrėžia savivaldybių veiksmus ir galimybes valdant, naudojant ir disponuojant savo turimu turtu. Jame tiesiogiai, kaip viena iš turto valdymo, naudojimo ir disponavimo formų, numatyta galimybė patikėjimo teise perduoti savivaldybės institucijoms, įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms (8 str. 1 d. 2 p.). Taip pat numatyti tokio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo principai, kurie be kita ko apima ir tai, kad savivaldybių turtas turi būti valdomas, naudojamas ir disponuojamas siekiant užtikrinti visuomenės interesų tenkinimą (9 str. 1 p.). Taigi aplinkybė, kad laikantis Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo reikalavimų vietos savivaldos institucijos, pavyzdžiui, suteikia savivaldybės turtą patikėjimo teise vietos bendruomenės poreikius tenkinančioms savivaldybės valdomoms įmonėms turėtų būti vertinama išimtinai šio įstatymo kontekste.

¹⁴ Plačiau: http://kt.gov.lt/uploads/docs/docs/4119_827b20a860f800d11c674f0c475f2460.pdf

¹⁵ Plačiau: 2017 m. balandžio 25 d. Valstybinio audito ataskaita Nr. VA-2017-P-30-1-9 „Ar savivaldybių kontroliuojamų įmonių valdysena užtikrina efektyvią ir skaidrią įmonių veiklą?“

Tokie aukščiau nurodyti ir teisės aktų reikalavimus atitinkantys veiksmai neturi įtakos sąžiningai konkurencijai bei nesukuria mažiau palankių sąlygų privatiems subjektams, kadangi:

1. Toks įstatyminis reguliavimas yra visiškai pagrįstas ir paaiškinamas remiantis 2008 m. lapkričio 13d. ESTT prejudiciniame sprendime byloje C-324/07 suformuota praktika, kurioje nuosekliai nurodoma, kad „*Viešosios valdžios subjektas turi galimybę įgyvendinti su viešuoju interesu susijusias užduotis savo paties administracinėmis, techninėmis ir kitomis priemonėmis ir neprivalo naudotis išorinių, jo tarnyboms nepriklausančių įmonių paslaugomis. Tokia galimybė imtis savo priemonių įgyvendinti su viešosiomis paslaugomis susijusias užduotis viešosios valdžios subjektai gali naudotis ir bendradarbiaudami su kitais vietos valdžios subjektais*“.
2. Vidaus sandorio atveju yra pripažįstama, kad Europos Sąjungos mastu taikomi 1999 m. lapkričio 18 d. ESTT sprendime byloje C-107/98 suformuoti vadinamieji *Teckal* kriterijai, kurie nacionalinėje teisėje įtvirtinti atitinkamai VPĮ 10 str. 1 d. bei KSPĮ 19 str. 1 d., būtent ir užtikrina, kad analogiška kaip savo pačios tarnybų kontrolė lemia iš esmės vidinius perkančiosios organizacijos ir jos kontroliuojamo subjekto santykius, kurie yra iš esmės teisėti ir šioms nesukuria pareigos savo poreikių tenkinti pasitelkiant išorinius subjektus;
3. Atitinkamai analizuojant tokius atvejus, kai tenkinami vadinamieji *Teckal*, 2016 m. gruodžio 8 d. ESTT sprendime C-553/15 yra pažymėta, kad kai kontroliuojamos įmonės paslaugos daugiausia skirtos vien šiam ar šiems savivaldos vienetams, yra pagrįsta šiai įmonei netaikyti iš viešųjų pirkimų direktyvos kylančių suvaržymų, nes jie yra nustatyti siekiant išsaugoti konkurenciją, kurios tokiu atveju nėra;
4. Skirtingai nei vietos savivaldos institucijos ir jų kontroliuojami subjektai, kurie teikia viešąsias paslaugas ir savo veikla siekia patenkinti vietos bendruomenės poreikius, privatūs subjektai neteikia viešųjų paslaugų ir savo veikla siekia patenkinti savo akcininkų interesus, t.y. generuoti kuo didesnę pelną ir grąžą įmonei.

Juo labiau, kad praktiniu aspektu savivaldybių ir jų valdomų įmonių santykiai valstybės lygmeniu galėtų būti prilyginami santykiams tarp Vyriausybės (ministerijų) ir jų įsteigtų valstybės valdomų įmonių. Jų atžvilgiu nėra jokių draudimų ministerijoms pavesti vienas ar kitas veiklas vykdyti valstybės valdomoms įmonėms, suteikti toms veikloms reikalingas sąlygas ir tai nėra laikoma vidaus sandoriais. Tai yra santykiai tarp Vyriausybės (ministerijų), kaip valstybės valdomų įmonių steigėjų (akcininkų), ir pačių valstybės valdomų įmonių. Tuo tarpu vidaus sandorių draudimai galioja tik pačių valstybės valdomų įmonių santykiams su jų dukterinėmis įmonėmis. Savivaldybių lygmenyje vidaus sandorių reguliavimas yra nustatytas jau reguliuojant santykius su savo įsteigtais ir valdomais juridiniais asmenimis. T.y. vidaus sandorių instituto taikymas „pakeltas“ vienu laipteliu aukščiau. Tai, viena vertus, neatitinka to, kaip reguliuojami analogiški Vyriausybės (ministerijų) ir jų valdomų įmonių tarpusavio santykiai. Kita vertus, tai neatitinka ir jau minėtos ESTT praktikos, pagal kurią vietos savivaldos institucijoms yra suteikiama teisė su viešuoju interesu susijusias užduotis įgyvendinti savo administracinėmis, techninėmis ir kitomis priemonėmis, t.y. nesinaudojant išorinių subjektų paslaugomis.

2.5. *Nepagrįstai ir nesusijusiais argumentais yra kvestionuojamas vietos savivaldos institucijų poreikis spręsti dėl viešųjų paslaugų teikimo vidaus sandorio pagrindu tais atvejais, kai teikiant viešąsias paslaugas yra naudojamas savivaldybės ar jos valdomų subjektų nekilnojamasis turtas*

Galimybė pasinaudoti vidaus sandoriu ir pavesti savivaldybės valdomai įmonei teikti viešąsias paslaugas, susijusias su savivaldybės ar savivaldybės juridinių asmenų nekilnojamojo turto valdymu ir naudojimu, yra itin svarbi siekiant užtikrinti tinkamą, garantuotą ir nepertraukiamą su tuo nekilnojamuoju turtu susijusių viešųjų paslaugų teikimą. Tuo tarpu viešosios infrastruktūros valdymo perdavimas privatiems subjektams dažnu atveju lemia visišką vietos savivaldos institucijos priklausomybę nuo tokio subjekto bei tokio subjekto galimybę piktnaudžiauti šia vietos savivaldos institucijų priklausomybe. Pavyzdžiui, nustatant nepalankias ir (ar) nepakankamas viešųjų paslaugų teikimo sąlygas, vėliau neinvestuojant į infrastruktūros atnaujinimą.

Todėl labai svarbu yra atskirti tiek nekilnojamojo turto objektus ir tiek ir teikiamas paslaugas pagal tai, kurios yra skirtos vien verslo tikslams ir kurios yra reikalingos bendruomenės viešiesiems interesams tenkinti.

Šiuo pagrindu padarytas atskyrimas puikiai atspindi, pavyzdžiui, Palangos miesto savivaldybėje, kuri visas naujas grynai komercines paslaugas, susijusias su savivaldybės pastatytais objektais (pavyzdžiui, koncertų sale, kempingu) konkursų būdu perleido valdyti privatiems subjektams. Tuo tarpu kitus objektus, tokius kaip sporto salę, baseiną, pavedė valdyti savo valdomoms įmonėms. Pastarieji objektai pirmiausiai skirti vietos bendruomenės, o tiksliau – jos vaikų neformaliai ugdymui, gyventojų sveikatinimui, todėl turi būti prieinami kiekvienam miesto gyventojui nepriklausomai nuo jo pajamų.

Aptardami kaip neefektyvų savivaldybės valdomos įmonės infrastruktūros valdymo pavyzdį, suinteresuoti subjektai dėl neaiškių priežasčių nurodo Palangos miesto baseino atvejį. Tačiau jie visiškai nepagrįstai kvestionuoja tai, kad baseine yra sudarytos finansine prasme palankios sąlygos kiekvienam miesto gyventojui bei teigia, kad kainos jame yra netgi didesnės nei privačių operatorių valdomuose baseinuose, pavyzdžiui, Kaune ir Klaipėdoje. Suinteresuoti subjektai tokiu būdu tikslingai pasirenka lyginti ne analogiškas paslaugas ir jų kainas, tačiau lygina skirtingų apimčių ir kokybės paslaugas, jų turinį bei trukmę.

Tuo tarpu galimybė Palangos miesto baseinu pasinaudoti visiems subjektams yra užtikrinama toliau nurodytomis priemonėmis ir taikant toliau nurodytas bei pagal specifinius poreikius diferencijuotas kainas¹⁶:

- Įprastinė vienkartinio 1 val. trukmės apsilankymo baseine kaina yra 5 Eur, 2 val. trukmės apsilankymo baseine su sveikatingumo paslaugomis kaina – 10 Eur, mėnesinio abonemento kaina – 40 Eur arba 50 Eur priklausomai nuo apsilankymo sąlygų;
- Vaikai iki 3 metų bei gyventojai pagal Palangos miesto savivaldybės gyventojų mokymo plaukti programas, patvirtintas Palangos miesto savivaldybės tarybos sprendimais, baseino paslaugomis naudojasi su 100 % nuolaida, t.y. visiškai nemokamai;
- Palangos miesto gyventojai – senjorai (nuo 65 m.), vaikai (iki 15 m.) – turintys palangiškio kortelę bei atskiros asmenų grupės – vaikai nuo 4 iki 6 m. ir asmenys su negalia – visomis paslaugomis naudojasi su 50 % nuolaida. Tai reiškia, kad 1 val. vienkartinis apsilankymas baseine kainuoja 2,5 Eur, o mėnesis abonentas 20 Eur arba 25 Eur priklausomai nuo sąlygų;
- Palangos miesto gyventojai – moksleiviai ir suaugusieji – turintys palangiškio kortelę, visomis paslaugomis naudojasi su 30 % nuolaida. Tai reiškia, kad 1 val. vienkartinis apsilankymas baseine kainuoja 2,5 Eur, o mėnesis abonentas 28 Eur arba 35 Eur priklausomai nuo sąlygų.

Taikant aukščiau nurodytus kainodaros principus, Palangos baseino atveju yra sudaromos palankesnės sąlygos atitinkamoms aukščiau nurodytoms socialiai pažeidžiamų asmenų grupėms, kurių atžvilgiu savivaldybė tikslingai siekia sukurti galimybę pasinaudoti baseino paslaugomis. Pavyzdžiui, kiekvieną savaitę Palangos miesto baseine nemokamai apsilanko 996 Palangos miesto vaikai, kuriuos plaukti moko kvalifikuoti treneriai. Tuo tarpu standartinės paslaugos kitoms asmenų grupėms yra teikiamos įprasta rinkoje kaina, kuri taip pat turėtų būti vertinama ir atsižvelgiant į Palangos miesto kurortinį statusą. Tokiu būdu, t.y. kai kainodara priderinama tiek prie specifinių grupių, tiek ir prie įprastų rinkos sąlygų, paliekama galimybė sąžiningai konkurencijai ir sudaromos sąlygos į rinką norintiems įeiti ir analogiškas paslaugas teikti privatiems subjektams. Jiems neturi jokios reikšmės tai, kad savivaldybė sudaro geresnes naudojimosi baseinu sąlygas savo miesto vaikams, senjorams ar kitoms specifinėms grupėms, nes standartinės kainos atitinka rinkos sąlygas.

¹⁶ Plačiau: <https://www.palangosbaseinas.lt/kainos/>

Todėl rizika sąžiningai konkurencijai yra tiesiog eilinė vidaus sandorių kontekste pateikiama spekuliacija.

Suinteresuoti subjektai taip pat visiškai nepagrįstai teigia, kad nustatyti kainų skirtumai specifinėms asmenų grupėms yra padengiami iš visų mokesčių mokėtojų pinigų. Tačiau akivaizdu, kad pateikiant tokio pobūdžio teiginius vėlgi yra visiškai neįsigilinama į esamą situaciją ir neįvertinami konkretūs faktai. Palangos miesto savivaldybė neskiria jokio finansavimo Palangos miesto baseiną valdančiai VšĮ „Palangos investicijų valdymas“. Todėl ši įmonė pilnai save išlaiko iš jos vykdomos veiklos.

Atsižvelgiant į visus aukščiau nurodytus argumentus bei pateiktus išsamius paaiškinimus, Asociacijos siūlo pritarti Vyriausybės nutarime siūlomiems įstatymų pakeitimų projektų patobulinimams. Jie pateikti atsižvelgiant į dabartinio vidaus sandorių reguliavimo spragas ir neaiškumus bei užtikrina jų bei su jais susijusių problemų pašalinimą. Todėl nacionaliniame reguliavime įtvirtinus siūlomus pakeitimus, bus užtikrintas aiškus, konkretus ir prieinamas vidaus sandorių reguliavimas. Kartu bus sudarytos sąlygos vietos savivaldos institucijoms sudaryti vidaus sandorį ir pavesti atitinkamos viešosios paslaugos teikimą savo kontroliuojam subjektui tais atvejais, kai bus tenkinami aiškiai ir konkrečiai nustatyti vidaus sandorių reikalavimai, bei tokiu būdu atitinkamais atvejais užtikrinti efektyviausią ir ilgalaikę perspektyvoje naudingiausią viešosios paslaugos teikimo būdą. Tuo tarpu suinteresuotų subjektų nepritariant Nutarimo projekte siūlomiems įstatymų pakeitimų projektų patobulinimams nurodomi argumentai niekaip nepaneigia jų reikalingumo ir būtino dėl išsamiai išanalizuotų priežasčių.

Pagarbiai

Lietuvos savivaldybių asociacijos prezidentas

Mindaugas Sinkevičius

Lietuvos keleivių vežimo asociacijos prezidentas

Gintaras Nakutis

Lietuvos savivaldybių komunalinių įmonių asociacijos prezidentas

Edmundas Mulokas

A. Tiaškevičius, (8 5) 2313697, aleksandras.tiaskevicius@lsa.lt

Lietuvos savivaldybių asociacija
Kodas 124111348, T. Vrublevskio g. 6, LT-01143 Vilnius, tel. (8 5) 261 6063, faksas (8 5) 261 5366,
el. p. bendras@lsa.lt, atsisk. sąsk. LT287044060001377867 AB SEB bankas, banko kodas 70440

100 Atkurtai
Lietuvai

Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 10 straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XIIIIP-3787, Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 19 straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XIIIIP-3788, ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 9, 9(1) straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XIIIIP-3789“ projekto (Nr. 19-12642) (toliau – Nutarimo projektas)

Lietuvos laisvosios rinkos institutas (LLRI) išnagrinėjo Nutarimo projektą, kuriuo iš esmės pritariama siūlymui plėsti savivaldybių teises steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus ir (ar) pavesti viešosios paslaugos teikimą savivaldybės jau įsteigtam viešųjų paslaugų teikėjui, taip pat sudaryti vidaus sandorius. Siūloma, kad šios teisės galiotų, kai:

- *teikiamos šios paslaugos: 1) vandens tiekimo, 2) nuotekų valymo, 3) šilumos tiekimo, 4) atliekų tvarkymo, 5) keleivių vežimo, 6) teritorijų ir gatvių priežiūros ir tvarkymo paslaugų teikimo, 7) maitinimo paslaugų teikimo ugdymo, globos arba sveikatos priežiūros įstaigose (toliau visos paslaugos kartu ir – išimčių sąrašas) arba*
- *teikiant viešąsias paslaugas turi būti valdomas ir naudojamas savivaldybių ar savivaldybių juridinių asmenų nekilnojamasis turtas, arba*
- *atlikus viešosios paslaugos teikimo ekonominę ir (ar) socialinę naudos už pinigų analizę, nustatoma, kad tik toks viešosios paslaugos teikimo būdas užtikrins viešosios paslaugos teikimo nepertraukiamumą, gerą kokybę ir prieinamumą.*

LLRI nepitaria Nutarimo projektui, taip pat siūlo nepritarti Lietuvos Respublikos (LR) viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 10 straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XIIIIP-3787, LR pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 19 straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XIIIIP-3788, ir LR vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 9, 9(1) straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XIIIIP-3789 projektams (toliau visi trys kartu – Projektai) dėl toliau dėstomų priežasčių.

1. Priėmus Nutarimo projekte teikiamus siūlymus, savivaldybės valdomos įmonės įgytų galimybę užsiimti praktiškai bet kokia veikla ir tuo ribotų konkurenciją

1.1 Dėl itin plataus viešosios paslaugos apibrėžimo savivaldybių teisės pirkti paslaugas iš savo įmonių būtų taikomos nepagrįstai plačiam paslaugų spektrui.

Nutarimo projekto 2.1 ir 2.2 punktuose pateikti siūlymai reglamentuoja savivaldybės teises steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus ir (ar) pavesti viešosios paslaugos teikimą savivaldybės jau įsteigtam viešųjų paslaugų teikėjui, taip pat sudaryti vidaus sandorius, kiek tai yra susiję su būtent viešosiomis paslaugomis. Pažymėtina, kad pagal šiuo metu galiojantį reglamentavimą, viešoji paslauga apibrėžiama¹ labai plačiai – viešąja paslauga gali būti vadinama iš esmės bet kokia įstatymuose numatyta paslauga. Pažymėtina, kad siūlomas naujas apibrėžimas² viešąsias paslaugas apibrėžia taip pat labai plačiai. Pagal jį viešąja paslauga galėtų būti laikoma praktiškai bet kuri paslauga, kuria būtų sukuriama viešoji nauda visuomenei. Abiejų apibrėžimų atveju, savivaldybių teisės pirkti paslaugas iš savo įmonių būtų taikomos nepagrįstai plačiam paslaugų spektrui, o ne tik viešosioms paslaugoms, kaip jos apibrėžiamos ekonomikos praktikoje³, t. y. tokioms paslaugoms, kuriomis nemokamai gali naudotis itin daug vartotojų, nesunaudojančių jų teikiamos naudos ir nesumažinančių šių paslaugų kiekio.

¹ LR viešojo administravimo įstatymo 2 str. 18 p. „Viešoji paslauga – valstybės ar savivaldybių kontroliuojamų juridinių asmenų veikla teikiant asmenims socialines, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir kitas įstatymų numatytas paslaugas. Įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka viešąsias paslaugas gali teikti ir kiti asmenys.“

² LR viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymas Nr. 19-3162(4) „Viešoji paslauga – pagal viešojo administravimo subjektų nustatytus reikalavimus vykdoma, šių subjektų prižiūrima veikla, kuria yra sukuriama viešoji nauda visuomenei“.

³ EBPO nurodo, kad viešosios gėrybės (prekės, paslaugos) turi turėti šias dvi charakteristikas: vientisumą ir neatskiriamumą ir turi būti būtinos gyventojams. Vientisumas reiškia, kad vartojant gėrybę, jos prieinamumas nemažėja. Neatskiriamumas reiškia, kad nėra būdų, kaip vartotojams būtų galima neleisti gėrybės vartoti, tokiai gėrybei sudėtinga nustatyti kainą.

1.2. Dalis paslaugų į išimčių sąrašą įrašytos nepagrįstai.

Priėmus Nutarimo projektu teikiamus siūlymus, savivaldybės dėl vandens tiekimo, nuotekų valymo, šilumos tiekimo, atliekų tvarkymo, keleivių vežimo, teritorijų ir gatvių priežiūros ir tvarkymo paslaugų teikimo, maitinimo paslaugų teikimo ugdymo, globos arba sveikatos priežiūros įstaigose paslaugų įgytų teisę steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus, pavesti šių paslaugų teikimą SVJ, sudaryti vidaus sandorius. Tačiau nėra aišku, kokiais kriterijais vadovaujantis paslaugos buvo įrašytos į išimčių sąrašą:

- Jei sudarant išimčių sąrašą buvo vadovautasi kriterijais, nurodytais LR vietos savivaldos įstatymo 9¹ str. 1 dalyje, tai tokios paslaugos, kaip vandens tiekimas, nuotekų valymas ar šilumos tiekimas gali būti laikomos visiems gyventojams būtinomis paslaugomis ir šių paslaugų įprastai neteikia kiti paslaugų teikėjai. Šios paslaugos yra teikiamos monopolinėmis sąlygomis, o jų veikla – reguliuojama. Kadangi šių paslaugų teikimą bet kuriuo atveju kontroliuoja SVJ, viešasis pirkimas galėtų būti laikomas pertekliniu, o vidaus sandoris – pagrįstu. Todėl ir šių paslaugų įrašymas į išimčių sąrašą galėtų būti laikomas pagrįstu. Tačiau kitos išimčių sąrašė nurodytos paslaugos, pavyzdžiui, tokios, kaip atliekų tvarkymas, teritorijų ir gatvių priežiūra ir tvarkymas ar maitinimo paslaugos ugdymo, globos ar sveikatos priežiūros įstaigose yra ir gali būti teikiamos privačių ūkio subjektų.
- Jei sudarant išimčių sąrašą vadovautasi LR vietos savivaldos įstatyme nurodytomis savarankiškosiomis savivaldybių funkcijomis, tuomet nėra aišku, kodėl išimčių sąrašė atsidadė maitinimo paslaugos globos bei sveikatos priežiūros įstaigose, nes šių paslaugų savarankiškų funkcijų sąrašė nėra. Čia įrašytos tik maitinimo paslaugos ugdymo įstaigose. Nepaisant šio fakto, paslaugos įvardinimas savivaldybės savarankiškąja funkcija rodo, kad ši paslauga yra svarbi savivaldybių gyventojams, tačiau tai neįrodo, kad šių paslaugą gali ar turėtų teikti tik savivaldybės kontroliuojama įmonė.

Aukščiau pateikta analizė rodo, kad dalis paslaugų į išimčių sąrašą yra įrašytos nepagrįstai. Dėl to priėmus Nutarimo projektu teikiamus siūlymus, privatūs ūkio subjektai netektų galimybės siūlyti savivaldybėms išimčių sąrašė nurodytas paslaugas. Tuo būtų ribojama konkurencija, vartotojai netektų galimybės gauti geriausias paslaugas kainos iš kokybės požiūriu.

1.3. Situacija, kai teisė teikti paslaugas, kurių teikimui turi būti naudojamas savivaldybės nekilnojamas turtas, be konkurso tenka SVJ, riboja konkurenciją, mažina gyventojų galimybes gauti geriausias paslaugas.

Nutarimo projekte siūloma savivaldybėms suteikti teisę steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus, pavesti šių paslaugų teikimą SVJ, sudaryti vidaus sandorius, kai teikiant viešąsias paslaugas turi būti valdomas ir naudojamas savivaldybių ar savivaldybių juridinių asmenų nekilnojamas turtas. Nutarimo projekto 2 punkte nurodoma, kad šiuo siūlymu siekiama spręsti problemą, kai „Perdavus infrastruktūrą privačiam sektoriui, vietos savivaldos institucijos tampa priklausomos nuo vieno konkretaus privataus subjekto, susidaro natūrali monopolija, nėra užtikrinama tinkama infrastruktūros priežiūra“.

Pirmiausia, Nutarimo projekte įvardinta situacija, kai „Perdavus infrastruktūrą privačiam sektoriui, vietos savivaldos institucijos tampa priklausomos nuo vieno konkretaus privataus subjekto“, klaidingai vadinama natūralia monopolija. Pagal natūralios monopolijos teoriją, rinkoje natūraliai gali likti vienas prekės gamintojas ar paslaugos teikėjas, kai įėjimui į rinką reikalingi dideli pradiniai fiksuoti kaštai, veikiant rinkoje dėl masto ekonomijos greitai krenta ribiniai kaštai ir pasireiškia tinklo efektas. Pavyzdžiui, natūraliomis monopolijomis pripažįstamos šilumos ar vandens tiekimo paslaugų rinkos.

Tačiau jei šis siūlymas skirtas paslaugoms, kurios teikiamos ne natūralios monopolijos sąlygomis, ir kurių teikimui turi būti naudojama savivaldybės valdoma infrastruktūra (nekilnojamas turtas), pavyzdžiui, baseinas, privataus paslaugų teikėjo (operatoriaus) kontrolės ir tinkamos infrastruktūros priežiūros problemos nėra proporcingos reguliavimo griežtumui, nes gali būti sprendžiama kitais konkurencijos neribojančiais būdais. Nutarimo projekto rengėjai neįrodo, kad faktas, kad infrastruktūra ar nekilnojamas turtas, kuri turi būti naudojama paslaugos teikimui, priklauso savivaldybei, yra pakankama priežastis be konkurso patikėti šių paslaugų teikimą išimtinai SVJ. Be to paslaugos teikėjo (operatoriaus), nepriklausomai nuo to ar jis yra SVJ ar privatus ūkio subjektas, kontrolės bei infrastruktūros priežiūros užtikrinimo problemos gali ir turi būti

sprendžiamos sutartiniais santykiais. Pažymėtina, kad dėl nuosavybės santykio nebuvimo, savivaldybės vykdoma priežiūra privataus ūkio subjekto atžvilgiu būtų skaidresnė ir kokybiškesnė, palyginti su savo valdomos įmonės priežiūra. Minėtas problemas iš esmės spręstų sprendimas privatizuoti savivaldybės valdomą infrastruktūrą (nekilnojamą turtą).

Priėmus 1.3 punkte aptariamą siūlymą, savivaldybės paslaugų teikimą pavestų SVĮ, neatsižvelgiant į tai, kad šios paslaugos gali būti teikiamos rinkoje privačių ūkio subjektų. Tai ribotų konkurenciją, neužtikrintų efektyviausio iš mokesčių mokėtojų savivaldybėms sumokėtų lėšų panaudojimo, gyventojai netektų galimybės gauti geriausias paslaugas kainos ir kokybės atžvilgiu.

1.4. Paslaugos teikėjo pasirinkimo būdas – paslaugos teikimo ekonominė ir (ar) socialinė naudos už pinigus analizė – neaiškus ir sudėtingas, todėl, tikėtina, ribotų konkurenciją

Nutarimo projekte siūloma savivaldybėms suteikti teisę steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus, pavesti šių paslaugų teikimą SVĮ, sudaryti vidaus sandorius, kai atlikus viešosios paslaugos teikimo ekonominę ir (ar) socialinę naudos už pinigus analizę, nustatoma, kad tik toks viešosios paslaugos teikimo būdas užtikrins viešosios paslaugos teikimo nepertraukiamumą, gerą kokybę ir prieinamumą. Siekiant įrodyti, kad tik SVĮ teikiamos paslaugos užtikrins paslaugos teikimo nepertraukiamumą, gerą kokybę ir prieinamumą, reikėtų tokiu pačiu būdu įrodyti, kad kiti šias paslaugas teikiantys ar galintys teikti ūkio subjektai to užtikrinti negali. Nutarimo projektas nenumato, kas turėtų atlikti tokią analizę ir kas turėtų vertinti analizės rezultatus, kurie ir lemtų pirkimo būdo pasirinkimą, t. y., ar paslaugos teikimas be konkurso būtų patikėtas SVĮ, ar paslaugos teikėjas turėtų būti išaiškinamas viešojo pirkimo būdu. Šios sąlygos formuluotės ir pačios sąlygos taikymo neaiškumas ir sudėtingumas palieka erdvės nepagrįstam ir neskaidriam pirkimo procesui, taip pat neužtikrina, kad konkurencija būtų neribojama.

Atsižvelgiant į 1 punkte pateiktą analizę, Nutarimo projekto 2.1 ir 2.2 punktuose pateikti siūlymai, sudarytų sąlygas riboti konkurenciją. Todėl Nutarimo projekto 2 punkte nurodytas siekis, kad perkančiųjų organizacijų sudaryti vidaus sandoriai nepažeistų konkurencijos privačių ekonominės veiklos vykdytojų atžvilgiu⁴, liktų neįgyvendintas ir galimai pažeistų 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų nuostatas.

2. Nutarimo projekto rengėjai neatsižvelgia į tai, kad Projektų rengėjai nepateikė poveikio konkurencijai vertinimo.

Kadangi Projektais bei priėmus Nutarimo projektu teikiamus siūlymus būtų keičiamas reguliavimas, kuris suteiktų išimtinės teisės ūkio subjektui vykdyti ūkinę veiklą bei reglamentuotų viešųjų pirkimų klausimus, tai pagal Konkurencijos įstatymo 4¹ str., Projektų rengėjai privalėjo atlikti teisės akto projekto poveikio konkurencijai vertinimą. Projektų aiškinamajame rašte nurodyta tik tiek, kad: „*Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai vertino siūlomų įstatymų poveikį konkurencijai. Tačiau galimas poveikis konkurencijai nenustatytas*“, tačiau išsamus vertinimas nepateikiamas. Iš sisteminės galiojančio teisinio reguliavimo ir siūlomo reguliavimo analizės, galima spręsti, kad Projektais būtų iš esmės keičiamas konkrečių santykių reguliavimas. Todėl Projektais ir Nutarimo projektu teikiami siūlymai neatitinka ne tik Teisėkūros pagrindų įstatymo 16¹ str. dėl būtino atlikti poveikio konkurencijai vertinimo, bet ir 15 str. reikalavimo atlikti numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą. Nutarimo projekto rengėjai taip pat nepateikia poveikio konkurencijai vertinimo ir pritardami Projektui, neatsižvelgia į tai, kad Projektų rengėjai tokio vertinimo nepateikė. Todėl darytina išvada, kad tiek Projektais, tiek Nutarimo projektu teikiamų siūlymų poveikis konkurencijai neįvertintas. Tai kelia riziką, kad konkurencija gali būti ribojama.

⁴ 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria yra panaikinama direktyva 2004/18/EB

3. Šiuo metu teise sudaryti vidaus sandorius yra piktnaudžiaujama⁵, jie stokoja skaidrumo, tai kelia riziką, kad viešieji finansai naudojami netinkamai.

Vidaus sandoriai suteikia SVJ konkurencinį pranašumą prieš privačias įmones. Nors pagal šiuo metu taikomą reguliavimą, vidaus sandoriai gali būti sudaromi tik išimtinu atveju – kai perkant viešojo pirkimo būdu neįmanoma užtikrinti paslaugos teikimo nepertraukiamumo, geros kokybės ir prieinamumo⁶ – vengiama pasitikrinti, ar atvejis yra išimtinis. Šį teiginį pagrindžia faktas, kad daugiausia vidaus sandorių 2018 m. buvo sudaryta būtent didžiųjų miestų ir jų kaimyninėse savivaldybėse, kuriose registruota beveik 70 procentų visų Lietuvoje veikiančių ūkio subjektų, tarp kurių neabejotinai buvo ir tokių, kurios galėjo dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, jei jie būtų skelbiami.

2018 m. Lietuvos savivaldybėse buvo vykdomi 125 vidaus sandoriai, kurių vertė daugiau nei 780 mln. eurų. Tikslī suma, kurią savivaldybės išleidžia už vidaus sandoriuose sutartas paslaugas, nėra aiški, nes ne visos savivaldybės nurodo vidaus sandorio vertę. Pavyzdžiui, 14-os (iš 17-os) Vilniaus m. savivaldybės sudarytų vidaus sandorių, galiojusių 2018 m., vertės nebuvo nurodytos, paaiškinant kad „*Konkrečios paslaugos ar darbai pagal vidaus sandorių sutartis bus užsakomi atsižvelgiant į poreikį bei gaunamą finansavimą*“. Tai neleidžia įvertinti, kiek savivaldybės gyventojams kainuoja konkreti paslauga. LLRI analizė parodė, kad kartais vienu vidaus sandoriu sutariama ne dėl vienos, o dėl kelių veiklų. Taip gali būti užkertamas kelias konkurse dalyvauti pavienės paslaugas teikiančioms įmonėms.

Analizės metu nustatyta, kad kai kurie sandoriai sudaromi itin ilgam laikotarpiui (pvz., 15, 20 metų). Tokie sandoriai siunčia rinkai signalą, kad jais sutartos teikti paslaugos nebus perkamos rinkoje ilgą laiką. Dėl to privačia iniciatyva grįstų iniciatyvų šioje rinkoje neatsiranda, rinka tiesiog uždaroma, apsiribojama tik joje veikiančiomis SVJ. Vartotojai netenka galimybės pasinaudoti konkurencijos teikiamais privalumais – gauti geriausias paslaugas kainos ir kokybės požiūriu.

Nustatyta, kad kai kurių vidaus sandorių atveju nejvardijama konkreti paslauga. Pavyzdžiui, nurodomas toks sandorio objektas: „Privalomųjų paslaugų ir darbų pirkimas“ arba „Komunalinės paslaugos“. Tokiu būdu galimybė to paties vidaus sandorio pagrindu keisti teikiamą paslaugą ar papildyti naujomis, t. y. tokiomis, kurios galėtų būti perkamos rinkoje viešojo pirkimo būdu.

Europos vietos savivaldos chartijos (toliau – Chartija) 4 straipsnio 2 dalis nustato, kad: „Vietinės valdžios organai įstatymų nustatytose ribose turi visišką laisvę vykdyti veiklą, susijusią su klausimais, kurie nėra išbraukti iš jų kompetencijos ar priskirti kitiems valdymo organams“. Taigi, savivaldybės, piktnaudžiaudamos vidaus sandorio išimtimi, galimai veikia ne įstatymų (šiuo atveju Viešųjų pirkimų įstatymo) nustatytose ribose ir tuo pažeidžia Chartijos nuostatas.

4. SVJ užsiima su savivaldybių funkcijomis nesusijusiomis veiklomis, politikų įtaka SVJ išlieka didelė, stokojama skaidrumo.

SVJ vykdomų veiklų spektras yra platus, apimantis apie 60 skirtingų veiklų. Dauguma jų yra įprastos ūkinės – komercinės veiklos ir nesusijusios su savivaldybių funkcijomis. Savivaldybių pateiktais duomenimis, 2018 m. 34 savivaldybėse veikė 65 pirtys, 5 knygynai, 3 vaistinės, 3 kenkėjų naikinimo stotys bei 1 viešbutis. LLRI tyrimas parodė, kad populiariausia SVJ vykdoma veikla – autotransporto ir technikos nuoma. Tokios pašalinės paslaugos kartais imamos teikti, norint gauti daugiau pajamų arba gerinti įmonės finansinius rodiklius. Tačiau tai rodo, kad savivaldybėms geresnių įmonės finansinių rezultatų siekis tampa svarbesniu prioritetu nei pareiga saugoti sąžiningą konkurenciją. Transparency International tyrimas nustatė, kad 4 iš 10 VVJ ir SVJ vadovai yra susiję su partijomis. Kai kurių įmonių vadovai keičiasi po kiekvienų rinkimų, kartais – net po kelis kartus. 2018 m. pradžioje atliktas LLRI tyrimas parodė, kad tik 7 savivaldybės iš 60 skelbė visą privalomą

⁵ LLRI analizė „Vidaus sandoriai – grėsmė konkurencijai“.

Prieiga internetu: https://www.llri.lt/wp-content/uploads/2019/03/PB_Vidaus-sandoriai-savivaldyb--se_20190327.pdf

⁶ Viešųjų pirkimų įstatymo 10 str. 2 d.

skelbti informaciją, nurodytą LR vietos savivaldos įstatymo 4 str. 15 d.

Atsižvelgiant į tai, kad, priėmus Nutarimo projektu teikiamus siūlymus neliktų kliūčių dar labiau plėsti savivaldybių verslus, kiltų grėsmė nepotizmo ir korupcijos augimui bei sąžiningai konkurencijai.

5. Būtina periodiškai tikrinti, ar SVĮ veiklas vykdo pagrįstai, ir užtikrinti sąžiningą konkurenciją

Projektų rengėjai nekritikuoja naujos ūkinės veiklos vykdymo kriterijų, nurodytų LR vietos savivaldos įstatymo 9¹ str. 1 dalyje: „1) nauja ūkinė veikla yra būtina siekiant patenkinti savivaldybės bendruomenės bendruosius interesus ir 2) atsižvelgdami į savo komercinius interesus, kiti ūkio subjektai tokios veiklos nevykdytų arba vykdytų ne visa apimtimi, kuri yra būtina savivaldybės bendruomenės bendriesiems interesams patenkinti, ir tik 3) jeigu tokiu sprendimu nebus teikiama privilegijų arba diskriminuojami atskiri ūkio subjektai ar jų grupės“. Todėl sprendimas steigti naują ūkio subjektą ir vykdyti naują ūkinę veiklą galėtų būti priimamas, vadovaujantis šiais kriterijais. Pažymėtina, kad periodiškai vertinti SVĮ vykdomų veiklų pagrįstumą rekomendavo Valstybės kontrolė, 2017 m. atlikusi auditą ir nustačiusi kad bent 10 proc. SVĮ vykdomų veiklų nėra susijusios su savivaldybių funkcijomis. Ši rekomendacija nėra įgyvendinta iki šiol.

Jei LR vietos savivaldos įstatymo 9¹ str. 1 dalyje nurodytais kriterijais būtų vertinamos ne tik naujos, bet periodiškai ir visos SVĮ jau vykdomos veiklos, o savivaldybių tarybos priimtų atitinkamus sprendimus dėl kriterijų neatitinkančių veiklų atsisakymo, – piktnaudžiavimo vidaus sandorio išimtimi problema neegzistuos ir šią išimtį galima būtų naikinti. Tinkamai atliekamas periodinis SVĮ vykdomų veiklų pagrįstumo vertinimas turėtų užtikrinti sąžiningos konkurencijos principą.

Atsižvelgiant į tai, kad:

- itin platus viešosios paslaugos apibrėžimas; neaiškūs paslaugų, kurių teikimui galės būti steigiamos SVĮ ir sudaromi vidaus sandoriai, pasirinkimo kriterijai, nepagrįstai išplečia SVĮ teises vykdyti ūkines veiklas. Tai, priėmus Nutarimo projekte teikiamus siūlymus, sudaro sąlygas SVĮ užsiimti praktiškai bet kokia veikla;
- priėmus Nutarimo projektu teikiamus siūlymus, savivaldybės įgytų teisę sudaryti vidaus sandorį dėl paslaugų, o SVĮ teikti paslaugas, neatsižvelgiant į tai, kad šios paslaugos gali būti ar yra teikiamos rinkoje privačių ūkio subjektų. Tai ribotą konkurenciją, neužtikrintų efektyviausio mokesčių mokėtojų savivaldybių surinktų lėšų panaudojimo, gyventojai netektų galimybės gauti geriausias paslaugas kainos ir kokybės atžvilgiu;
- Nutarimo projekto rengėjai neįrodo, kad faktas, kad infrastruktūra ar nekilnojamas turtas, kuri turi būti naudojama paslaugos teikimui, priklauso savivaldybei, yra pakankama ir proporcinga priežastis be konkurso patikėti atitinkamos paslaugos teikimą išimtinai SVĮ;
- Nutarimo projekto rengėjai teikdami siūlymus, neįvertino, kad Projektų rengėjai nepateikė poveikio konkurencijai vertinimo;
- SVĮ užsiima su savivaldybių funkcijomis nesusijusiomis veiklomis, politikų įtaka SVĮ išlieka didelė, stokojama skaidrumo,

LLRI nepritaria Nutarimo projektui ir siūlo tobulinti LR vietos savivaldos įstatymą, kuriuo savivaldybėms būtų nustatyta pareiga periodiškai vertinti SVĮ vykdomų veiklų pagrįstumą, naudojant LR vietos savivaldos įstatymo 9¹ str. 1 d. nurodytus kriterijus ir priimti atitinkamus sprendimus dėl SVĮ veiklų vykdymo tęstinumo bei 9¹ str. 3 d. laikyti negaliojančia.